

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Vývojové trendy protiprávních jednání a
kriminality příslušníků a zaměstnanců
bezpečnostních sborů**

**The development trends in unlawful conducts
and criminality of a security forces members
and employees**

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Autor diplomové práce: Bc. Jana Kaplanová

Vedoucí diplomové práce: pplk. Mgr. Karel Agh

Kladno 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jana Kaplanová**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů**
Téma anglicky: The development trends in unlawful conducts and criminality of a security forces members and employees

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce bude zjištění trendů protiprávního jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

V teoretické části bude proveden popis bezpečnostních sborů. Rovněž bude vylíčena Generální inspekce bezpečnostních sborů podléající se na zajišťování, odhalování, objasňování a zamezování protiprávních jednání. Taktéž bude charakterizována zkouška spolehlivosti. Součástí teoretické části bude popis nejčastějších protiprávních trendů kriminality.

V praktické části bude proveden výzkum porovnání kriminality v letech 2012 a 2015 pomocí statistických údajů, z něhož bude zjištěn výskyt nových trendů protiprávního jednání.

Výstupem této diplomové práce bude poskytnout obraz o rozsahu protiprávního jednání, o vývojové tendenci a bližším pojednání o faktorech, které napomáhají jejímu vzniku.

Seznam odborné literatury:

- [1] VANĚČEK, M., MELŠA, J., Generální inspekce bezpečnostních sborů, Generální inspekce bezpečnostních sborů
- [2] VOKUŠ, Jiří, Policie České republiky: Police of the Czech Republic: pomáhat a chránit, ed. 2., Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010, ISBN 978-80-254-7700-7
- [3] MATOUŠEK, P. a L. SABELOVÁ, Clo: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1.3.2007, Praha: ASPI, 2007, ISBN 978-80-7357-263-1

Vedoucí: ppplk. Mgr. Karel Agh

Zadání platné do: 20.08.2017

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 06.01.2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů“ vypracoval/a samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu §60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně 14. srpna 2017

.....

Bc. Jana Kaplanová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování panu pplk. Mgr. Karlu Aghovi za jeho odborné vedení práce a trpělivost, které mi pomohly tuto práci zkompletovat. Dále bych chtěla poděkovat pplk. Mgr. Janu Melšovi za jeho odborné rady v oblasti Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Název diplomové práce:

Vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů

Abstrakt:

Tato diplomová práce se zabývá protiprávním jednáním příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů, představuje vývojové trendy a objasňuje příčiny tohoto jednání. V teoretické části jsou charakterizovány základní pojmy týkající se problematiky, dále je zde popsána bezpečnost a bezpečnostní sbory, a také Generální inspekce bezpečnostních sborů její historie a současný stav. Zmíněna je zde i zkouška spolehlivosti jako hlavní nástroj pro zjišťování, odhalování, objasňování a zamezování protiprávního jednání. V praktické části je analyzováno protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů pomocí statistických údajů. V diskusi je poskytnut obraz o rozsahu protiprávního jednání a jsou zde zvažovány možné příčiny protiprávního jednání.

Klíčová slova:

Generální inspekce bezpečnostních sborů, zkouška spolehlivosti, kriminalita, protiprávní jednání

Master's Thesis title:

The development trends in unlawful conducts and criminality of a security forces members and employees

Abstract:

This master thesis discusses the infringement procedures of security forces and employees, it presents developmental trends and explains the reasons of this infringement. The theoretical part describes the basic concept related to the issue, followed by an analysis of the internal security of the Czech Republic and the security forces, as well as the General Inspectorate of security forces and its history. In this part the reliability test is mentioned as the main instrument for uncovering, detecting, clarifying and preventing infringements. The practical part analyzes the illegal behavior of security officers and employees of the security forces according to the statistical data. The conclusion reveals a summary of the infringements magnitude and offers the possible causes of the unlawful actions.

Key words:

The General Inspection of Security Corps, the integrity test, criminality, unlawful conducts

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Teoretická část	11
2.1	Vymezení pojmů	11
2.1.1	Protiprávní jednání.....	11
2.1.2	Kriminalita	13
2.1.3	Trestný čin	17
2.2	Současný stav	18
2.3	Bezpečnost České republiky	18
2.4	Bezpečnostní složky České republiky.....	19
2.4.1	Policie České republiky	20
2.4.2	Celní správa	21
2.4.3	Vězeňská služba.....	23
2.5	Historie Inspekčních orgánů	25
2.5.1	Inspekční oddělení Ministerstva národní bezpečnosti.....	25
2.5.2	Inspekční oddělení ministra vnitra.....	25
2.5.3	Kontrolně inspekční odbor Ministerstva vnitra	26
2.5.4	Inspekce ministra vnitra.....	26
2.5.5	Inspekce Policie České republiky	27
2.6	Generální inspekce bezpečnostních sborů	28
2.6.1	Úkoly Generální inspekce bezpečnostních sborů	30
2.6.2	Při plnění úkolů může příslušník inspekce	31
2.7	Prevence a potírání protiprávního jednání	32
2.7.1	Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů.....	33
2.7.2	Zkouška spolehlivosti	34
2.8	Trendy protiprávního jednání.....	38
3	Cíle práce	39
4	Metodika	40
5	Praktická část	41
5.1	Vývoj kriminality	41
5.2	Pachatelé protiprávních jednání podle pohlaví	43
5.3	Pachatelé protiprávních jednání prošetřovaných GIBS dle věku.....	45

5.4	Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle délky služby.....	47
5.5	Rozdělení pachatelů protiprávního jednání dle místa	49
5.5.1	Pachatelé podle místa spáchání protiprávního jednání	49
5.5.2	Pachatelé podle místa služebního zařazení.....	52
5.6	Rozdělení protiprávních jednání dle služební hodnosti	55
5.7	Pachatelé trestných činů vyšetřovaných Inspekcí	57
5.7.1	Komparace trestně stíhaných fyzických osob dle pohlaví.....	57
5.7.2	Komparace trestně stíhaných osob podle věku.....	59
5.7.3	Komparace trestně stíhaných osob dle délky služby	61
5.7.4	Komparace trestně stíhaných osob dle místa spáchání.....	63
5.7.5	Komparace trestně stíhaných osob dle místa služebního zařazení	66
5.7.6	Komparace trestně stíhaných osob dle hodnosti.....	69
5.8	Přehled trestných činů	71
5.8.1	Přehled trestných činů v roce 2012.....	71
5.8.2	Přehled trestných činů v roce 2015.....	74
5.8.3	Komparace vybraných trestných činů v letech 2012 a 2015	77
5.9	Odhad budoucího vývoje kriminality.....	81
5.10	Odhad budoucího vývoje trestných činů	83
5.11	Komparace zahraniční zkušenosti	86
6	Diskuse.....	88
6.1	Pohled na protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců	88
6.2	Hlavní trendy protiprávního jednání a kriminality.....	89
6.3	Příčiny protiprávního jednání a kriminality	91
6.4	Doporučení.....	93
7	Závěr	95
8	Seznam použité literatury	96
	Seznam symbolů a zkratk	99
	Seznam obrázků.....	100
	Seznam grafů	101
	Seznam tabulek	102
	Příloha A : Protiprávní jednání dle pohlaví	103
	Příloha B : Protiprávní jednání dle věku.....	105
	Příloha C : Protiprávní jednání dle délky služby	109
	Příloha D : Protiprávní jednání dle místa spáchání.....	111

Příloha E : Protiprávní jednání dle místa zařazení.....	113
Příloha F : Protiprávní jednání dle hodnoty	115

1 Úvod

Zajistit bezpečnost pro občany České republiky je základní povinností státu. Bezpečnost státu bychom mohli rozdělit na vnější a vnitřní. Vnější bezpečnost státu je zabezpečována zejména Armádou České republiky. Vnitřní bezpečnost zajišťují bezpečnostní sbory. Tato bezpečnost je narušována trestnou činností uvnitř státu.

Slovo kriminalita pochází z lat. *crimen*, to znamená zločin. Kriminalita je druh odchýlného chování, které je nepřípustné a sankciované trestním právem. Protiprávní jednání může vést k újmě na majetku, zdraví a životech. Kriminalita u bezpečnostních sborů je podstatně horší než u jiných pachatelů z důvodu, že příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů se podílejí na potírání a odhalování trestných činů a při nástupu do služby skládají služební slib „*Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.*“ [1]. V případě, že se dopustí protiprávního jednání, je jejich chování v rozporu s jejich hlavními úkoly. Hlavním rysem protiprávního jednání zaměstnance či příslušníka je jejich skrytost. Je to dané tím, že znají ze své praxe postupy a metody, jimiž se protiprávní jednání odhaluje a vyšetřuje, to jim v mnoha případech poskytuje možnost vyhnout se trestní odpovědnosti.

Bohužel kriminalitu příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů nelze vyřešit během krátké doby. Na problémy protiprávního jednání a kriminality nešlo reagovat pouze proklamacemi, ale praktickými opatřeními. Z tohoto důvodu vznikla dříve Inspekce ministra vnitra, poté se z ní stala Inspekce Policie České republiky, u které došlo ke zrušení, a její působnost byla přenesena na nově zřízenou Generální inspekci bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“).

Diplomová práce pojednává o protiprávním jednání a kriminalitě příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Věnuje se popisu bezpečnostních složek jakožto složek, na které se vztahuje zkouška spolehlivosti. Také se věnuje GIBS, která zkoušku spolehlivosti provádí.

Cílem této práce bude komplexní představení GIBS. Práce nebude obhajovat ani kritizovat postavení a činnost GIBS, ale bude se snažit poskytnout obraz o rozsahu protiprávního jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

Hlavním úkolem bude analyzovat vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů a analyzovat dlouhodobý vývoj v letech 2012 a 2015. V diskusi se pokusím identifikovat faktory, které napomáhají jejímu vzniku.

2 Teoretická část

2.1 Vymezení pojmů

Vzhledem k tématu diplomové práce je důležité vysvětlit základní terminologii, která souvisí s danou problematikou. Daná problematika se zabývá protiprávním jednáním příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů spadajících do působnosti GIBS. V této kapitole se práce věnuje charakteristice těchto pojmů.

2.1.1 Protiprávní jednání

Protiprávní jednání je porušení právních norem. V teorii práva je protiprávní jednání definováno jako projev vůle, kterým je porušena nebo není dodržena právní povinnost, která je obsažená v právní normě, tzn. že je to projev vůle, který je v rozporu s právními normami. Porušení povinnosti je stav objektivní, který je v právu a je posuzován odděleně od otázky deliktní způsobilosti toho, kdo povinnost porušil. V rámci práva se rozlišuje mezi protiprávním jednáním zaviněných (odpovědnost subjektivní je třeba prokazovat míru existence zavinění) a jednáním nezaviněných (objektivní odpovědnost bez ohledu na zavinění). [2]

Jak je výše uvedeno, realizace právní odpovědnosti předpokládá zavinění porušení právní povinnosti až na výjimky. Charakter protiprávního jednání musí být v podmínkách právního státu správně stanoven právními normami, neboť povinnost nést nepříznivé následky porušení právní povinnosti představuje významný zásah do subjektivních práv osob.

Objektivní stránka deliktu zahrnuje protiprávní jednání porušující právní normu. Následkem protiprávního jednání je porušení nebo ohrožení právem chráněného zájmu.

Subjektivní stránka deliktu zahrnuje psychický stav rušitele k protiprávnímu jednání a jeho následkům. Subjektivní stránka deliktu představována kromě složky emotivní především zaviněním. Zavinění se dělí na následující stupně (úmysl přímý, úmysl nepřímý, vědomá nedbalost, nevědomá nedbalost).

Protiprávním jednáním rozumíme porušením práva, které způsobuje určité sankční důsledky. [3]

2.1.2 Kriminalita

Kriminalita je úhrn trestních činů uvedených v trestním zákoníku spáchaných v daném čase, prostoru, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném smyslu je to zločinnost neboli společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti. Kriminalita je původním jevem každé společnosti. V dnešní době nikdo nepřemýšlí nad likvidací kriminality ale spíše nad jejím snížením. Kontrola kriminality je uplatňována ve vyspělejších zemích, představuje udržení kriminality v určitých mezích.

Podle JUDr. Romana Svatoše, Ph.D. se kriminalitou neboli zločinností rozumí:

- sociálně patologický jev - nejobecnější pojetí,
- jednání posuzované jako trestný čin (legální nebo juristické),
- jednání odchylné, deviantní (sociologické pojetí).

Podobné rozdělení má i Květoň Holc v knize „Kriminologie“, který dělí kriminalitu do dvou skupin:

- legální chápání kriminality - tzn. že kriminalita se chápe jako trestná činnost,
- sociologizující chování - tzn. že kriminalita se rozumí takové chování a jednání, které není trestné, právně sankcionované, ale je společensky patologické.

Dotkli jsme se rozdílu mezi legálním a sociologickým chápáním kriminality. Každé z těchto pojetí kriminality má své klady a zápory. Předností legálního pojetí je jeho určitost a jasnost. Nevýhodou je, že často tvoří faktory, které vedou k trestné činnosti. Sociologické pojetí je neurčité, nepřesné a nejednoznačné, ale je to pojetí souhrnné a obsahuje i faktory, které předcházejí trestnou činnost.

Sociologická definice kriminality (je neurčitá, zato však je kriminologie adekvátnější a umožňuje kritický přístup k platnému trestnímu právu, pokud např. československý trestní zákon z r. 1950 považoval za trestný čin pohlavní styk s osobou stejného pohlaví, šlo podle tehdejšího trestního práva o trestné činy, avšak z hlediska sociologického pojetí o kriminalitu nešlo). [4]

Dělení kriminality:

- zjevná - jedná se o kriminalitu, o které získáváme informace zejména ze statistik, tedy kriminalitu, která vyšla najevo a o které se orgány trestně činné dozvěděly a je evidovaná v oficiálních statistikách,
- skrytá neboli latentní (neregistrovaná) - jedná se o kriminalitu, o které se orgány činné v trestním řízení nedozvěděly a nejsou evidovány v oficiálních statistikách. Míru latentní kriminality ovlivňuje zejména intenzita formální a neformální kontroly, tolerance poškozených a úroveň právního vědomí občanů,

skrytá kriminalita se dále člení na:

- černá čísla - trestná činnost, o které se orgány činné v trestním řízení nedozvěděly. Někdy se od „černého čísla“, které je charakterizované jako přirozená latence odlišuje tzv. umělá latence, která je chápána jako trestné činy o kterých se orgány trestně činné dozvěděly, avšak z nějakého důvodu nejsou registrované v oficiálních statistikách (utajení),
- šedá čísla - trestná činnost, o které se orgány činné v trestním řízení dozvěděly, ale nepodařilo se jim vypátrat pachatele,
- skutečná - neboli celková, jedná se o kriminalitu, která zahrnuje jak skrytou tak i zjevnou kriminalitu. [5]

V této diplomové práci budeme pracovat s kriminalitou zjevnou. Budeme používat statistické údaje. Je tedy nutné brát zřetel na odchylky kriminality skutečné.

2.1.2.1 Stav (rozsah) kriminality

Je dán počtem jednotek (v absolutních číslech) daného souboru, které znamenají výskyt trestné činnosti na daném území (celá Česká republika, kraj) za určitý čas.

Stavem kriminality rozumíme kriminalitu zjevnou tedy registrovanou, která se od kriminality skutečné může razantně lišit.

Stav kriminality záleží na mnoha faktorech (ochota občanů nahlásit trestný čin, výkonnost PČR, v naší diplomové práci záleží na výkonnosti GIBS).

2.1.2.2 Struktura kriminality

Struktura kriminality vyjadřuje podíl jednotlivých druhů trestných činů (skupin trestných činů) na celkovém počtu všech trestných činů spáchaných na určitém území za dané časové období. Tento ukazatel vyjadřuje rozdělení kriminality, obětí, škod, pachatelů a způsobů páchaní do zvláštních skupin. Lze také vyjádřit strukturu pachatelů z hlediska jejich určitých charakteristik. Kritériem členění trestných činů je jejich objekt, tedy zařazení do jednotlivých hlav a oddílů zvláštní části trestního zákona.

Struktura kriminality vyjadřuje kvalitativní stránky kriminality. Umožňuje poskytnout, jaká je kvalita kriminality na určitém teritoriu, z jakých hlavních druhů a forem se skládá, kdo jsou pachatelé, jaký je jejich věk, pohlaví, vzdělání, profese atd.

Kriminalita bývá rozebírána i z hlediska své územní struktury, tzn. kriminální geografie. Rozdílná frekvence kriminality v jednotlivých územních celcích upozorňuje na nestejnou míru výskytu kriminogenních faktorů a je podstatným předpokladem úvah o kontrole kriminality.

Nerovnoměrný stav a struktura kriminality v jednotlivých územních celcích jsou vázány na rozdíly v ekonomické struktuře státu, hustotě a složení obyvatelstva, různou kulturní a životní úroveň, úroveň formální a neformální sociální kontroly.

Vysoký výskyt kriminality můžeme pozorovat ve velkoměstech a průmyslových aglomerátech, kde hraje velkou úlohu menší intenzita sociální kontroly, anonymita v mezilidských vztazích, velký počet obyvatelstva, migrace obyvatelstva, větší množství příležitostné a bezpracné obživy. [6]

2.1.2.3 Úroveň kriminality

Úroveň neboli intenzita kriminality je stav kriminality přepočtený na daný počet obyvatelstva na určitém území. Úroveň kriminality je zobrazována v indexech (koeficientech) na 10.000 nebo 100.000 trestně odpovědných obyvatel.

Index (výpočet úrovně) kriminality se počítá podle vzorce:

$$\text{Index kriminality} = \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel}} \times 100\,000$$

Výsledná hodnota se nazývá index kriminality. Kriminalita zahrnuje jednání kvalitativně velmi odlišné z hlediska stupně společenské nebezpečnosti, zavinění, objektu i subjektu.

2.1.2.4 Dynamika kriminality

Dynamika neboli vývoj kriminality charakterizuje trestnou činnost v pohybu a změně v rámci určité časové doby na určitém území. Dynamika je změna stavu či úrovně kriminality jako celku. V rámci dynamiky kriminality jsou používány pojmy stagnace kriminality, stoupající či klesající tendence kriminality.

Zůstává-li vývojová křivka kriminality neměnná, znamená to, že nedošlo k podstatným změnám v komplexu vlivů, které kriminalitu vyvolávají, tzn. stagnace kriminality. [6]

2.1.3 Trestný čin

Trestný čin je jednání, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně. To znamená že trestný čin je označení pro jednání, kterým pachatel zásadním způsobem poškozuje nebo ohrožuje státní mocí chráněné zájmy a které stát trestá vězením nebo jiným způsobem. Méně závažný delikt se jmenuje přestupek.

Aby jednání pachatele mohlo být posouzeno jako spáchání trestného činu, musí se jednat o jednání zaviněné. Některé trestné činy jsou zaviněné úmyslně (krádež), u jiných postačí zavinění nedbalostní (ublížení na zdraví při dopravní nehodě). [7]

2.2 Současný stav

V České republice je protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů chápáno jako rozšířený fenomén. K tomuto mínění přispívají mediálně řešené případy pochybení těchto příslušníků a zaměstnanců, to u lidí vyvolává dojem, že kriminalita je velmi rozšířená. Tento názor se však neshoduje s orgány činnými v trestním řízení.

Musíme si ale uvědomit, že statistické údaje se vztahují pouze na objevené a objasněné trestné činy. Musíme tedy brát v úvahu, že kriminalita těchto příslušníků a zaměstnanců může být o nějaké to procento vyšší.

Prevenici protiprávních jednání příslušníků a zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů má na starost GIBS. GIBS provádí zkoušku spolehlivosti, která zahrnuje příslušníky a zaměstnance Policie České republiky (dále jen „PČR“), Vězeňské služby České republiky, Celní správy České republiky a samotné inspekce. Dále také GIBS každoročně vydává výroční „Zprávu o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů“, která zahrnuje základní informace o organizaci, hlavní úkoly, podrobné statistiky o protiprávním jednání za daný rok. Z těchto statistik budeme čerpat v praktické části diplomové práce. Zpráva o činnosti je k nahlédnutí na webových stránkách GIBS nebo v tištěné podobě.

2.3 Bezpečnost České republiky

Bezpečnost je základní hodnota každého jednotlivce, skupiny, společenství nebo státu. Je to termín, který se nedá exaktně vyčíslit. Existuje však pozitivní a negativní vymezení. Negativní formulace bezpečnosti spočívá v důrazu na nepřítomnost hrozby, nebo eliminaci hrozeb, nebezpečí či rizik na minimální míru. Pozitivní formulace bezpečnosti je vždy problematická, lze jen obtížně stanovit, od jaké míry je subjekt bezpečný a co vše pro to musí být zajištěno. Příkladem může být životní prostředí, které je v bezpečí, pokud není v blízkosti chemické výroby a negativně na něj nepůsobí chemická výroba. Lze tedy říci, že nikdy nelze dosáhnout absolutního stavu. [8]

2.4 Bezpečnostní složky České republiky

Bezpečnostní systém České republiky tvoří a rozvíjí hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém. Tvoří jej prvky výkonné s funkčními kompetencemi v oblasti vnější a vnitřní bezpečnosti státu a jeho občanů. Základ systému je hlavně v legislativním vymezení a vzájemných vazeb jednotlivých složek a jejich vazeb mimo bezpečnostní systém a ve stanovení povinností. [9]

Hlavní funkcí bezpečnostního systému je řízení a koordinace činnosti jednotlivých složek, které jsou odpovědné za zajišťování bezpečnostních zájmů České republiky. K zajišťování bezpečnosti přispívají i státní orgány a orgány územní samosprávy, právnické a fyzické osoby. Za zajišťování bezpečnosti státu a bezpečnostního systému České republiky je odpovědná vláda jako vrcholný orgán výkonné moci. [10]

Složky bezpečnostního systému se klasifikují na:

- složky institucionálního ústředí - prezident, parlament, vláda, ministerstva a další ústřední správní úřady,
- složky institucionální územní - orgány krajů, obcí s rozšířenou působností a obcí,
- složky výkonné - ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné a havarijní služby. [11]

Bezpečnostní sbory spadající do působnosti GIBS:

- Policie České republiky,
- Vězeňská služba České republiky,
- Celní správa České republiky,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů.

2.4.1 Policie České republiky

K tomu, aby byla zajištěna stabilita a pořádek ve státě, je nutné mít k dispozici instituci, která by zabezpečila prosazování řádu a pořádku. Takovou institucí se stala PČR. PČR je služba, která neslouží primárně státu, ale veřejnosti a občanům.

PČR je z organizačního hlediska jedním z vykonavatelů státní správy, tzn. že jedná a vystupuje jménem státu. PČR tedy v obecném smyslu pojímá činnosti veřejné správy, jejichž účelem je chránit veřejný zájem. [12]

PČR patří mezi veřejné bezpečnostní sbory s celostátní působností. Je to rovněž ozbrojený bezpečnostní sbor, který byl zřízen za účelem chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a potírat kriminalitu. PČR plní i další úkoly, které jsou dány trestním řádem a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému je PČR jednou ze základních složek IZS zajišťující nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah. [13]

PČR je přímo podřízena Ministerstvu vnitra. Skládá se z policejního prezidia (které sídlí v Praze a je vrcholným orgánem, který řídí její činnost), útvarů s celostátní působností (tyto útvary zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidia) a krajských ředitelství policie a útvarů zřízených v rámci krajských ředitelství. Je zřízeno 14 krajských ředitelství, jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky. [14]

Kontrolou rozumíme obecně jakoukoliv činnost, která směřuje k ověřování vhodnosti a zákonnosti postupu určitého orgánu bez ohledu na to, jak je jednání právně kvalifikováno. Kontrola PČR je nedílnou součástí fungování jakéhokoliv mechanismu. Kontrola vnáší nezbytnou zpětnou vazbu a zjišťuje stav skutečnosti, zda skutečnost zjištěná odpovídá požadovanému stavu. Proto PČR jako orgán veřejné správy, který má mnoho oprávnění, musí být podroben jisté formě kontroly. [15]

Vnitřní kontrola je v případě policie prováděna dvojitým způsobem. Jednak jde o kontrolu prováděnou v rámci organizační struktury policie (Odbor vnitřní kontroly Policejního prezidia a dalšími orgány). Odbor vnitřní kontroly se zabývá chováním a jednáním příslušníků PČR. Zabývá se kontrolou výkonu služby a činnostmi příslušníků a útvarů PČR. Dále je prováděna prostřednictvím GIBS jako nezávislého „kontrolního“ útvaru. GIBS není kontrolním orgánem v pravém slova smyslu, řeší pouze trestnou činnost

příslušníků a zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů, jiným protiprávním jednáním se nezabývá. Pokud je svou činností zjistí, což se často stává, postupuje takové zjištění jiným orgánům, které se jím dále zabývají a řeší je. To se týká například i zjištění protiprávního jednání při provádění zkoušky spolehlivosti. Z formálního hlediska je GIBS orgánem činným v trestním řízení, policejním orgánem ve smyslu § 12 odst. 2 písm. b) i) trestního řádu.

Vnější kontrola je kontrola, která je vykonávána subjekty, které stojí mimo vyšetřovaný orgán a jsou na něm absolutně nezávislé např. kontrola na základě podání občanů. Občané vykonávají kontrolu nad PČR prostřednictvím petic, stížností a oznámení. Stížnosti se vyřizují podle předpisu č. 500/2004 Sb. správní řád. Pokud se občan domnívá, že se k němu nevhodně choval příslušník nebo zaměstnanec PČR má právo na tuto skutečnost poukázat stížností. Je nutno, aby tato stížnost byla vyplněna správně a podána na příslušném policejním útvaru, proti jehož příslušníkovi směřuje. Za vyřízení stížnosti odpovídá ředitel útvaru policie. Pokud útvar, který tuto stížnost přijal a není k jejímu vyřízení věcně příslušný, předá ji útvaru, do jehož působnosti vyřízení náleží a současně o tom vyrozumí stěžovatele. Stížnost se může podat písemně nebo ústně. [16]

2.4.2 Celní správa

Slovo „celník“ byla osoba spojována s hranicí státu. V několika posledních letech už to tak není. S příslušníky celní správy se stále častěji můžeme setkat ve vnitrozemí např. ve spojení s tržnicemi a nelegálním obchodem.

Celní správa České republiky je bezpečnostním sborem. Její činnost je součástí systému celního dohledu nad zbožím v rámci jednotného celního území Evropské unie. Celní správa se při realizaci dohledu řídí jednotnými celními předpisy Evropské unie. Dle těchto předpisů přiděluje zboží některé z celně schválených určení, včetně propuštění zboží do některého z celních režimů, a pro toto zboží určuje a vybírá vzniklý celní dluh. Také vykonává kontrolu zahraničního obchodu s vojenským materiálem, kontroluje provádění společné zemědělské politiky Evropské unie, nakládání s odpady, obchod s chráněnými druhy fauny a flóry a nelegální zaměstnávání cizinců. [17]

Celní správa České republiky je zařazena do Integrovaného záchranného systému jako složka, která spolupůsobí s ostatními bezpečnostními a záchrannými sbory při mimořádných událostech nebo krizových situacích. [17]

Celní správa České republiky je soustavou celních úřadů a spadá pod Ministerstvo financí. Celní správu tvoří Generální ředitelství cel s pozicí správního úřadu s celostátní působností a celní úřady včetně jejich územních pracovišť a Celní úřad Ruzyně, které jsou správními úřady a organizačními složkami státu. V České republice se nachází 15 celních úřadů (14 úřadů je v sídlech vyšších územních samosprávních celků a 1 úřad je Celním úřadem Praha Ruzyně). Celní úřad Praha Ruzyně, zabezpečuje oblast celnictví na největším mezinárodním letišti, které odbavuje lety do a ze zemí mimo Evropskou unii. [18]

Celní správa má dva základní úkoly ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží do republiky a kontrola nad tím, aby toto zboží nijak neohrožovalo zdraví a životy lidí, zvířat a rostlin. [19]

Orgány celní správy mají postavení policejního orgánu v případech, pokud se trestní řízení týká trestních činů v oblasti cel, daní, pašeráctví s omamnými látkami, porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi, zahraničního obchodu s vojenským materiálem, nakládání s nebezpečným odpadem, bojovými prostředky, radioaktivním materiálem, s chráněnými živočichy a rostlinami, porušování autorských práv a práv k ochranné známce. [17]

Celní správě byly podle zákona uloženy další úkoly jako kontrola v oblasti silniční dopravy (vážení nákladních aut, dodržování povinných přestávek řidičů nebo splnění podmínek pro přepravu nebezpečných látek), kontrola plateb za využití pozemních komunikací. [17]

Kontrolu nad příslušníky a zaměstnanci Celní správy České republiky dodržuje Oddělení vnitřních záležitostí. [17]

2.4.3 Vězeňská služba

Vězeňská služba České republiky je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Vězeňská služba byla zřízena zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní s účinností od 1. ledna 1993. Vězeňská služba České republiky je součástí trestní justice, která respektuje právní řád České republiky, Listinu základních práv a svobod a Doporučení Rady Evropy. Spolupracuje s probační a mediační službou, vězeňskou duchovní péčí a s dalšími nevládními organizacemi. Ministerstvo spravedlnosti je ústředním správním orgánem pro vězeňství, kterému je podřízena Vězeňská služba.

Základními organizačními články Vězeňské služby České republiky jsou generální ředitelství, vazební věznice a věznice, Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, Střední odborné učiliště, odborné učiliště a učiliště. Věznice a vazební věznice zřizuje a ruší ministr spravedlnosti, který také jmenuje a odvolává generálního ředitele Vězeňské služby České republiky. [20]

Vězeňská služba se člení na vězeňskou stráž, justiční stráž, správní službu a pověřené orgány Vězeňské služby České republiky.

Členění vězeňské služby:

- vězeňská stráž patří mezi ozbrojené sbory České republiky. Hlavními úkoly je střežení, eskortování a předvádění osob ve výkonu trestu nebo ve výkonu vazby. Kromě toho střeží věznice a vazební věznice a zajišťuje kázeň a pořádek v těchto objektech,
- justiční stráž rovněž patří mezi ozbrojené bezpečnostní sbory České republiky. Stráž je podřízena řediteli věznice nebo vazební věznice. Řídí se pokyny předsedy soudu, místopředsedy soudu, ředitele správy, bezpečnostního ředitele, předsedy senátu eventuálně jiného pověřeného zaměstnance soudu. Členové justiční stráže mohou vykonávat úkoly vězeňské stráže, nemá-li vězeňská dostatek sil a prostředků na zajištění bezpečnosti. Tyto úkoly může vykonávat pouze na pokyn ministra spravedlnosti České republiky,
- správní služba je administrativní složkou vězeňské služby. Hlavními úkoly je zajištění organizačního a ekonomického chodu, provozuje výchovné a další služby odborného charakteru. Správní služba provozuje i zdravotnickou službu. V rámci bezpečnosti zdravotníků nemohou ve věznici pracovat i klasičtí lékaři, kteří nebyli proškoleni. [21]

Vězeňská služba dohlíží a hlídá osoby, které spáchaly trestný čin nebo jsou ze spáchání trestného činu podezřelí. Nepracuje jako ochránce našich práv, ale jako vykonavatel trestu.

Mezi základní činnosti Vězeňské služby České republiky patří zajištění výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody, ochrana pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Další úkoly Vězeňské služby České republiky:

- spravuje a střeží vazební věznice a věznice a střeží věznice pro místní výkon trestu, od roku 2009 též detenční ústavy,
- střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, od roku 2009 též ve výkonu zabezpečovací detence,
- prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich nekonfliktní způsob života po propuštění,
- zabezpečuje úkoly při předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- vede evidenci osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody na území ČR, od roku 2009 též ve výkonu zabezpečovací detence,
- provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby. [20]

2.5 Historie Inspekčních orgánů

2.5.1 Inspekční oddělení Ministerstva národní bezpečnosti.

V roce 1953 započal vznik kontrolních a inspekčních orgánů v bezpečnosti. Shodného roku bylo zřízeno Inspekční oddělení Ministerstva národní bezpečnosti.

Po smrti tehdejšího prezidenta Klementa Gottwalda, dospělo v bývalé komunistické společnosti k mnoha změnám. Jednou z těchto změn bylo rozhodnutí o posílení vlivu strany na vedení bezpečnosti a zvýšení kontroly ze stranických orgánů. Hlavním úkolem bylo dohlížet na dodržování socialistické zákonnosti, disciplíny a zabezpečovat ústřední kontrolní činnosti složek ministerstva a oddělení bylo podřízeno přímo ministru národní bezpečnosti [22]

2.5.2 Inspekční oddělení ministra vnitra

V září 1953 bylo Inspekční oddělení Ministerstva národní bezpečnosti v rámci přeměny resortu Ministerstva národní bezpečnosti na Ministerstvo vnitra přejmenováno na Inspekční oddělení ministra vnitra.

V rámci inspekční činnosti dále vznikaly i další útvary (samostatné kontrolní oddělení Ministerstva vnitra, zvláštní inspekce správy kádrů Ministerstva vnitra a stížnostní oddělení Ministerstva vnitra). Na krajských správách Ministerstva vnitra, hlavní správě Veřejné bezpečnosti a správě nápravných zařízení byly vytvořeny Inspekce náčelníků. V průběhu let byly u některých útvarů vytvořeny další kontrolní orgány. V dalších letech se ukázalo, že toto rozdělení není nejlepším řešením. [23]

2.5.3 Kontrolně inspekční odbor Ministerstva vnitra

Inspekční oddělení ministra vnitra bylo přejmenováno rozkazem ministr vnitra č. 46/1962 s účinností k 1. 1. 1963 na Kontrolně inspekční odbor Ministerstva vnitra.

Hlavním úkolem inspekčního odboru bylo zajistit jednotný výkon kontrolní a inspekční činnosti. Tento název byl k 1. 3. 1964 rozkazem č. 17/1964 přejmenován na Inspekci ministra vnitra [23]

2.5.4 Inspekce ministra vnitra

Vlastní vznik Inspekce ministra vnitra se datuje od roku 1964 a to rozkazem Ministerstva vnitra č. 17/1964, kdy byl kontrolně Inspekční odbor Ministerstva vnitra přejmenován na Inspekci ministra vnitra.

Mezi hlavní činnosti patřilo vyšetřování trestných činů příslušníků sboru národní bezpečnosti (současná Státní správa) a sboru nápravné činnosti (současná Vězeňská služba) na centrále a příslušníků v rozsahu seznamu ministra vnitra a jeho náměstků. Řešení případu porušování socialistické zákonitosti, přijímání a vyřizování stížností. Další úkoly této instituce určoval ministr vnitra a náčelník Inspekce ministra vnitra.

V souvislosti s novým státoprávním uspořádáním rozkazem ministra vnitra Československé socialistické republiky č. 5/1971 jako funkční útvar federálního ministerstva vnitra byla zřízena inspekce ministra vnitra Československé socialistické republiky, jejíž působnost byla odvozena od rozkazu ministra vnitra Československé socialistické republiky č. 65/1971 a následně z rozkazu ministra vnitra Československé socialistické republiky č. 8/1976. [23]

Do roku 1990 fungovala kromě Inspekce ministra vnitra také Inspekce náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti. V roce 1990 avšak došlo ke zrušení Inspekce náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti a následně ke sjednocení do Inspekce ministra vnitra. Příčinou pro takový krok byla snaha odebrat krajským náčelníkům Sboru národní bezpečnosti pravomoci, které se staly negativním nástrojem pro uskutečňování jejich cílů. V roce 1992 byla nově vytvořena kontrolní pracoviště ve všech policejních útvarech včetně Policejního prezidia. V roce 1993 bylo vyšetřování trestných činů policistů přerazeno od Inspekce ministra vnitra k úřadům vyšetřování policie. [24]

Inspekce ministra vnitra byla útvarem Ministerstva vnitra a byla řízena ministrem vnitra. Hlavním úkolem inspekce bylo odhalovat a prověřovat, zda byl spáchaný trestný čin, jehož pachatelem je policista. [25]

V roce 2002 došlo ke změně vedení vyšetřování v případě spáchání trestných činů příslušníky PČR do působnosti státního zástupce, kdy mohl státní zástupce toto vyšetřování vést. Inspekce ministra vnitra i nadále prověřovala, odhalovala a dokumentovala podněty, které o trestné činnosti příslušníků obdržela nebo sama zjistila. Při provádění vyšetřování trestné činnosti policistů mohl státní zástupce od policejního orgánu vyžadovat provádění výslechů, opatřování důkazů atd. Inspekce ministra vnitra byla orgánem s hierarchickou organizační strukturou, to znamená, že různá vedení plnily odlišné úkoly. Inspekce ministra vnitra byla zrušena v roce 2008 v souvislosti s reformou PČR a vznikem Inspekce PČR. [26]

2.5.5 Inspekce Policie České republiky

Inspekce PČR vznikla v roce 2009. Byla to tzv. přechodová inspekce. Záměrem bylo vytvoření zcela nové nezávislé inspekce. Prověřovala trestnou činnost policistů. Vyšetřování policistů prováděl státní zástupce. I přes vznik Inspekce PČR se nic podstatného nezměnilo. Stále trestné činy policistů vyšetřovali jejich kolegové. Z tohoto důvodu poté inspekce zanikla a vznikla nová nezávislá GIBS. Podstatnými změnami oproti Inspekci ministra vnitra bylo zavedení institutu zkoušek spolehlivosti do právního prostředí České republiky, kdy to byla právě Inspekce PČR, komu byl tento preventivní nástroj svěřen, dále pak jmenování ředitele inspekce, které již neprováděl ministr vnitra, ale předseda vlády po projednání v příslušném výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Inspekce PČR měla působnost, na rozdíl od Inspekce ministra vnitra, i vůči občanským zaměstnancům Policie ČR.

Inspekce ministra vnitra a Inspekce PČR byly součástí Ministerstva vnitra České republiky, byly na tomto ministerstvu zcela závislé z hlediska organizační, ekonomické, fyzické a personální bezpečnosti, provozování technologií a dalších záležitostech. [27]

2.6 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Motto *„Bezpečnostní sbory by měly v každém demokratickém státě podléhat efektivní a nezávislé kontrole zákonnosti chování příslušníků a zaměstnanců, která vedle vnitřní kontrolní činnosti samotných sborů zaručí dodržování právních předpisů v těchto sborech“.*
[28]

GIBS nabyla účinnost 1. ledna 2012 zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů (dále také „zákon o GIBS“). Je to samostatný bezpečnostní sbor, organizační složka státu a účetní jednotka tzn., že má svou vlastní rozpočtovou kapitolu státního rozpočtu České republiky. GIBS je nezávislá na příslušných ministerstvech nebo bezpečnostních sborech. Ředitel je jmenován nebo odvoláván na návrh vlády, který se projednává ve výboru příslušném ve věcech bezpečnosti Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky předsedou vlády, kterému je ředitel ve výkonu své funkce odpovědný. Příslušníci inspekce jsou ve služebním poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Inspekce navázala na předchozí činnosti Inspekce ministra vnitra a následně na činnosti Inspekce Policie České republiky, jejich úkolem bylo vyhledávat, odhalovat a prověřovat trestné činy příslušníků, v případě Inspekce PČR i zaměstnanců, PČR. Vyšetřování poté vedl státní zástupce. GIBS se zabývá řešením kriminality příslušníků a zaměstnanců určených bezpečnostních sborů (PČR, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky a instituce samotné).

Hlavní činností GIBS je sledování a vyhodnocování informací o protiprávním jednání příslušníků bezpečnostních sborů. Navrhují a vydávají metodická doporučení pro činnost bezpečnostních sborů. GIBS se orientuje na pachatele trestných činů, kteří byli vyškoleni a vycvičeni pro boj se zločinem a znají nástroje a metody pro odhalování protiprávního jednání.

Na rozdíl od svých předchůdců se GIBS cíleně věnuje preventivní činnosti pro předcházení trestné činnosti v bezpečnostních sborech. V oblasti preventivní činnosti GIBS spolupracuje s vedením PČR, Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky. [29]

GIBS plní mnoho funkcí, které vyplývají z postavení správního úřadu ve věcech ochrany utajovaných informací, fyzické a personální bezpečnosti, psychologického pracoviště, zdravotnického zabezpečení, vzdělávání a výcviku, služební přípravy aj.

Vyhledávání, odhalování a prověřování trestné činnosti příslušníků GIBS mají na starosti pracovníci oddělení vnitřní kontroly, kteří pod dohledem státního zástupce provádějí dílčí úkony trestního řízení. Samotné vyšetřování pak provádí přímo státní zástupce, Inspekce sama sebe nevyšetřuje. Na pracovnících Inspekce jsou však prováděny zkoušky spolehlivosti a zároveň se vůči nim vztahuje i preventivní a metodická činnost. [30]

GIBS nekontroluje bezpečnostní sbory. Inspekce se zabývá pouze podezřením ze spáchání trestného činu a dalších případů, které vyplývají z mezinárodních smluv a závazků. Každý bezpečnostní sbor má svůj vlastní vnitřní kontrolní systém (PČR má Odbory vnitřní kontroly PČR, Vězeňská služba má Odbor kontroly a oddělení prevence a stížností, Celní správa má Oddělení vnitřních záležitostí, a samotná inspekce má Oddělení vnitřní kontroly).

V čele GIBS stojí ředitel, který je jmenovaný předsedou vlády na návrh vlády a po projednání v příslušném výboru poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Ředitel GIBS je odpovědný ze své funkce předsedovi vlády. Funkční období ředitele inspekce je 5let. [31]

Základními součástmi GIBS jsou odbory, které jsou řízené vedoucími a podřízené řediteli a oddělení řízená vedoucími a podřízena příslušným náměstkům. Zvláštní postavení v rámci inspekce má interní auditor. Ředitel řídí své náměstky, vedoucího odboru kanceláře ředitele, který je zároveň bezpečnostním ředitelem, vedoucího odboru vnitřních záležitostí, hlavního ekonoma a interního auditora. [31]

Náměstkům ředitele jsou podřízena oddělení, která vykonávají funkci odhalování, prověřování a dokumentování trestných činů, zjišťování a vyšetřování jejich pachatelů z řad příslušníků a zaměstnanců daných bezpečnostních sborů, oddělení, která zajišťují specifické úkony trestního řízení a servisní činnosti inspekce v oblasti informačních technologií, speciálních a zvláštních činností. Některá oddělení a jejich odlehlá pracoviště jsou rozmístěna v celé České republice v sídlech samosprávních krajů a je jim svěřena teritoriální působnost. [31]

2.6.1 Úkoly Generální inspekce bezpečnostních sborů

Úkolem inspekce je podle zákona č. 341/2011 Sb. je:

- 1) vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je:
 - příslušník PČR, celník, příslušník Vězeňské služby České republiky anebo příslušník inspekce,
 - zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v PČR nebo inspekci, nebo
 - zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Celní správě České republiky anebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů,
- 2) vyšetřovat trestný čin:
 - příslušníka PČR, celníka, příslušníka Vězeňské služby České republiky nebo zaměstnance České republiky zařazeného k výkonu práce v PČR,
 - zaměstnance České republiky zařazeného k výkonu práce v Celní správě České republiky nebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů,
- 3) provádět zkoušku spolehlivosti u výše zmíněných osob,
- 4) sledovat a vyhodnocovat informace o protiprávní činnosti příslušníků PČR, příslušníků Vězeňské služby České republiky a příslušníků Celní správy České republiky. Inspekce také navrhuje opatření pro předcházení protiprávní činnosti,
- 5) vydávat metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů. [32]

2.6.2 Při plnění úkolů může příslušník inspekce

- 1) Spolupracovat s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory, orgány veřejné správy, právníckými a fyzickými osobami,
- 2) požadovat věcnou a osobní pomoc, podklady, informace, osobní údaje, podání vysvětlení, zákaz vstupu na místo určené příslušníkem inspekce, nezdržování na určitém místě, aby v případě hrozí-li závažné ohrožení života nebo zdraví po nezbytně nutnou dobu setrval na určitém místě,
- 3) zajistit osobu za podmínek, zdali osoba svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život nebo ohrožuje život nebo zdraví jiných osob nebo majetek, pokud má být osoba předvedena podle trestního řádu nebo při předvedení podle zákona kladla odpor nebo se pokusila o útěk, pokud osoba v budově inspekce úmyslně znečišťuje nebo poškozuje majetek, nebo osoba slovně uráží příslušníka inspekce nebo jinou osobu,
- 4) zastavit vozidlo a provést jeho prohlídku pronásleduje nebo pátrá-li po pachateli, který úmyslně spáchal trestní čin, pátrá po věcech, které pocházejí nebo nějak souvisejí s trestnou činností, pátrá-li po hledané osobě, po zbraních, střelivu, výbušninách, omamných a psychotropních látkách a jedech, má-li podezření, že se taková osoba nebo věc v autě nachází, má-li podezření že v souvislosti s dopravním prostředkem byl spáchán trestný čin, za účelem provedení prohlídky je příslušník inspekce oprávněn dopravní prostředek otevřít nebo si do něj zjednat přístup, i za použití síly,
- 5) může použít při zákroku donucovací prostředky hmaty, chvaty, údery, kopy, slzotvorný, elektrický nebo jiný dočasně zneschopňující prostředek, obušek a jiný úderný prostředek, vrhací prostředek, který má povahu střelné zbraně s dočasně zneschopňujícími účinky, zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla, úder střelnou zbraní, hrozba namířenou zbraní, varovný výstřel, pouta, prostředek k zamezení prostorové orientace,
- 6) požadavku příslušníka inspekce nemusí být vyhověno v případě, že brání zákonná nebo státem uznaná povinnost mlčenlivosti, plnění jiné zákonné povinnosti, pokud by fyzická osoba poskytnutím pomoci vystavila vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou. [32]

2.7 Prevence a potírání protiprávního jednání

Jako prevenci si můžeme představit veškeré prostředky, které napomáhají předcházet páchání protiprávnímu jednání a kriminalitě. U prevence kriminality platí, že čím efektivnější prevence tím nižší kriminalita. Prevence kriminality obsahuje opatření ke snižování rizik výskytu trestních činů. Hlavním preventivním nástrojem je přednášková činnost GIBS. Přednášková činnost je zaměřena na zaměstnance a příslušníky bezpečnostních sborů. Tyto přednášky se staly součástí vzdělávacích aktivit nastupujících příslušníků a zaměstnanců PČR, Vězeňské služby České republiky, Celní správy České republiky. Přednášky provádějí lektori z GIBS a mají zřízené pracoviště pro tyto účely. Dochází také k vydávání metodických doporučení pro činnost bezpečnostních sborů. Několik přednášek bylo určeno pro studenty středních a vysokých škol, studujících obory v oblasti vnitřní bezpečnosti státu. [33]

Pouze GIBS má úkoly nerepresivního charakteru, tedy prevenci a metodiku. I když už Inspekce PČR měla preventivní nástroj ve formě zkoušky spolehlivosti. Zkouška spolehlivosti prováděná Inspekcí PČR se však od zkoušky spolehlivosti prováděné GIBS lišila z pohledu legislativy a tedy i následné realizace tohoto nástroje v praxi, byť měly obě oporu v příslušném zákoně. Preventivní nástroje GIBS jsou:

- opatření policejního orgánu pro předcházení trestné činnosti,
- zkouška spolehlivosti,
- opatření pro předcházení protiprávní činnosti příslušníků bezpečnostních sborů na základě vyhodnocených informací o ní,
- metodická doporučení pro činnost bezpečnostních sborů. [30]

2.7.1 Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů

Jedním z dalších preventivních opatření je změna zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, která přinesla poměrně radikální přeměnu. Podle §42 platí, že: „Příslušník musí být propuštěn, jestliže:

- a) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně,
- b) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- c) bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání²²⁾, bylo pravomocně schváleno narovnání²³⁾ nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání^{23a)} a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- d) porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru,
- e) mu byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti,
- f) porušil omezení stanovená v § 47 nebo § 48,
- g) pozbyl státní občanství České republiky,
- h) podle lékařského posudku poskytovatele pracovnělékařských služeb dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím,
- i) mu bylo odňato osvědčení o tělesné zdatnosti nebo o odborné způsobilosti stanovené zvláštním právním předpisem,²⁴⁾
- j) podle posudku psychologa bezpečnostního sboru pozbyl osobnostní způsobilost k výkonu služby,
- k) byla jeho svéprávnost omezena,
- l) uplynula doba uvedená v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul, nebo
- m) požádal o propuštění.“ [34]

V §155 jsou uvedeny podmínky nároku na odchodné. Je zde uvedeno, že příslušníkovi, jehož služební poměr byl ukončen a vykonával službu nejméně 6 let, náleží odchodné.

To však neplatí, pokud služební poměr skončil propuštěním podle §42 odst. 1

a) „písm. a),

b) písm. c),

c) písm. d) a je následně na základě jednání, které vedlo k jeho propuštění, pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, nebo

d) písm. m) a je proti němu vedeno trestní řízení pro trestný čin spáchaný úmyslně

a následně je za něj pravomocně odsouzen nebo bylo pravomocně rozhodnuto

o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání nebo bylo pravomocně schváleno

narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu

na potrestání.“ [34]

Tato relativně tvrdá legislativní opatření v zákoně 361/2003 Sb., splnily svůj preventivní význam.

2.7.2 Zkouška spolehlivosti

Zkouška spolehlivosti byla do České republiky importována z prostředí angloamerického právního systému státu New York. V roce 2009 byla zkouška spolehlivosti zařazena do právního řádu České republiky. V té době prováděla zkoušku spolehlivosti Inspekce PČR proti příslušníkům a zaměstnancům PČR. 1. ledna 2012 převzala do své kompetence zkoušky spolehlivosti GIBS. Tato zkouška spolehlivosti byla rozšířena na další bezpečnostní sbory, kterými se staly Vězeňská služba České republiky, Celní správa České republiky a samotná Inspekce. Zkoušku lze chápat jako nástroj prevence páchaní protiprávního jednání. [15]

Zkoušku spolehlivosti provádí speciální pracoviště GIBS. Příslušníci tohoto oddělení až na výjimky (vedoucí oddělení) se vyhýbají kontaktu s ostatními pracovníky Inspekce a příslušnost k tomuto sboru tají. Je to z důvodu, aby mohli zkoušku spolehlivosti provádět i vůči pracovníkům Inspekce samotné. Tato zkouška je navození reálné situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit v rámci výkonu služby nebo zaměstnání. O provádění této

zkoušky není zaměstnanec ani příslušník informován, myslí si, že tato situace je reálná a neví, že je na něm zkouška spolehlivosti prováděna. Příslušníci a zaměstnanci výše zmíněných bezpečnostních sborů jsou si vědomi, že každá situace, kterou řeší, může být právě navozená zkouška spolehlivosti. Je to tzv. zkoušení odolnosti k protiprávnímu jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Záměrem této zkoušky je předcházet, zamezovat a odhalovat protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Důraz je pokládán zejména na únik a vynášení informací, korupci, nepřiměřené násilí a nedodržování úředních předpisů. Provádění zkoušky nesmí ohrozit na životě a majetku a nesmí omezit svobodu osob. [35]

Konkrétní zkoušku spolehlivosti provádí buď inspektor, nebo na základě jeho žádosti se svým souhlasem jiná osoba (ta je povinna se řídit pokyny příslušníka inspekce, který za její činnost odpovídá). Inspektor nebo jiná osoba, která zkoušku provádí, může sdělovat nepravdivé informace. Průběh zkoušky musí být zdokumentován zvukovým i obrazovým zápisem. Pokud se zkoušená osoba dopustila protiprávního jednání, je o tom ihned informována a záznamy z provádění zkoušky jsou odevzdány na příslušný bezpečnostní sbor. Inspekce jednou za půl roku posílá příslušnému bezpečnostnímu sboru jména osob, které se při zkoušce nedopustili protiprávního jednání. [36]

Zavedení zkoušky spolehlivosti je možno považovat za úspěch dlouhodobých snah o posílení proaktivních nástrojů v rukou orgánů, které bojují s trestnou činností, ale zároveň nepředstavují nástroj provokování protiprávní činnosti ze strany státu. Důvodem těchto snah byly opakovaně se potvrzující poznatky z bezpečnostní praxe, že řešení trestné činnosti až po skončení nese nesrovnatelně menší výsledky než jejich aktivní vyhledávání. Zkoušku spolehlivosti tedy lze zařadit do nástrojů operativně pátrací činnosti. V dnešní době můžeme hovořit o třech verzích jejich úpravy. První verzi zkoušky spolehlivosti bychom mohli nalézt v zákoně č. 273/2008 Sb. o PČR, kdy zkoušku prováděla Inspekce PČR. Druhou verzí je úprava, navrhovaná při prvním předložení zákona o GIBS Parlamentu České republiky. Třetí a poslední verzi obsahuje zákon č. 341/2011 Sb. o Generální inspekci bezpečnostních sborů.

V první verzi prováděla zkoušku spolehlivosti Inspekce PČR. Provádět ji mohli jen inspektoři. Hlavním cílem bylo předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců policie, zaměstnanců samotné inspekce a inspektorů.

První verze zkoušky spolehlivosti v dikci zákona o policii:

podle „§ 107

- 1. Inspektor je oprávněn k předcházení, zamezování a odhalování proti-právního jednání provést u policisty, zaměstnance policie, inspektora a zaměstnance inspekce (dále jen „zkoušená osoba“) zkoušku spolehlivosti.*
- 2. Zkouška spolehlivosti spočívá v navození zdání situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit.*
- 3. K provedení zkoušky spolehlivosti může inspektor využít pod svým osobním a bezprostředním vedením i jinou osobu s jejím souhlasem.*
- 4. Průběh zkoušky spolehlivosti inspektor dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem a sepíše o něm úřední záznam. Záznam o provedení zkoušky spolehlivosti se v jednom vyhotovení založí do osobního spisu zkoušené osoby.*
- 5. O provedení zkoušky spolehlivosti musí být zkoušená osoba bez zbytečných průtahů prokazatelně informována. To neplatí, pokud by informování ohrozilo plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly policie. V případě překážky podle věty druhé je zkoušená osoba informována poté, co ohrožení pomine. Po informování má zkoušená osoba právo nahlížet do pořizené dokumentace.*
- 6. Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození zdraví osob anebo majetku.“ [15]*

Druhá verze zkoušky spolehlivosti byla zahrnuta v § 40 prvního návrhu zákona o GIBS. Tento návrh byl projednávám v organizačním výboru, ale k jeho projednání na plénu Poslanecké sněmovny v 5. volebním období nedošlo. Druhá verze byla až na drobné změny shodná jako první verze obsažená v zákoně č. 273/2008 Sb. o PČR.

Třetí verze zkoušky spolehlivosti je v současné době zahrnuta v § 41 zákona č. 341/2011 Sb. o GIBS, účinného od 1. 1. 2012. Teprve v této verzi doznala právní úprava zkoušky spolehlivosti podstatných změn. Změny vedly ke zpřesnění právní úpravy. [15]

Podle § 41 „*Zkouška spolehlivosti*

- (1) Příslušník inspekce je oprávněn k předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání provést u příslušníka nebo zaměstnance (dále jen „zkoušená osoba“) zkoušku spolehlivosti.*
- (2) Zkouška spolehlivosti spočívá v navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit.*

- (3) *Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k omezení svobody osob. Při provádění zkoušky spolehlivosti musí být zachována lidská důstojnost.*
- (4) *Na základě žádosti příslušníka inspekce může zkoušku spolehlivosti provést se svým souhlasem i jiná osoba. V takovém případě je tato osoba povinna řídit se pokyny příslušníka inspekce; příslušník inspekce za její činnost odpovídá.*
- (5) *Příslušník inspekce nebo jiná osoba provádějící zkoušku spolehlivosti mohou při zkoušce spolehlivosti sdělovat nepravdivé údaje.*
- (6) *Průběh zkoušky spolehlivosti se dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem. O zkoušce spolehlivosti inspekce pořídí úřední záznam.*
- (7) *O provedení zkoušky spolehlivosti, při které se zkoušená osoba dopustila protiprávního jednání, inspekce zkoušenou osobu bez zbytečných průtahů prokazatelně informuje a předá jedno vyhotovení záznamů pořízených podle odstavce 6 příslušnému bezpečnostnímu sboru, který je povinen záznamy založit do osobního spisu zkoušené osoby. Informování a předání záznamů inspekce neprovede, pokud by tím ohrozila plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly inspekce. V takovém případě však inspekce zkoušenou osobu informuje a záznamy předá poté, co ohrožení pomine. Zkoušená osoba, která se při zkoušce spolehlivosti dopustila protiprávního jednání, má po informování právo nahlížet do záznamů pořízených podle odstavce 6.*
- (8) *Jednání příslušníka inspekce nebo jiné osoby provádějící zkoušku spolehlivosti, které naplňuje znaky přestupku, není přestupkem, pokud je takové jednání nezbytné k dosažení účelu zkoušky spolehlivosti a bezprostředně neohrozí ani nepoškodí zájmy uvedené v odstavci 3.*
- (9) *Jednou za půl roku inspekce v souhrnné zprávě sdělí příslušnému bezpečnostnímu sboru jména zkoušených osob, které se při zkoušce spolehlivosti nedopustily protiprávního jednání.“ [32]*

2.8 Trendy protiprávního jednání

Kriminalita jako produkt procesu sociální dezintegrace vyplývající z transformace společnosti. Tato dezintegrace se projevuje jak ve formě dezorganizace sociálních institucí a sociálních vztahů, tak ve formě dezorientace, to znamená jako změna a relativizace sociálních hodnot a vzorců.

Kriminalita jako volba adaptační strategie, to znamená úmyslné a uvážené porušování zákonů.

Kriminalita jako rutina, která je spojená s běžným životním stylem. Může být posílena sociálními problémy atd. [37]

Největší pozornost mezi trestnými činy budí vždy úmyslné ublížení na zdraví, které spadá pod násilnou kriminalitu. Ale tento trestný čin není tak častým jevem. Nejčastěji páchaná kriminalita je kriminalita ostatní. Do této kriminality spadá výtržnictví, které je nejvíce páchané příslušníky PČR, zneužití pravomocí úřední osoby, které je opět nejčastěji pácháno příslušníky PČR a maření úkolů úřední osoby z nedbalosti.

3 Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je provést analýzu pomocí statistických údajů a zjistit jaké jsou trendy protiprávních jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů pomocí několika kritérií.

Druhým cílem je celková komparace kriminality v letech 2012 až 2015.

Třetím cílem je analyzovat vývojové trendy protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015.

Čtvrtým cílem je provést komparaci trestných činů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015.

Rok 2012 byl zvolený na základě vzniku GIBS zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. Rok 2015 jsme vybrali z důvodu, že komparace mezi lety 2012 a 2015 umožňuje dlouhodobý vývoj protiprávních jednání a kriminality.

Diskuse se bude věnovat celkovému náhledu na daný problém, vývojovým trendům a příčinám vzniku protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

4 Metodika

Praktická část se zaměřuje na analýzu a komparaci protiprávních jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

Hlavním cílem bude zjištění kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015. Budeme zjišťovat, zda kriminalita stoupá, klesá či stagnuje a jaké jsou vývojové trendy protiprávních jednání.

Pro potřeby vypracování výzkumné části diplomové práce jsme zvolili analytickou metodu. Tato metoda je doplněna metodou statistickou.

Další metoda, kterou jsme zvolili je metoda komparativní neboli porovnávací. Budeme srovnávat kriminalitu příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015.

V této části diplomové práce budeme postupovat od následků k příčinám. Následky jsou odhalené trestné činy. Budeme zjišťovat, jaké mohou být příčiny a motivace, které vedly k protiprávnímu jednání. Budeme dodržovat zákon kauzality (každý následek má svou příčinu).

5 Praktická část

Praktická část bude zkoumat vývojové tendence protiprávních jednání a kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. V grafu 1 bude znázorněn vývoj kriminality v letech 2012 až 2015, abychom ukázali a utvořili celkový náhled na zkoumané téma. V dalším zkoumání budeme porovnávat roky 2012 a 2015 podle daných kritérií. Těmito kritérii jsou pohlaví, věk, délka služby a práce, místo spáchání, územní zařazení, služební a pracovní hodnost. Zkoumaný rok 2012 jsme vybrali z důvodu vzniku nového policejního orgánu, zabývajícího se kriminalitou vybraných bezpečnostních sborů, GIBS. Tento orgán vznikl zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. Rok 2015 představuje v současné době nejaktuálnější rok, ke kterému jsou zpracovány dostupné statistické údaje potřebné k analýze a komparaci. Tyto roky jsme si vybrali na základě potřeby zjištění dlouhodobého vývoje kriminality příslušníků a zaměstnanců příslušníků bezpečnostních sborů od vzniku nového „kontrolního“ orgánu České republiky.

5.1 Vývoj kriminality

K získání přehledu o vývoji kriminality příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů byly použity základní ukazatele:

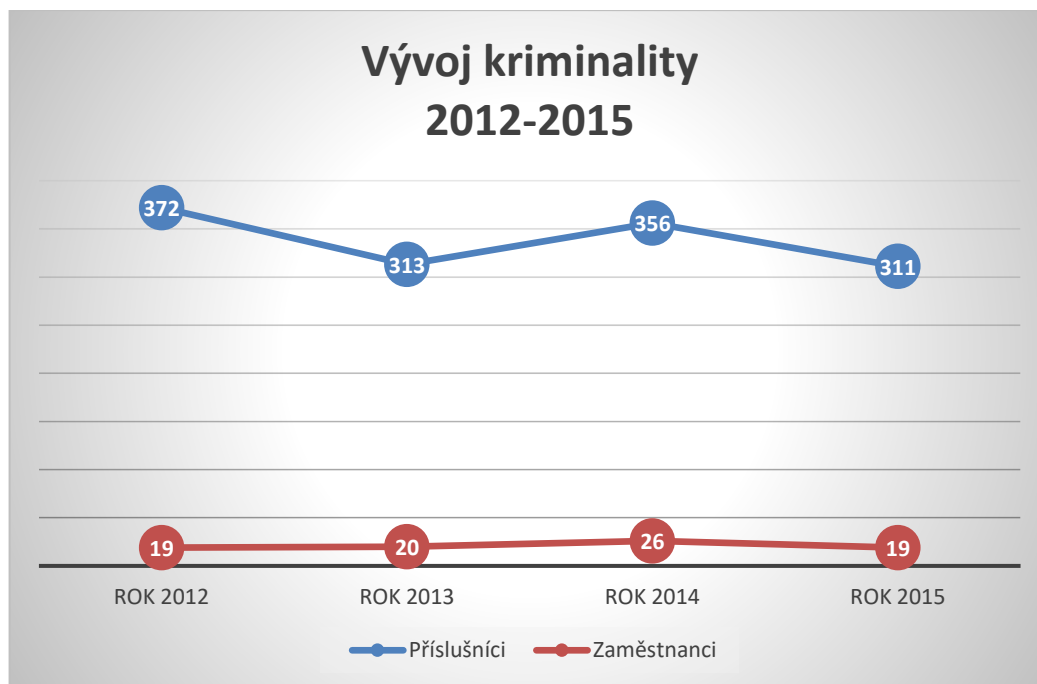
- počet případů trestných činů u příslušníků bezpečnostních sborů,
- počet případů trestných činů u zaměstnanců bezpečnostních sborů.

Na Grafu 1 můžeme sledovat vývoj kriminality těchto osob v letech 2012 až 2015.

Tabulka 1 Vývoj kriminality prošetřované Generální inspekci bezpečnostních sborů

[[36] [36], vlastní zpracování]

Období	Pachatelé	
	Příslušníci	Zaměstnanci
Rok 2012	372	19
Rok 2013	313	20
Rok 2014	356	26
Rok 2015	311	19

Graf 1 Přehled kriminality prošetřovaných GIBS

V roce 2012 byl počet příslušníků a zaměstnanců v bezpečnostních sborech 63 235. Kriminality v roce 2012 se dopustilo 0,62% osob. V roce 2013 bylo ve sborech 64 419 příslušníků a zaměstnanců, byl tedy zaznamenán pokles kriminality o 0,10 %. V roce 2014 došlo k dalšímu nárůstu počtu příslušníků a zaměstnanců o 718, také vzrostl počet pachatelů, kteří se dopustili kriminality na 0,59%, to je o 0,07% více než v roce 2013 a o 0,03 % méně než v roce 2012. V roce 2015 také došlo k nárůstu příslušníků a zaměstnanců u bezpečnostních sborů o 4 157, ale kriminalita se snížila o 0,11%.

Kriminalita u zaměstnanců bezpečnostních sborů je rozdílná než u příslušníků. Případů je o mnoho méně a kumulace je odlišná. V roce 2012 a v roce 2015 je počet případů u zaměstnanců nejnižší tedy 19. V roce 2013 opět vidíme nárůst případů na 20. Rok 2014 je opět rokem nejvyššího nárůstu a to na 26 skutků.

Rok 2015 byl celkově rokem nejnižšího počtu případů kriminality vyšetřovaných inspekcí. V roce 2012 dosáhla kriminalita nejvyššího bodu sledovaného období.

Je důležité si uvědomit, že výše uvedené statistiky obsahují jen zjištěný počet případů protiprávních jednání vyšetřovaných GIBS. Jedná se tedy o případy, u kterých byla zjištěna kriminalita a které jsou evidovány v oficiálních statistikách.

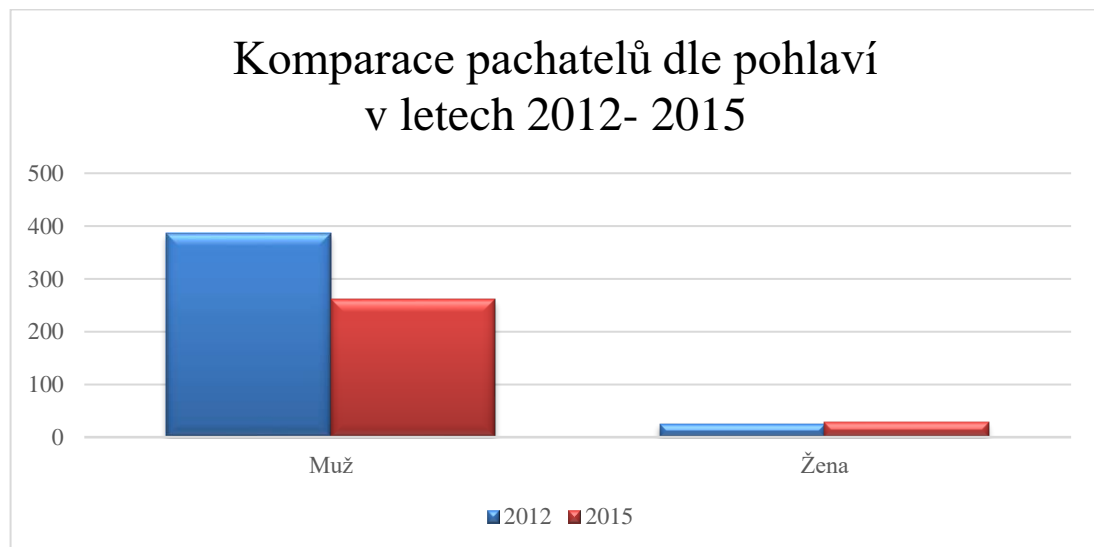
5.2 Pachatelé protiprávních jednání podle pohlaví

V grafu 2 budeme provádět komparaci protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle pohlaví v letech 2012 a 2015.

Tabulka 2 Komparace pachatelů dle pohlaví

[[36] [38], vlastní zpracování]

Pohlaví	Počet pachatelů	
	2012	2015
Muž	386	261
Žena	25	28

Graf 2 Komparace pachatelů dle pohlaví v letech 2012 a 2015

V grafu 2 jsme provedli komparaci příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů, kteří se dopustili protiprávních jednání podle pohlaví v letech 2012 a 2015. Z grafu je zcela zřejmé, že protiprávního jednání se dopouští spíše muži než ženy.

V roce 2012 se dopustilo protiprávního jednání největší počet mužů a to 386 případů. Zatímco v roce 2012 se dopustilo protiprávního jednání 25 žen, tento počet je menší než v roce 2015, kdy se dopustilo protiprávního jednání 28 žen.

Z grafu zpozorujeme, že počet mužů, kteří se dopustili protiprávního jednání, klesá, ale počet žen s postupem času stoupá.

5.3 Pachatelé protiprávních jednání prošetřovaných GIBS dle věku

Graf 3 bude obsahovat celkovou komparaci příslušníků a zaměstnanců v letech 2012 a 2015, kteří se dopustili protiprávního jednání.

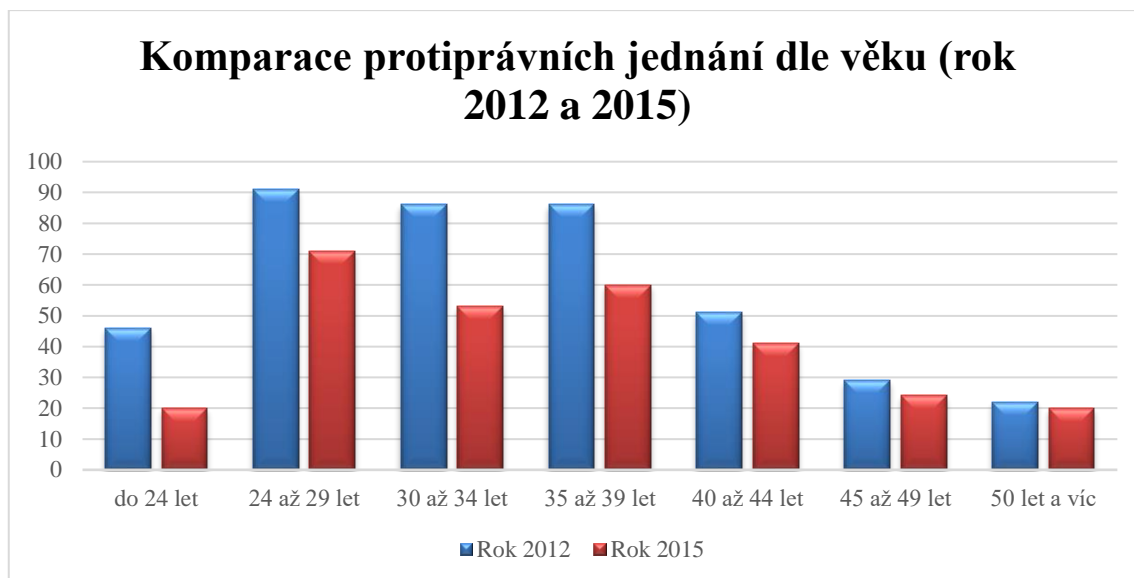
K přehledu o vývoji protiprávních jednání dle věkové struktury jsme příslušníky a zaměstnance rozdělili do několika skupin:

- do 24 let,
- 25 až 29 let,
- 30 až 34 let,
- 35 až 39 let,
- 40 až 44 let,
- 45 až 49 let,
- 50 a více let.

Tabulka 3 Komparace protiprávních jednání dle věku v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Věk pachatelů	Počet pachatelů	
	Rok 2012	Rok 2015
do 24 let	46	20
24 až 29 let	91	71
30 až 34 let	86	53
35 až 39 let	86	60
40 až 44 let	51	41
45 až 49 let	29	24
50 let a víc	22	20

Graf 3 Komparace protiprávních jednání dle věku v letech 2012 a 2015

Komparace v grafu 3 protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle věkové struktury v letech 2012 a 2015 nám nastínila celkový náhled. Na první pohled je zcela jasné, že nejvíce se protiprávního jednání dopustili příslušníci a zaměstnanci ve věku od 24 do 29 let, a to v roce 2012 i 2015. Od věkové kategorie 40 let a víc počet pachatelů, kteří se dopustili protiprávního jednání, výrazně klesal. V letech 50 a víc je počet pachatelů nejnižší.

V roce 2012 bylo pachatelů protiprávních jednání více ve všech věkových kategoriích než v roce 2015. V roce 2012 byl největší nárůst pachatelů v kategorii 24 až 29 let. V roce 2012 mezi kategorií do 24 let a 24 až 29 let byl nárůst o 45 případů. Ve věkových kategoriích 30 až 34 let a 35 až 39 let je počet pachatelů totožný. Od 40 roku dochází k ubývání pachatelů. Padesátiletí a starší příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů se protiprávních jednání dopouštějí málokdy.

V roce 2015 se v letech do 24 let a 50 let a více dopustilo protiprávního jednání nejmenší počet příslušníků a zaměstnanců, jedná se o 20 případů. V roce 2015 byl největší nárůst pachatelů v letech 24 až 29 let, totožně jako v roce 2012 ale o 20 případů méně. Ve věkové kategorii 30 až 34 let dochází k propadu o 18 případů oproti kategorii 24 až 29 let. Ovšem u věkové kategorie 35 až 39 let vidíme nárůst o 7 případů v porovnání s předešlou věkovou kategorií. U příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů nad 40 let dochází k poklesu protiprávního jednání.

5.4 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle délky služby

V grafu 4 budeme provádět komparaci protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015.

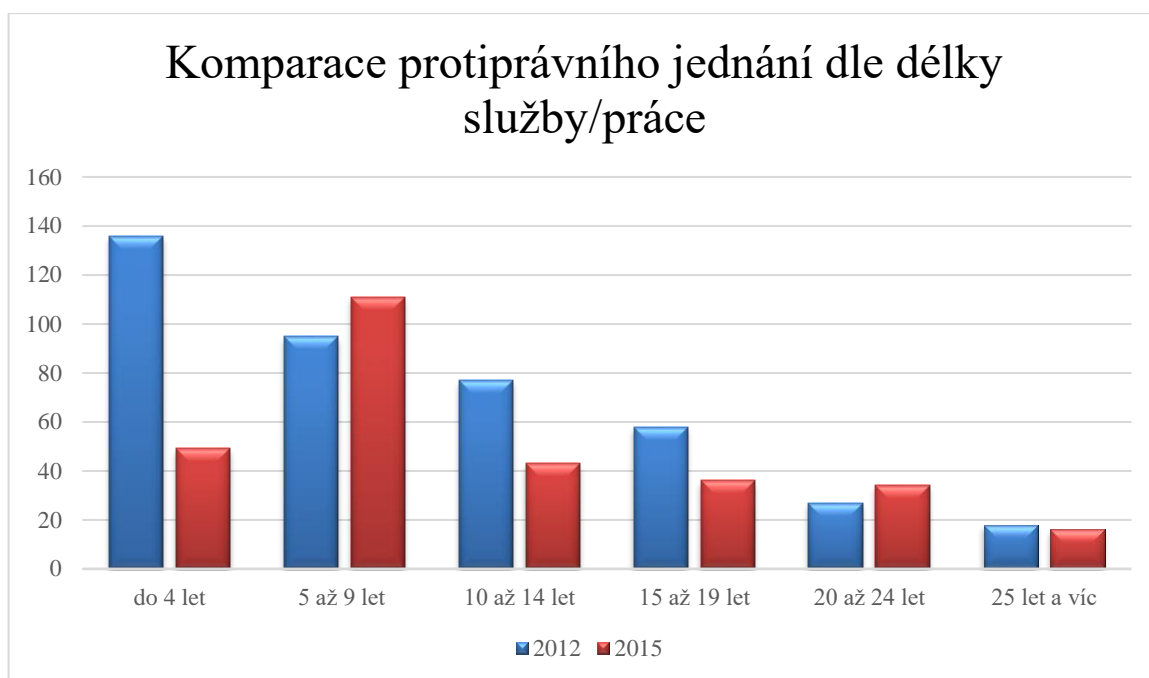
Pachatele jsme rozdělili do 6 skupin dle délky služby či práce u bezpečnostních sborů:

- do 4 let,
- 5 až 9 let,
- 10 až 14 let,
- 15 až 19 let,
- 20 až 24 let,
- 25 let a více.

Tabulka 4 Komparace protiprávních jednání dle délky služby v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Délka služby	Počet pachatelů	
	2012	2015
do 4 let	136	49
5 až 9 let	95	111
10 až 14 let	77	43
15 až 19 let	58	36
20 až 24 let	27	34
25 let a víc	18	16

Graf 4 Komparace protiprávních jednání dle délky služby/práce v roce 2012 a 2015

V grafu 4 je řešena protiprávní činnost dle délky služebního poměru. Je nesporné, že nejvíce protiprávních jednání se dopustili příslušníci a zaměstnanci ve služebním poměru do 4 let, a to v roce 2012 ve 136 případech. V roce 2015 byl nejvyšší počet protiprávních jednání dle služebního poměru v rozmezí 5 až 9 let, bylo to celkem 111 případů.

Můžeme tvrdit, že za celé sledované období 2012 dochází s navyšující se praxí ke snižování případů protiprávního jednání u příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

To samé bohužel nemůžeme tvrdit v roce 2015. V období 2015 dochází ke kolísání. V roce 2015 na počátku služby u bezpečnostních sborů tzn. do 4 let je případů 49, ale v rozmezí 5 až 9 let se počet případů razantně zvýšil na 111 případů. V délce služebního poměru 10 až 14 let počet případů klesá na 43. Rozdíl mezi služebním poměrem 15 až 19 let a 20 až 24 let jsou jen 2 případy.

Nejnižší počet protiprávních jednání je v délce služby 25 let a víc, a to v letech 2012 i 2015. S navyšující praxí u bezpečnostních sborů dochází k poklesu protiprávních jednání.

5.5 Rozdělení pachatelů protiprávního jednání dle místa

5.5.1 Pachatelé podle místa spáchání protiprávního jednání

V grafu 5 se budeme věnovat rozdělením pachatelů podle místa, kde se příslušník či zaměstnanec dopustil protiprávního jednání. Budeme provádět komparaci protiprávních jednání v letech 2012 a 2015.

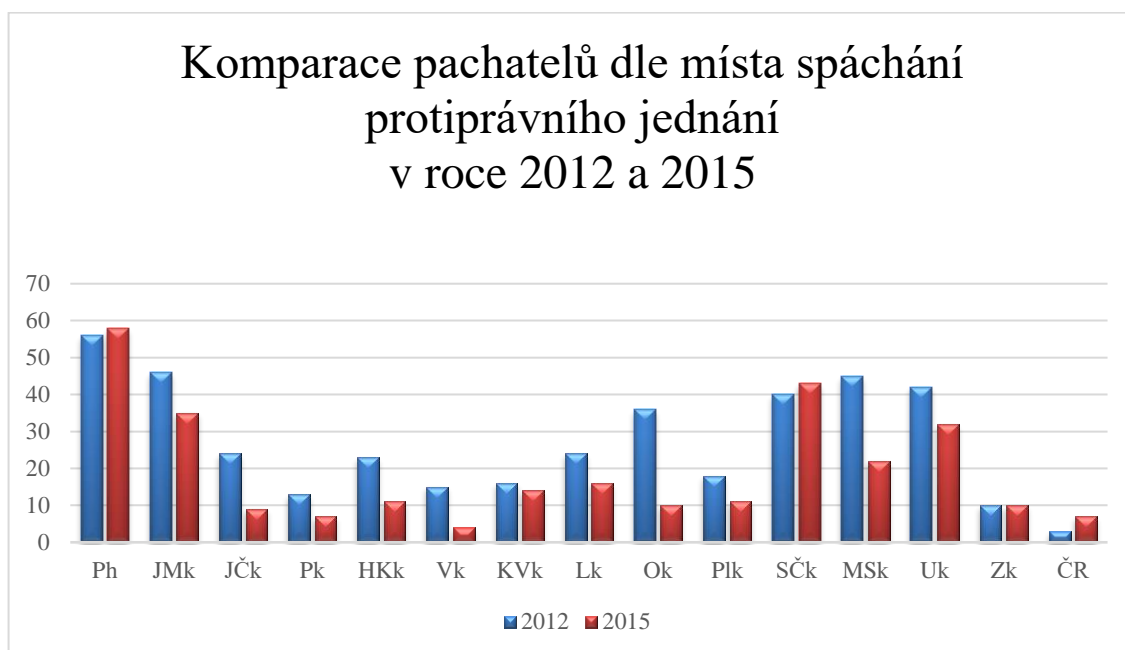
K přehledu protiprávních jednání dle místa se budeme držet rozdělením do krajů. Kraje si uvedeme v grafu pod zkratkami:

- hlavní město Praha – Ph,
- Jihomoravský kraj – JMk,
- Jihočeský kraj – JČk,
- Pardubický kraj – Pk,
- Královéhradecký kraj – HKk,
- Kraj Vysočina - Vk,
- Karlovarský kraj – KVk,
- Liberecký kraj – Lk,
- Olomoucký kraj – Ok,
- Plzeňský kraj – Plk,
- Středočeský kraj – SČk,
- Moravskoslezský kraj – MSk,
- Ústecký kraj – Uk,
- Zlínský kraj – Zk,
- celé území České republiky - ČR.

Tabulka 5 Komparace pachatelů dle místa spáchání v roce 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů	
	2012	2015
Ph	56	58
JMk	46	35
JČk	24	9
Pk	13	7
HKk	23	11
Vk	15	4
KVk	16	14
Lk	24	16
Ok	36	10
Plk	18	11
SČk	40	43
MSk	45	22
Uk	42	32
Zk	10	10
ČR	3	7

Graf 5 Komparace pachatelů dle místa v roce 2012 a 2015

Graf 5 se zabýval komparací roku 2012 a 2015 příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle místa spáchání protiprávního jednání.

Je zcela prokazatelné, že v letech 2012 i 2015 se největší počet protiprávních jednání odehrál v místě hlavního města Praha.

Nejvyšší počet protiprávních jednání zaznamenalo hlavní město Praha s počtem 58 případů, a to v roce 2015. To je o dva případy více než v roce 2012 ve stejném městě.

V roce 2012 bylo v Jihomoravském kraji jen o 10 případů méně než v hlavním městě Praha. Nejmenší počet případů v roce 2012 zaznamenal Zlínský kraj, a to celkem 10 a v roce 2015 zaznamenal nejmenší počet případů kraj Vysočina s počtem 4. Ve Zlínském kraji nedošlo k žádné změně. V roce 2012 i 2015 je počet protiprávních jednání shodný.

Největší počet případů protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů je většinou v krajích s větším počtem obyvatelstva a potřeby většího počtu příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

5.5.2 Pachatelé podle místa služebního zařazení

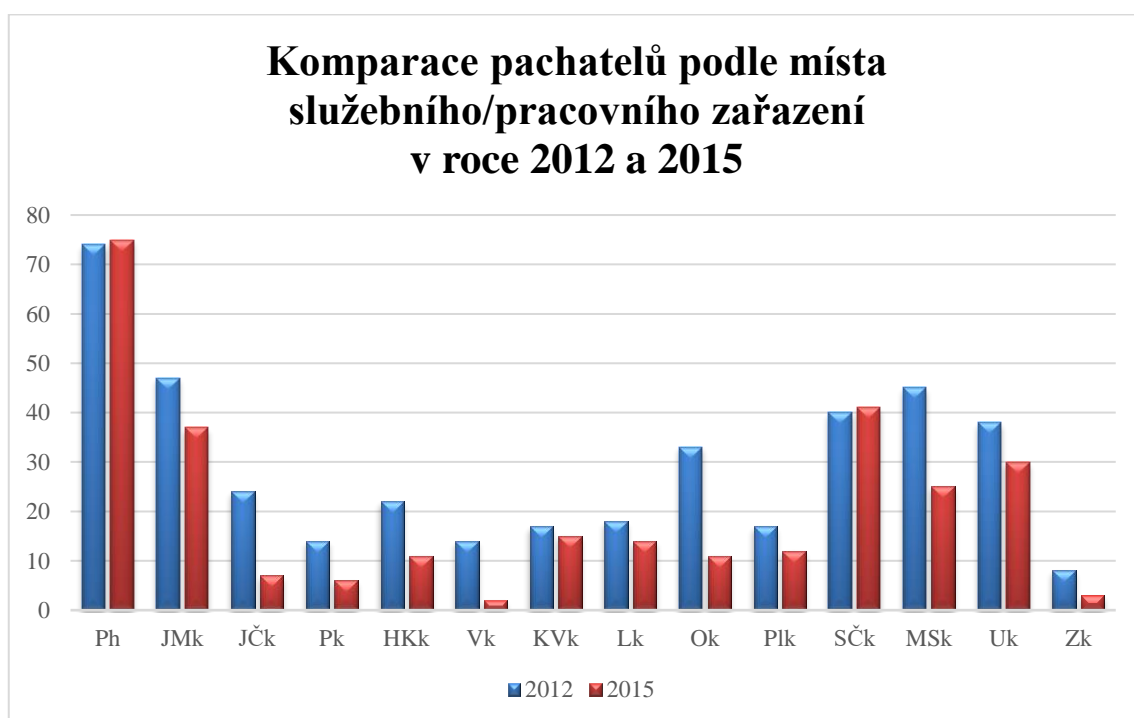
V grafu 6 budeme provádět komparaci protiprávního jednání v letech 2012 a 2015. K přehledu protiprávních jednání dle místa se budeme držet rozdělením do krajů. Kraje si uvedeme v grafu pod zkratkami:

- hlavní město Praha – Ph,
- Jihomoravský kraj – JMk,
- Jihočeský kraj – JČk,
- Pardubický kraj – Pk,
- Královéhradecký kraj – HKk,
- Kraj Vysočina - Vk,
- Karlovarský kraj – KVk,
- Liberecký kraj – Lk,
- Olomoucký kraj – Ok,
- Plzeňský kraj – Plk,
- Středočeský kraj – SČk,
- Moravskoslezský kraj – MSk,
- Ústecký kraj – Uk,
- Zlínský kraj – Zk,
- celé území České republiky - ČR.

Tabulka 6 Komparace protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů	
	2012	2015
Ph	74	75
JMk	47	37
JČk	24	7
Pk	14	6
HKk	22	11
Vk	14	2
KVk	17	15
Lk	18	14
Ok	33	11
Plk	17	12
SČk	40	41
MSk	45	25
Uk	38	30
Zk	8	3

Graf 6 Komparace pachatelů dle místa zařazení v roce 2012 a 2015

Graf 6 se zabýval komparací příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle místa služebního/pracovního zařazení v roce 2012 a 2015.

V hlavním městě Praha bylo evidováno nejvíce 75 pachatelů, a to v roce 2015. V roce 2012 to bylo 74 případů. Mnoho případů bylo také evidováno v Jihomoravském a Středočeském kraji v roce 2012 i v roce 2015.

V roce 2012 můžeme vidět nejmenší počet protiprávních jednání ve Zlínském kraji s počtem případů 8. V roce 2015 je nemenší počet případů 2 v kraji Vysočina.

Největší rozdíl mezi lety 2012 a 2015 připadá na Olomoucký kraj. V olomouckém kraji v roce 2012 došlo k 33 a v roce 2015 k 11, což je rozdíl o 22 případů, a tedy největší diference.

Kraje, které překročily hranici 20 pachatelů v roce 2012, jsou kraje Jihomoravský, Jihočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Středočeský, Moravskoslezský, Ústecký a hlavní město Praha.

Naopak mezi ty s nejnižším počtem případů v roce 2012 patří Pardubický kraj se 14 případy, kraj Vysočina též se 14 případy a Zlínský kraj s 8 případy. V roce 2015 přesáhly hranici 20 pachatelů kraje Jihomoravský, Středočeský, Moravskoslezský, Ústecký a hlavní město Praha.

Mezi ty s nejnižším počtem případů v roce 2015 patří kraj Jihočeský se 7 případy, Pardubický kraj s 6 případy, kraj Vysočina se 2 případy a Zlínský kraj se 3 případy.

Bohužel protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců dle místa zařazení nelze dát do souvislosti s reálnými počty osob v bezpečnostních sborech z důvodu nezveřejněných informací o počtu příslušníků a zaměstnanců v jednotlivých bezpečnostních sborech v krajích. Je to zejména z důvodů rozdílného organizačního členění jednotlivých sborů v působnosti GIBS. Např. Vězeňská služba ČR, druhý nejpočetnější bezpečnostní sbor v působnosti GIBS, působí historicky (její jednotlivá zařízení – věznice, vazební věznice a detenční ústavy) v oblastech s koncentrovanou průmyslovou výrobou. V některých krajích České republiky tak můžeme najít i pět věznic (Ústecký kraj), v jiném žádnou (Zlínský kraj). I z toho důvodu personální obsazení po jednotlivých krajích vedení Vězeňské služby ČR statisticky veřejně nijak nevykazuje. Nelze tedy provést relevantní komparaci, trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů v působnosti GIBS – chybí k tomu podstatná proměnná, bez které by výsledek porovnání neměl vypovídající hodnotu.

5.6 Rozdělení protiprávních jednání dle služební hodnosti

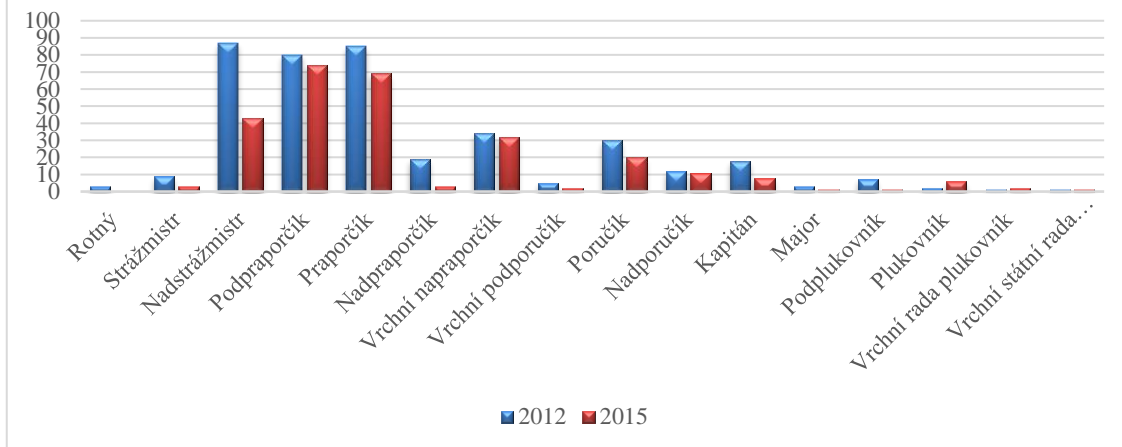
V grafu 7 budeme provádět komparaci protiprávního jednání dle služební hodnosti v letech 2012 a 2015.

Tabulka 7 Komparace osob protiprávních jednání dle hodnosti v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Hodnost	Počet pachatelů	
	2012	2015
Rotný	3	0
Strážmistr	9	3
Nadstrážmistr	87	43
Podpraporčík	80	74
Praporčík	85	69
Nadpraporčík	19	3
Vrchní napraporčík	34	32
Vrchní podporučík	5	2
Poručík	30	20
Nadporučík	12	11
Kapitán	18	8
Major	3	1
Podplukovník	7	1
Plukovník	2	6
Vrchní rada plukovník	1	2
Vrchní státní rada plukovník	1	1

Komparace pachatelů podle služební hodnosti a hodnostního označení v letech 2012 - 2015

Graf 7 Komparace pachatelů dle hodnosti v letech 2012 a 2015

Na grafu 7 můžeme pozorovat trestnou činnost příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle hodnostního označení.

V roce 2012 bylo nejvíce nadstrážmistrů, kteří se dopustili protiprávního jednání, konkrétně 87 případů. Tolik příslušníků a zaměstnanců se nedopustilo protiprávního jednání za celé sledované období u žádného jiného hodnostního označení, avšak v roce 2015 inspektoři nebyli nejpočetnější skupinou, kteří se dopustili trestné činnosti. Druhou nejčetnější skupinou v roce 2012 se stali praporčíci s 85 případy.

V roce 2015 bylo nejvíce podpraporčíků, kteří se dopustili protiprávního jednání, bylo jich 74. V roce 2015 se ihned za podpraporčíky dopustili protiprávního jednání praporčíci s počtem 69.

Nadstrážmistři, podpraporčíci a praporčíci se ve sledovaných obdobích dopustili nejvíce protiprávního jednání. Největší rozdíl v letech 2012 a 2015 můžeme pozorovat u nadstrážmistrů. Zatímco v roce 2012 se 87 nadstrážmistrů dopustilo protiprávního jednání, v roce 2015 došlo ke snížení o 44 případů.

Velmi optimistické je, že z plukovníků z vrchní státní rady se dopustil protiprávního jednání pouze jeden příslušník, a to v roce 2012 i v roce 2015. Také u plukovníků z vrchní rady je velmi málo příslušníků a zaměstnanců, jež se dopustili protiprávního jednání, konkrétně 1 v roce 2012 a v roce 2015 pouze 2. Velmi nízký počet protiprávních jednání je zaznamenán u majorů, a to 3 v roce 2012 a v roce 2015 výlučně 1. V roce 2015 nedošlo u rotného ani k jednomu případů spáchání trestného činu.

5.7 Pachatelé trestných činů vyšetřovaných Inspekcí

V celé této kapitole se budeme věnovat komparaci trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle pohlaví, věku, délky služby, místa spáchání trestného činu, místa služebního zařazení, hodnosti v letech 2012 a 2015.

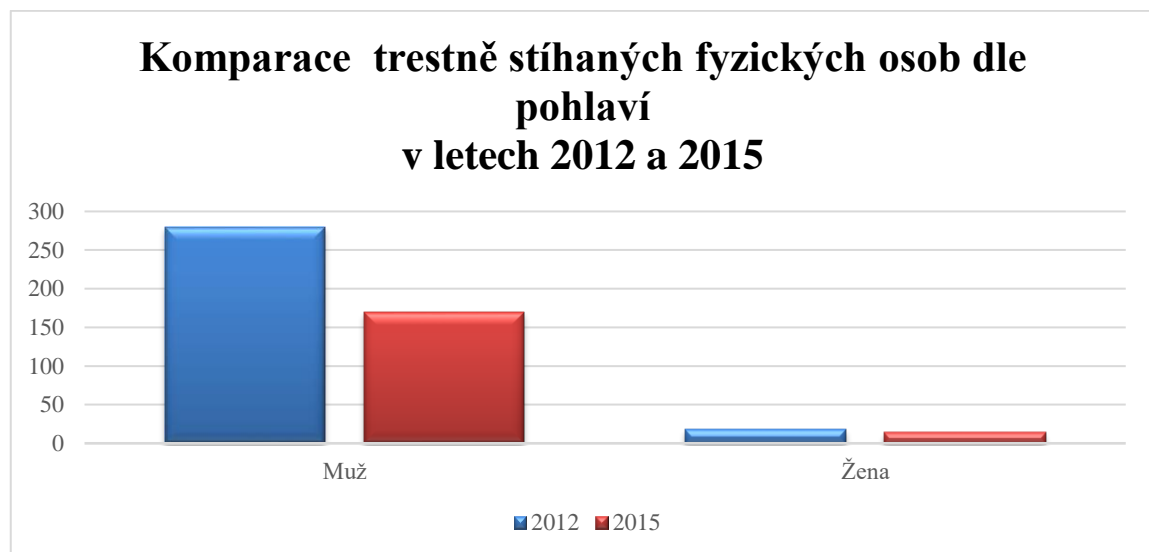
5.7.1 Komparace trestně stíhaných fyzických osob dle pohlaví

V grafu 8 budeme provádět komparaci trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle pohlaví v letech 2012 a 2015.

Tabulka 8 Komparace trestně stíhaných osob v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Pohlaví	Počet pachatelů	
	2012	2015
Muž	280	170
Žena	18	14

Graf 8 Komparace trestně stíhaných osob dle pohlaví v letech 2012 a 2015

V grafu 8 jsme provedli komparaci trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů podle pohlaví v letech 2012 a 2015. Z grafu je zcela jasné, že větší počet trestně stíhaných osob jsou muži než ženy.

V roce 2012 bylo 280 trestně stíhaných mužů, zatímco v roce 2015 je počet trestně stíhaných mužů o 110 případů nižší.

Ženy se celkově dopouští protiprávního jednání výjimečně. V roce 2012 bylo 18 žen trestně stíhaných. V roce 2015 byl počet snížen o 4 případy žen, které se dopustily protiprávního jednání. Z grafu pozorujeme, že počet trestně stíhaných osob v letech 2012 a 2015 klesá.

Celkově bychom mohli říct, že tendenci pro páčání protiprávního jednání je ryze mužská otázka.

5.7.2 Komparace trestně stíhaných osob podle věku

V grafu 9 bude provedena celková komparace trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů podle věku v době spáchání trestné činnosti.

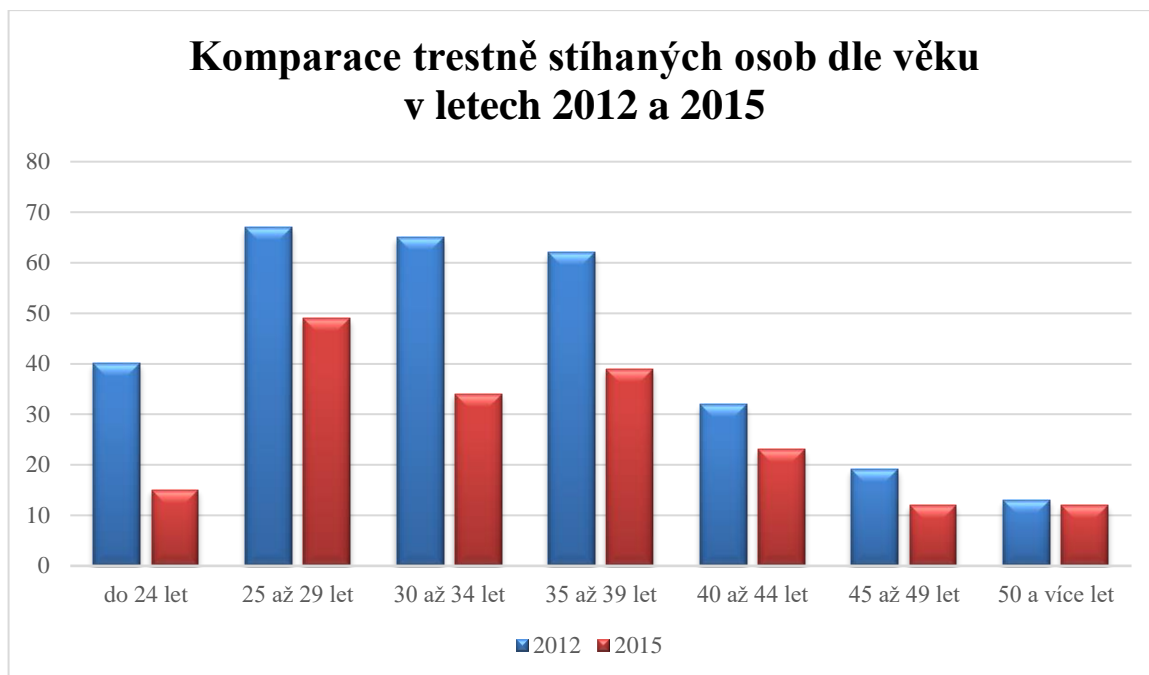
K přehledu o vývoji trestně stíhaných osob dle věkové struktury jsme příslušníky a zaměstnance rozdělili do několika věkových skupin:

- do 24 let,
- 25 až 29 let,
- 30 až 34 let,
- 35 až 39 let,
- 40 až 44 let,
- 45 až 49 let,
- 50 a více let.

Tabulka 9 Komparace trestně stíhaných osob dle věku v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Věk	Počet pachatelů	
	2012	2015
do 24 let	40	15
25 až 29 let	67	49
30 až 34 let	65	34
35 až 39 let	62	39
40 až 44 let	32	23
45 až 49 let	19	12
50 a více let	13	12

Graf 9 Komparace trestně stíhaných osob dle věku v letech 2012 a 2015

Na grafu 9 můžeme pozorovat věkovou strukturu trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015.

Na první pohled je zřejmé, že nejvíce se trestné činnosti dopouštěli příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů ve věku 25 až 39 a to v roce 2012 i v roce 2015. Od 40 let počet trestně stíhaných fyzických osob klesá v obou sledovaných období.

V roce 2012 se trestného činu dopustilo nejvíce příslušníků a zaměstnanců v rozsahu 20 až 29 let, konkrétně to bylo 67 případů. V roce 2012 v rozmezí 30 až 39 let počet trestně stíhaných osob klesl pouze o 5 případů oproti trestně stíhaných osob v rozmezí 25 až 29 let. V roce 2012 byl nejmenší počet trestně stíhaných osob ve věkovém rozhraní rozraní 50 let a více a to celkem 13 případů.

V roce 2015 se trestného činu dopustilo nejvíce fyzických osob v rozhraní 25 až 29 let a to 49. V roce 2015 můžeme vidět v rozmezí 30 až 34 let pokles stíhaných osob o 15 lidí. Ve shodném roce ve věkovém rozmezí 35 až 39 let došlo k náhlému nárůstu počtu stíhaných osob o 5 lidí. Až od 40 let dochází k trvalému poklesu. V rozmezí do 24 let a 50 let a více je rozdíl pouze 1 případ.

V letech 2012 a 2015 můžeme pozorovat největší rozdíl stíhaných fyzických osob ve věkovém rozmezí 30 až 34 let, kdy došlo k poklesu o 31 jedinců.

5.7.3 Komparace trestně stíhaných osob dle délky služby

V grafu 10 bude provedena komparace trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů podle délky služby či práce u bezpečnostních sborů v době spáchání trestné činnosti.

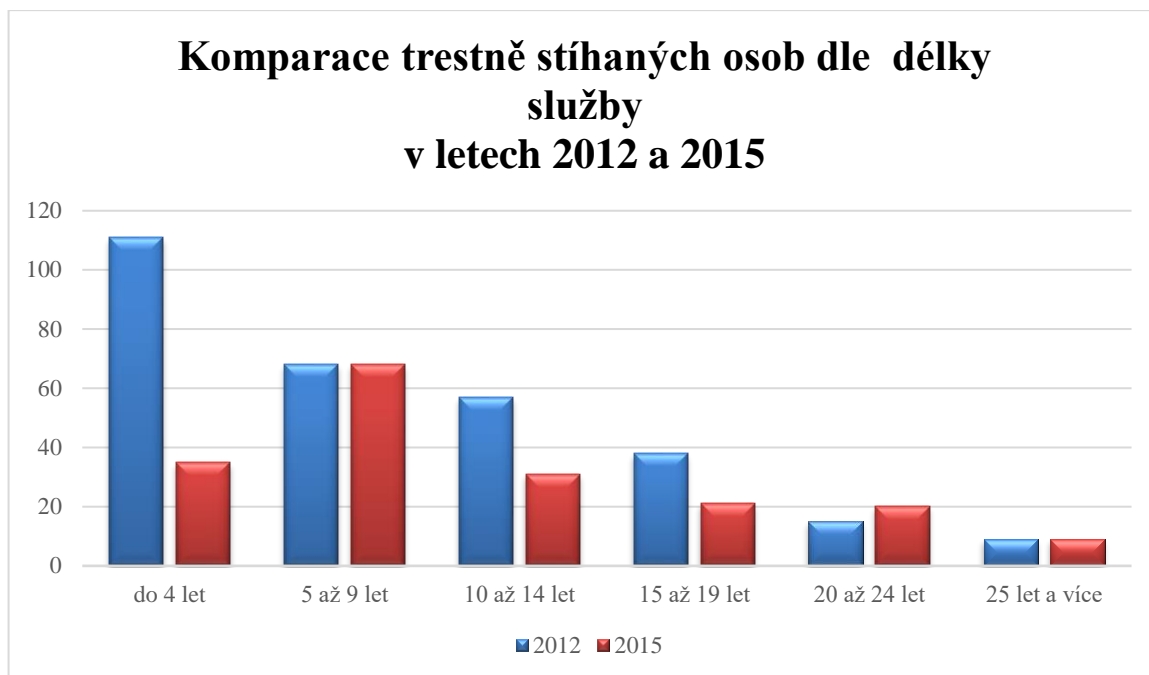
Pachatele jsme rozdělili do 6 skupin dle délky služby či práce u bezpečnostních sborů:

- do 4 let,
- 5 až 9 let,
- 10 až 14 let,
- 15 až 19 let,
- 20 až 24 let,
- 25 let a více.

Tabulka 10 Komparace trestně stíhaných osob dle délky služby v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Věk	Počet pachatelů	
	2012	2015
do 4 let	111	35
5 až 9 let	68	68
10 až 14 let	57	31
15 až 19 let	38	21
20 až 24 let	15	20
25 let a více	9	9

Graf 10 Komparace trestně stíhaných osob dle délky služby v letech 2012 a 2015

Často si lidé myslí, že trestně stíháni jsou nejčastěji příslušníci a zaměstnanci na počátku své kariéry. V roce 2012 toto tvrzení platí nikoliv však v roce 2015.

V roce 2012 bylo stíháno 111 osob, které vykonávaly službu méně než 4 roky, nýbrž v roce 2015 bylo stíháno o 76 osob méně. V roce 2012 s nárůstem délky služby u bezpečnostních sborů počet stíhaných osob klesá. Nejmenší počet stíhaných osob v roce 2012 je ve služebním poměru v délce 25 let a více a to 9 případů, to je o 102 případů méně než ve služebním poměru do 4 let.

V roce 2015 bylo na začátku své kariéry stíháno méně osob než od 5 do 9 let služby u bezpečnostních sborů. V rozmezí 5 až 9 let ve služebním poměru se dopustilo trestného činu 68 osob. Od 10 let ve služebním poměru počet trestně stíhaných osob klesá.

S narůstající délkou služebního poměru a s navyšující praxí trestná činnost příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů klesá.

V obou sledovaných obdobích je nejmenší počet stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v délce služebního poměru 50 let a více. Počet stíhaných osob je 9, a to v období 2012 i 2015.

5.7.4 Komparace trestně stíhaných osob dle místa spáchání

V grafu 11 se budeme věnovat komparaci trestně stíhaným osobám podle místa, kde se příslušník či zaměstnanec dopustil trestné činnosti v letech 2012 a 2015.

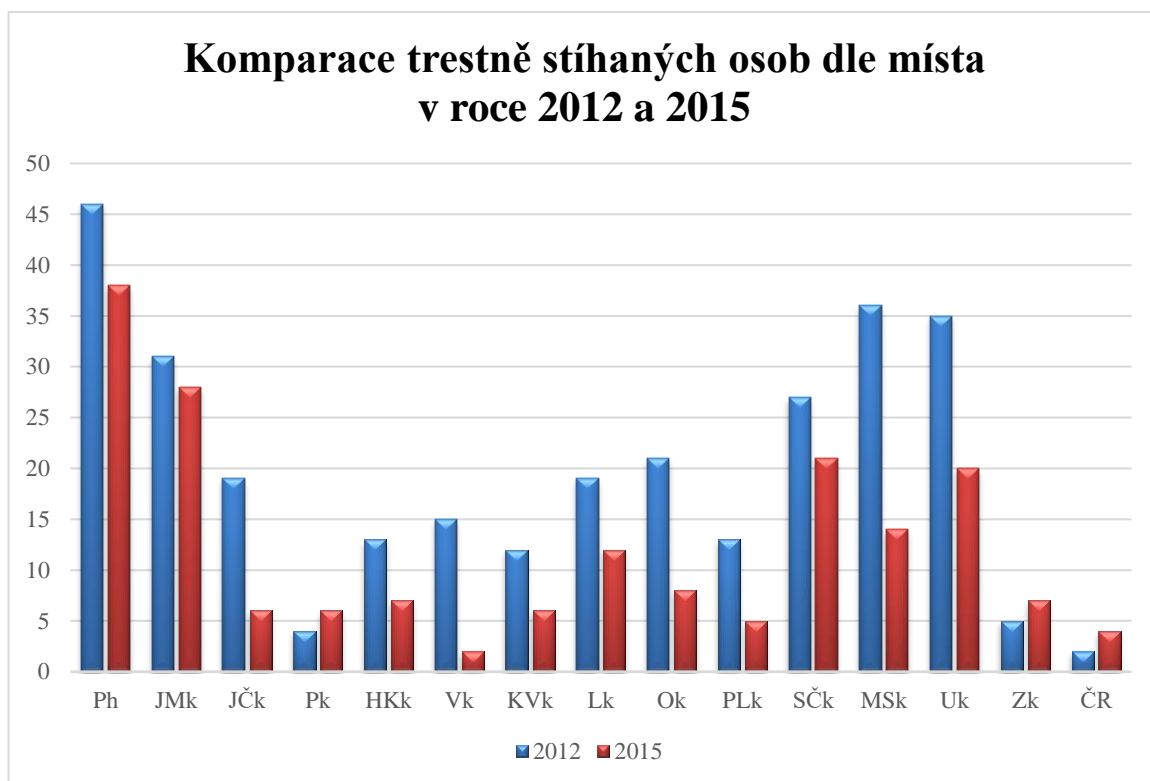
Ke komparaci trestně stíhaných osob dle místa se budeme držet rozdělením do krajů. Kraje si uvedeme v grafu pod zkratkami:

- hlavní město Praha – Ph,
- Jihomoravský kraj – JMk,
- Jihočeský kraj – JČk,
- Pardubický kraj – Pk,
- Královéhradecký kraj – HKk,
- Kraj Vysočina -Vk,
- Karlovarský kraj – KVk,
- Liberecký kraj – Lk,
- Olomoucký kraj – Ok,
- Plzeňský kraj – Plk,
- Středočeský kraj – SČk,
- Moravskoslezský kraj – MSk,
- Ústecký kraj – Uk,
- Zlínský kraj – Zk,
- Celé území České republiky - ČR.

Tabulka 11 Komparace trestně stíhaných osob dle místa v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů	
	2012	2015
Ph	46	38
JMk	31	28
JČk	19	6
Pk	4	6
HKk	13	7
Vk	15	2
KVk	12	6
Lk	19	12
Ok	21	8
PLk	13	5
SČk	27	21
MSk	36	14
Uk	35	20
Zk	5	7
ČR	2	4

Graf 11 Komparace trestně stíhaných osob dle místa v letech 2012 a 2015

Graf 11 dokumentuje komparaci trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů podle místa, kde došlo ke spáchání trestné činnosti v letech 2012 a 2015.

Z grafu je zřejmé, že nejvíce pachatelů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů připadá za celé sledované období na hlavní město Praha. V hlavním městě Praha bylo evidováno nejvíce pachatelů s počtem 46 za rok 2012 a 38 pachatelů za rok 2015. Mnoho jich také bylo evidováno v Moravskoslezském kraji v roce 2012 a to 36 osob a v Ústeckém kraji 35 osob. V Moravskoslezském kraji došlo v roce 2015 k největšímu poklesu o 22 případů. Ve Středočeském kraji bylo také evidováno mnoho pachatelů, za rok 2012 to bylo 27 osob, a v roce 2015 bylo evidováno o 6 pachatelů méně.

Naopak mezi kraje s nejmenším počtem pachatelů patří kraj Vysočina, kde v roce 2015 byli evidováni pouze 2 pachatelé, Plzeňský kraj s 5 pachateli. Nejnižší počet pachatelů v roce 2012 můžeme zpozorovat v Pardubickém kraji, kde byli evidováni 4 pachatelé a ve Zlínském kraji s 5 pachateli.

5.7.5 Komparace trestně stíhaných osob dle místa služebního zařazení

V grafu 12 budeme provádět komparaci trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů podle místa služebního/ pracovního zařazení v letech 2012 a 2015.

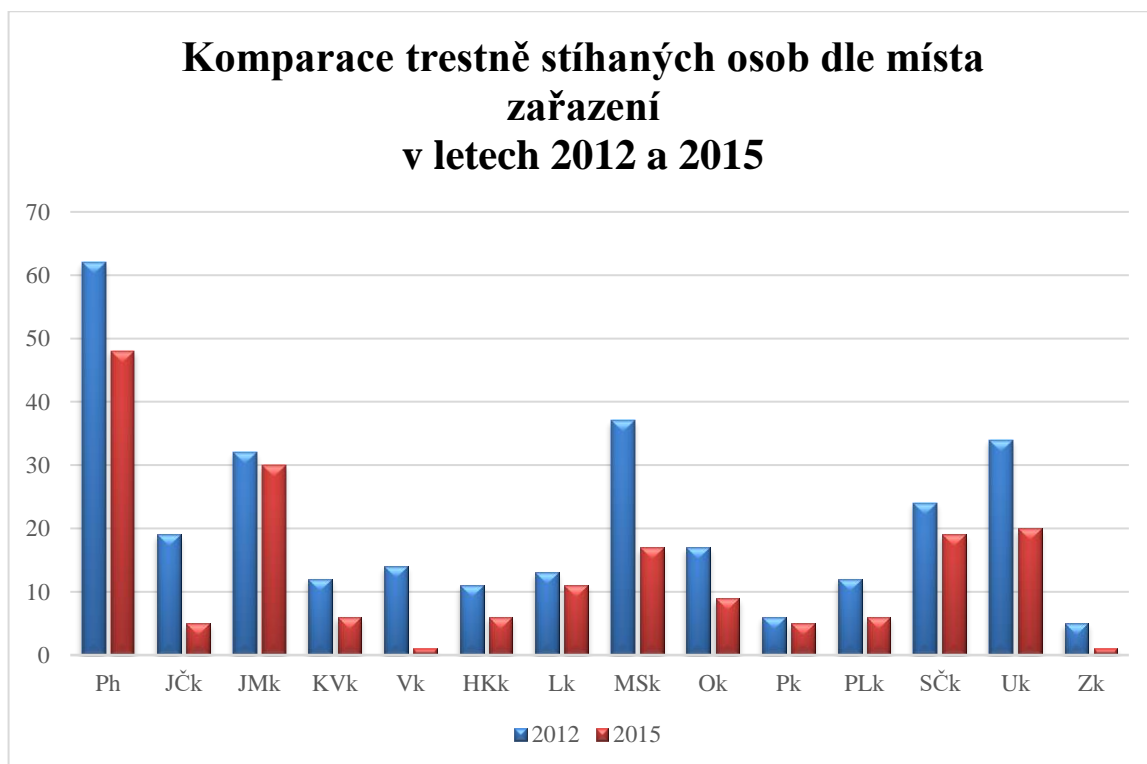
Ke komparaci trestně stíhaných osob dle místa se budeme držet rozdělením do krajů. Kraje si uvedeme v grafu pod zkratkami:

- hlavní město Praha – Ph,
- Jihomoravský kraj – JMk,
- Jihočeský kraj – JČk,
- Pardubický kraj – Pk,
- Královéhradecký kraj – HKk,
- kraj Vysočina - Vk,
- Karlovarský kraj – KVk,
- Liberecký kraj – Lk,
- Olomoucký kraj – Ok,
- Plzeňský kraj – Plk,
- Středočeský kraj – SČk,
- Moravskoslezský kraj – MSk,
- Ústecký kraj – Uk,
- Zlínský kraj – Zk.

Tabulka 12 Komparace trestně stíhaných osob dle místa zařazení v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů	
	2012	2015
Ph	62	48
JČk	19	5
JMk	32	30
KVk	12	6
Vk	14	1
HKk	11	6
Lk	13	11
MSk	37	17
Ok	17	9
Pk	6	5
PLk	12	6
SČk	24	19
Uk	34	20
Zk	5	1

Graf 12 Komparace trestně stíhaných osob dle místa zařazení v letech 2012 a 2015

Z grafu 12 je očividné, že nejvíce pachatelů za sledovaná období spadá na hlavní město Praha. Zde bylo registrováno nejvíce 62 pachatelů v roce 2012. I v roce 2015 bylo registrováno nejvíce pachatelů v hlavním městě Praha a to 48. Mnoho jich také bylo zaregistrováno v Jihomoravském kraji, v roce 2012 to bylo 32 pachatelů a v roce 2015 celkem 30 pachatelů. Moravskoslezský kraj je druhý kraj s největším počtem stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů s počtem 37 osob. V roce 2012 bylo v Ústeckém kraji evidováno 34 pachatelů.

Mezi kraje s nejnižším počtem patří kraj Vysočina a Zlínský kraj, kde byl v roce 2015 evidován 1 pachatel. V roce 2012 je nejmenší počet ve Zlínském kraji s počtem 5 pachatelů.

Největší pokles v letech 2012 a 2015 trestně stíhaných pachatelů o 20 osob vidíme v kraji Moravskoslezském.

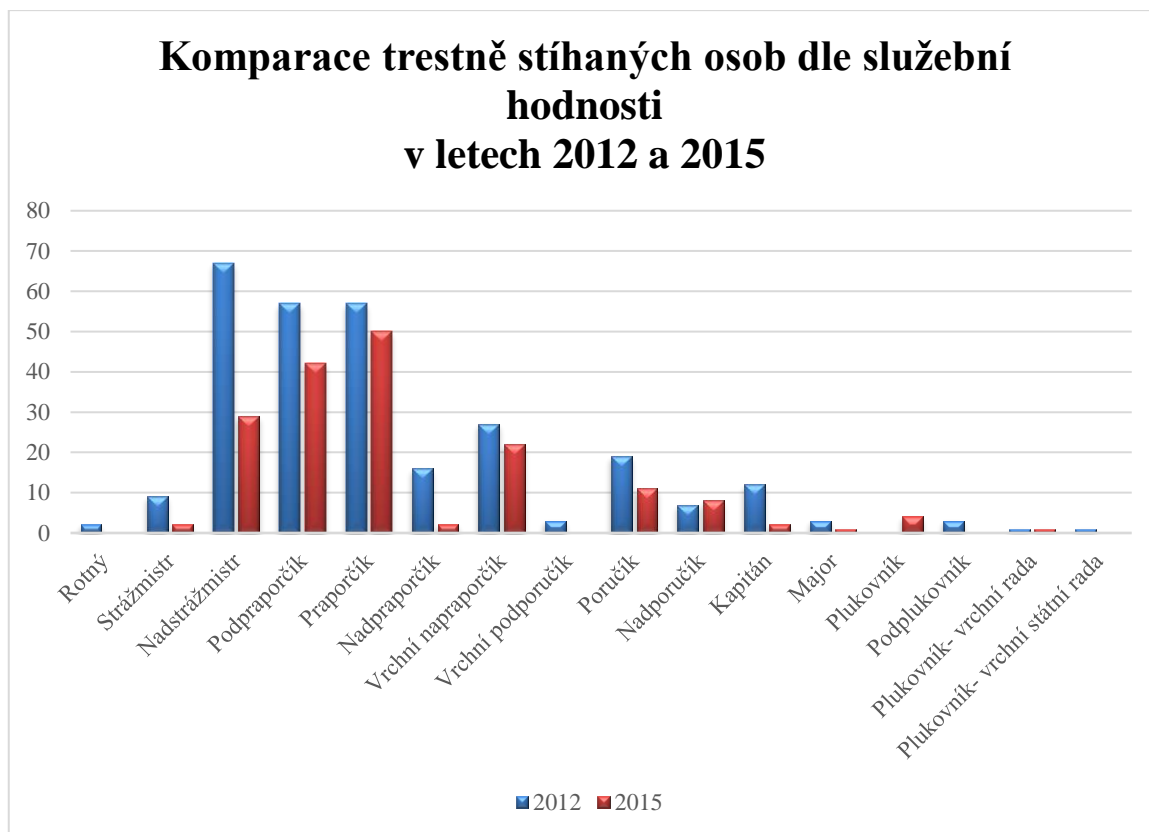
5.7.6 Komparace trestně stíhaných osob dle hodnosti

V grafu 13 budeme provádět komparaci trestně stíhaných příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů podle služební hodnosti a hodnostního označení v letech 2012 a 2015.

Tabulka 13 Komparace trestně stíhaných osob dle hodnosti v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Hodnost	Počet pachatelů	
	2012	2015
Rotný	2	0
Strážmistr	9	2
Nadstrážmistr	67	29
Podpraporčík	57	42
Praporčík	57	50
Nadpraporčík	16	2
Vrchní napraporčík	27	22
Vrchní podporučík	3	0
Poručík	19	11
Nadporučík	7	8
Kapitán	12	2
Major	3	1
Plukovník	0	4
Podplukovník	3	0
Plukovník- vrchní rada	1	1
Plukovník- vrchní státní rada	1	0

Graf 13 Komparace trestně stíhaných osob dle hodnosti v letech 2012 a 2012

Na grafu 13 můžeme sledovat trestnou činnost příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů dle hodnostního označení.

V roce 2012 bylo nejvíce trestně stíhaných nadstrážmistrů, celkem 67 osob. Podpraporčíků bylo stíháno jen o 10 osob méně než nadstrážmistrů v roce 2012. Do nejpočetnější skupiny trestně stíhaných osob spadá i praporčík, celkem 57 osob, to je stejný počet stíhaných osob podpraporčíků v roce 2012.

V roce 2015 bylo nejvíce stíhaných praporčíků, celkem 50 osob, to je menší počet trestně stíhaných osob než u nadstrážmistra, podpraporčíka a praporčíka v roce 2012.

Velmi pozitivní je, že u podporučíků, podplukovníků a plukovníků vrchní státní rady nebyl zaznamenán ani jeden případ trestně stíhaných příslušníka a zaměstnanců v roce 2015. V roce 2012 nebyl u plukovníků zaznamenán žádný případ.

5.8 Přehled trestných činů

5.8.1 Přehled trestných činů v roce 2012

V této kapitole bude provedena analýza trestných činů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v roce 2012.

Trestné činy si rozdělíme do základních druhů kriminality:

- násilná kriminalita - zahrnuje vraždu, loupež, násilí proti úřední osobě, úmyslné ublížení na zdraví, násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a jednotlivci, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, vydírání, porušování domovní svobody, neoprávněný zásah do práva k domu, bytu atd., týrání osob žijících ve společném obydlí,
- mravnostní kriminalita - zahrnuje znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužívání v závislosti, pohlavní zneužívání, ohrožování mravnosti, ostatní mravnostní trestné činy,
- obecná kriminalita - zahrnuje krádeže vloupáním do obchodů, bytů, víkendových chat soukromých osob, rodinných domků, do ostatních objektů, krádeže prostě- mezi zaměstnanci na pracovišti, motorových vozidel dvoustopých, věcí z aut, v bytech a rodinných domech, v jiných objektech a ostatní, podvod, zpronevěra, zatajení věcí, poškozování cizí věci,
- ostatní kriminalita - zahrnuje výtržnictví tzn. výtržnictví na sportovních a veřejných akcích, ohrožování výchovy mládeže, nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro sebe a pro jiného, zneužití pravomocí úřední osoby, neoprávněné nakládání s osobními údaji, maření úkolů úřední osoby z nedbalosti, výroba a nakládání s látkami s hormonálním účinkem, nedovolené ozbrojování,
- zbývající kriminalita - zahrnuje nadržování, nehody úmyslné, dopravní nehody silniční z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti- pracovní úrazy a ostatní, ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství, zanedbání povinné výživy, ostatní trestná činnost,

- hospodářská kriminalita - zahrnuje neoprávněné podnikání, podvody proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění, krácení daně, zneužití pravomoci úřední osoby, úplatkářství, padělání a pozměňování veřejné listiny, zpronevěra, porušování předpisů o nálepkách k označení zboží, neoprávněné držení platebního prostředku, podplácení, porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení, porušování autorského práva atd., zastření původu věcí tzn. praní špinavých peněz, poškozování a zneužití záznamu na nosiči informací, pojistný a úvěrový podvod,
- vojenské trestné činy - zahrnují neuposlechnutí rozkazu, urážka mezi vojáky, porušení povinnosti strážní služby, porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby,
- trestné činy proti ústavnímu zřízení - zahrnuje ohrožení utajované informace. [36]

Tabulka 14 Přehled trestných činů za rok 2012

[[36], vlastní zpracování]

Druhy kriminality	Počet
	2012
Násilná kriminalita	41
Mravnostní kriminalita	6
Obecná kriminalita	48
Ostatní kriminalita	143
Zbývající kriminalita	81
Hospodářská kriminalita	66
Vojenské trestné činy	6
Trestné činy proti ústavnímu zřízení	0

Graf 14 Přehled trestných činů za rok 2012

Z grafu můžeme zpozorovat, že nejrozsáhlejší kriminalita je ostatní, zahrnuje 143 případů. Zneužití pravomoci úřední osoby je nejčastější trestný čin, který spadá do ostatní kriminality. Ze 143 případů ostatní kriminality připadá 103 případů právě na zneužití pravomoci úřední osoby. Počet osob, které se dopustily výtržnictví, je 18 z celkového počtu 143 případů ostatní kriminality.

Jako další je s 81 případy kriminality zbývající. Z 81 případů připadá 37 případů na dopravní nehody silniční z nedbalosti a 20 případů spadá pod ohrožení pod vlivem návykové látky (opilství).

V hospodářské kriminalitě se příslušníci a zaměstnanci dopustili přijímání úplatku a to celkem ve 12 případech.

Obecná kriminalita je o 18 případů nižší než kriminalita hospodářská. Nejoblíbenějším trendem obecné kriminality je podvod. Podvodu se dopustilo 13 osob. Dalším trendem je zpronevěra, které se dopustilo celkem 6 osob.

Násilné kriminality se dopustilo 41 příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v roce 2012. Nejčastější trestný čin násilné kriminality je úmyslné ublížení na zdraví a vydírání. Úmyslného ublížení na zdraví se dopustilo 17 osob a vydírání 14 osob. Trestných činů proti ústavnímu zřízení se nedopustil ani jeden jedinec.

5.8.2 Přehled trestných činů v roce 2015

V této kapitole bude provedena analýza trestných činů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v roce 2015.

Trestné činy rozdělíme na:

- trestné činy proti životu a zdraví - zahrnují usmrcení z nedbalosti, účast na sebevraždě, ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku,
- trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství - zahrnují omezování osobní svobody, loupež, vydírání, porušování domovní svobody, neoprávněné nakládání s osobními údaji, poškození cizích práv,
- trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti - zahrnují znásilnění, pohlavní zneužití, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, přechovávání dětské pornografie,
- trestné činy proti rodině a dětem - zahrnují zanedbání povinné výživy, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí, ohrožování výchovy dítěte,
- trestné činy proti majetku - zahrnují krádež, zpronevěra, neoprávněné užívání cizí věci, podvod, pojistný podvod, úvěrový podvod, podílnictví, podílnictví z nedbalosti, legalizace výnosů z trestné činnosti, porušení povinnosti při správě cizího majetku, poškození cizí věci, neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací,
- trestné činy hospodářské - zahrnují pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě, neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, krácení daně, poplatku a podobné povinné platby, neoprávněné podnikání, sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi,
- trestné činy obecně nebezpečné - zahrnují obecné ohrožení z nedbalosti, ohrožení pod vlivem návykové látky, poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti, nedovolené ozbrojování, nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy, výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem,

- trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných - zahrnují zneužívání pravomoci veřejného činitele, zneužití pravomoci úřední osoby, maření úkolu úřední osoby z nedbalosti, přijetí úplatku, podplacení, pohrdání soudem, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, křivé obvinění, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek, padělání a pozměňování veřejné listiny, nebezpečné vyhrožování, výtržnictví, opilství, nadržování,
- trestné činy vojenské - zahrnují neuposlechnutí rozkazu, urážka mezi vojáky, urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůzkou násilí, porušení povinnosti strážní služby, porušení povinnosti dozorčí služby nebo jiné služby, porušení služební povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru. [38]

Tabulka 15 Přehled trestných činů za rok 2015

[[38], vlastní zpracování]

Druhy trestných činů	Počet
	2015
TČ proti životu a zdraví	49
TČ proti svobodě a právům	10
TČ proti lidské důstojnosti	4
TČ proti rodině	9
TČ proti majetku	67
TČ hospodářské	11
TČ obecně nebezpečné	35
TČ proti pořádku	132
TČ vojenské	13

Graf 15 Přehled trestných činů za rok 2015

Z grafu můžeme vyčíst, že příslušníci a zaměstnanci se nejvíce dopustili trestných činů proti pořádku. Celkový počet trestných činů proti pořádku je 132. Z celkového počtu 132 osob se 90 dopustilo zneužití pravomoci úřední osoby, 14 osob se dopustilo výtržnictví a 11 osob se dopustilo trestného činu přijetí úplatku.

Trestných činů proti majetku se dopustilo o 65 osob méně než trestných činů proti pořádku. Z celkového počtu se nejvíce osob a to 26 dopustilo podvodu. 9 osob spáchalo trestný čin úvěrový podvod.

Trestných činů proti zdraví a životu spáchalo 49 osob, což je o 18 případů méně než trestných činů proti majetku. Ublížení na zdraví a ublížení na zdraví z nedbalosti v obou případech spáchalo trestné činy 14 osob.

Nebezpečných trestných činů spáchalo 35 osob. Nejčastějším trendem je ohrožení pod vlivem návykové látky a to v 11 případech. Dalších 9 osob se dopustilo nedovolené výroby a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.

Nejmenší počet trestných činů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů jsou trestné činy proti lidské důstojnosti s celkovým počtem 4 osoby.

5.8.3 Komparace vybraných trestných činů v letech 2012 a 2015

V této kapitole bude provedena komparace trestných činů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

V roce 2012 byly trestné činy rozděleny do hlavních druhů kriminality, ale v roce 2015 byly rozděleny na trestné činy ve smyslu zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zařazené do rozdělení dle Části druhé příslušných Hlav zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Z tohoto důvodu jsme vybrali z každého druhu kriminality základní typy trestných činů a provedli komparaci.

Rozdělení zkoumaných trestných činů:

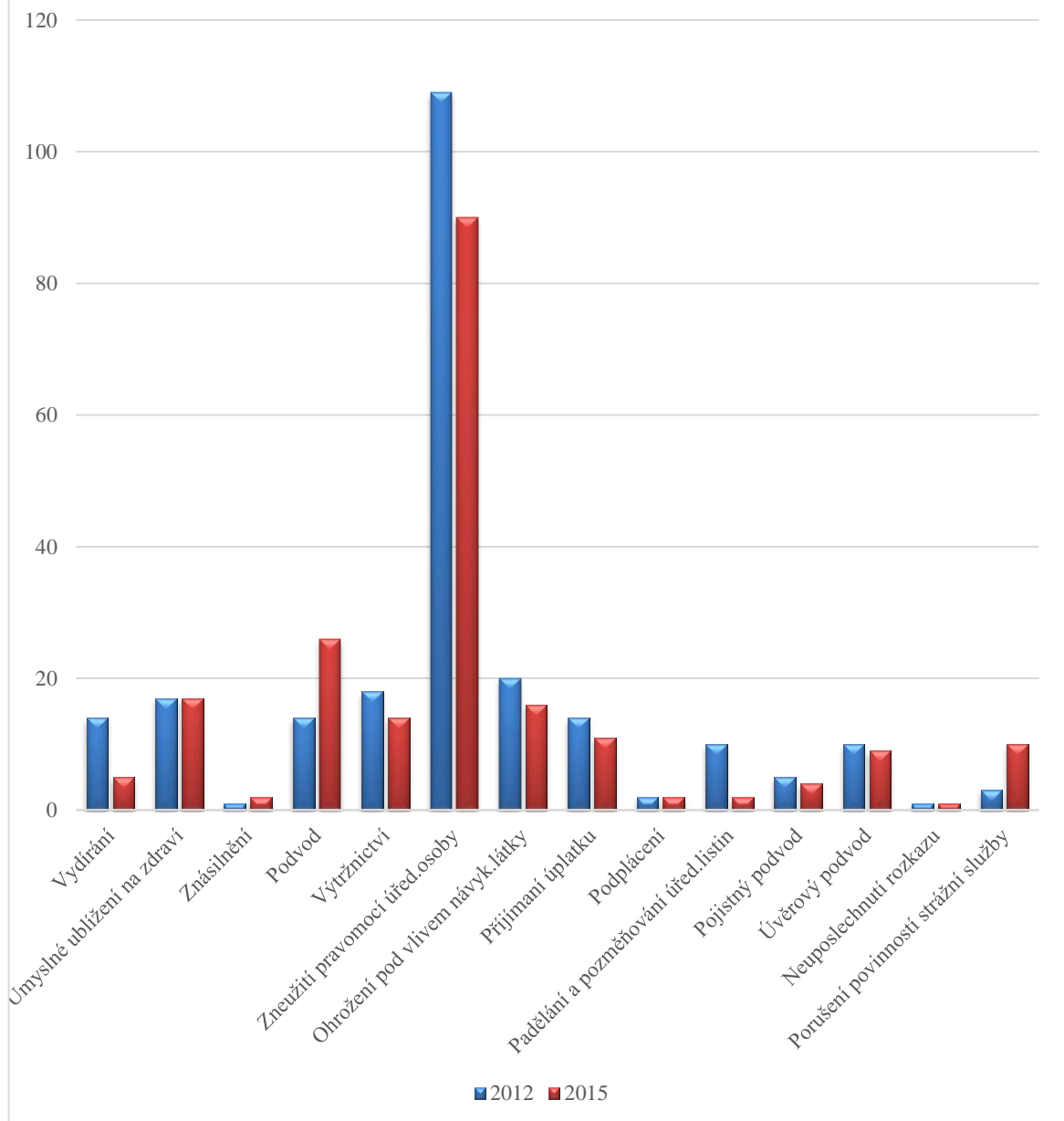
- násilná kriminalita,
 - vydírání,
 - úmyslné ublížení na zdraví,
- mravnostní kriminalita,
 - znásilnění,
- obecná kriminalita,
 - podvod,
- ostatní kriminalita,
 - výtržnictví,
 - zneužití pravomoci úřední osoby,
- zbývající kriminalita,
 - ohrožení pod vlivem návykové látky,
- hospodářská kriminalita,
 - přijímání úplatku,
 - padělání a pozměňování úředních listin,
 - pojistný podvod,
 - úvěrový podvod,
 - podplácení,
- vojenské trestné činy,
 - neuposlechnutí rozkazu,
 - porušení povinnosti strážní služby.

Tabulka 16 Komparace trestných činů v letech 2012 a 2015

[[36] [38], vlastní zpracování]

Druhy trestných činů	Počet	
	2012	2015
Vydírání	14	5
Úmyslné ublížení na zdraví	17	17
Znásilnění	1	2
Podvod	14	26
Výtržnictví	18	14
Zneužití pravomocí úřední osoby	109	90
Ohrožení pod vlivem návykové látky	20	16
Přijímání úplatku	14	11
Podplácení	2	2
Padělání a pozměňování úředních listin	10	2
Pojistný podvod	5	4
Úvěrový podvod	10	9
Neuposlechnutí rozkazu	1	1
Porušení povinností strážní služby	3	10

Komparace vybraných trestných činů v letech 2012 a 2015

Graf 16 Komparace vybraných trestných činů v letech 2012 a 2015

Na grafu 16 je zřetelné, že nejčastějším trestným činem je zneužití úřední osoby. U tohoto trestného činu vidíme, že mezi lety 2012 a 2015 je největší rozdíl. V roce 2012 to bylo 109 trestných činů a v roce 2015 o 19 trestných činů méně.

V roce 2012 bylo častým trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky, a to celkem ve 20 případech, zatímco v roce 2015 došlo k poklesu o 4 skutky. Výtržnictví v roce 2012 spáchalo 18 osob. V roce 2015 byl častým trestným činem podvod ve 26 případech. V roce 2012 byl podvod až pátým nejčastějším trestným činem páchaným příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů. V obou sledovaných obdobích byl počet úmyslných ublížení na zdraví totožný. Totéž bychom mohli tvrdit u trestných činů podplácení, kde se tohoto trestného činu dopustili 2 osoby.

Trestné činy spadající pod obecnou kriminalitu jsou nejčastěji páchané trestné činy. Mravnostní kriminalita a vojenské trestné činy jsou dvě skupiny kriminality, které jsou páchany příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů nejméně.

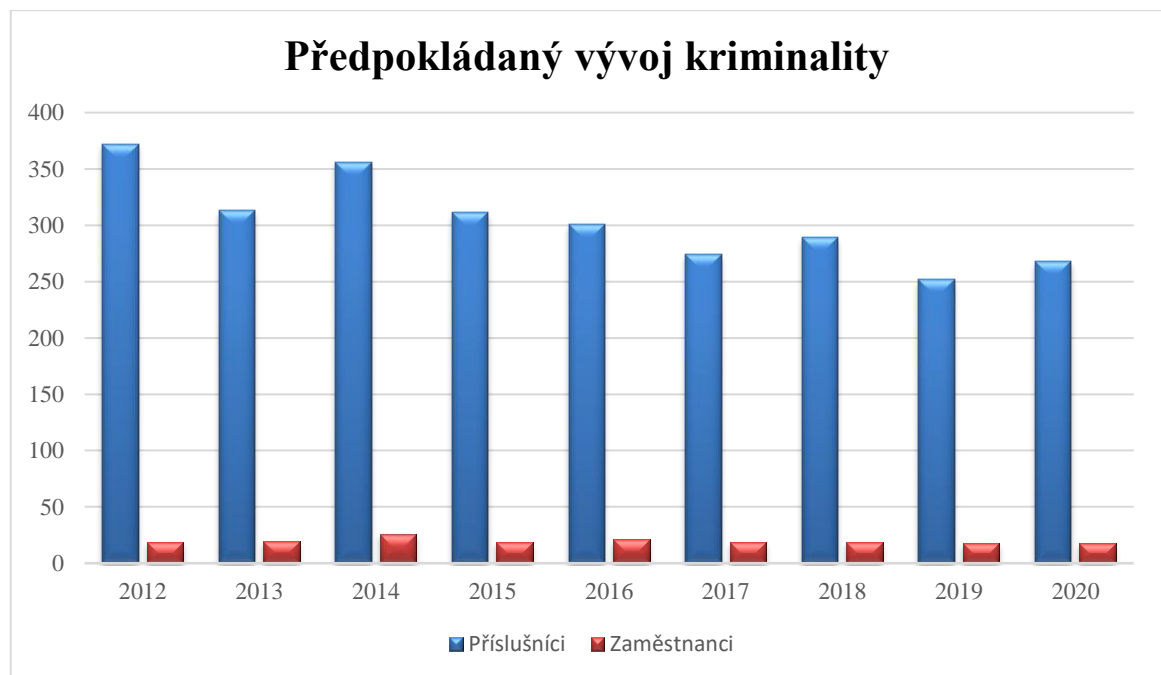
5.9 Odhad budoucího vývoje kriminality

V této kapitole bude provedena statistická analýza pomocí funkce Forecast.Ets, díky které předpovíme budoucí vývoj kriminality. Statistickou předpověď získáme pomocí historických časových řad a dat.

Tabulka 17 Budoucí vývoj kriminality

[[36] [38] [39] [40], vlastní zpracování]

Období	Pachatelé	
	Príslušníci	Zaměstnanci
2012	372	19
2013	313	20
2014	356	26
2015	311	19
2016	301	21
2017	274	19
2018	289	19
2019	252	18
2020	268	18

Graf 17 Předpokládaný vývoj kriminality

Tento graf poukazuje na předpokládaný vývoj kriminality do roku 2020. Od roku 2012 do roku 2015 jsme použili data získaná GIBS a data od roku 2016 jsme vygenerovali pomocí statistické funkce v aplikaci Excel.

Kriminality příslušníků podle předpokládaného vývoje klesá od roku 2016. V roce 2016 by mělo dojít k poklesu o 10 případů oproti roku 2015. V roce 2017 byl zaznamenán další pokles kriminality na počet 274. V roce 2018 vidíme nárůst na 289 případů kriminality. Rok 2019 by mohl být rok s nejnižší kriminalitou. V roce 2020 je nárůst o 16 případů oproti roku 2019.

Kriminalita u zaměstnanců v roce 2016 je o 2 případy vyšší než v roce 2015. V roce 2017 a 2018 by se mělo kriminality dopustit 18 zaměstnanců. V letech 2019 a 2020 by měla být kriminalita zaměstnanců nejnižší za celá sledovaná období.

V následujících letech tedy lze předpokládat, že kriminalita bude stále klesat. Co by mohlo být příčinou poklesu kriminality? Příčinou poklesu by mohla být samotná zkouška spolehlivosti, která je nástrojem prevence, jak předcházet kriminalitě příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Podle mě je ale příčinou zejména preventivní přednášková činnost. Počet přednášek u bezpečnostních sborů od roku 2014 stoupá, zejména u Vězeňské služby České republiky. V průběhu let by tedy mohlo dojít k navýšení přednáškové činnosti i u PČR a Celní správy České republiky, to by mohla být jedna z významných příčin poklesu kriminality.

5.10 Odhad budoucího vývoje trestných činů

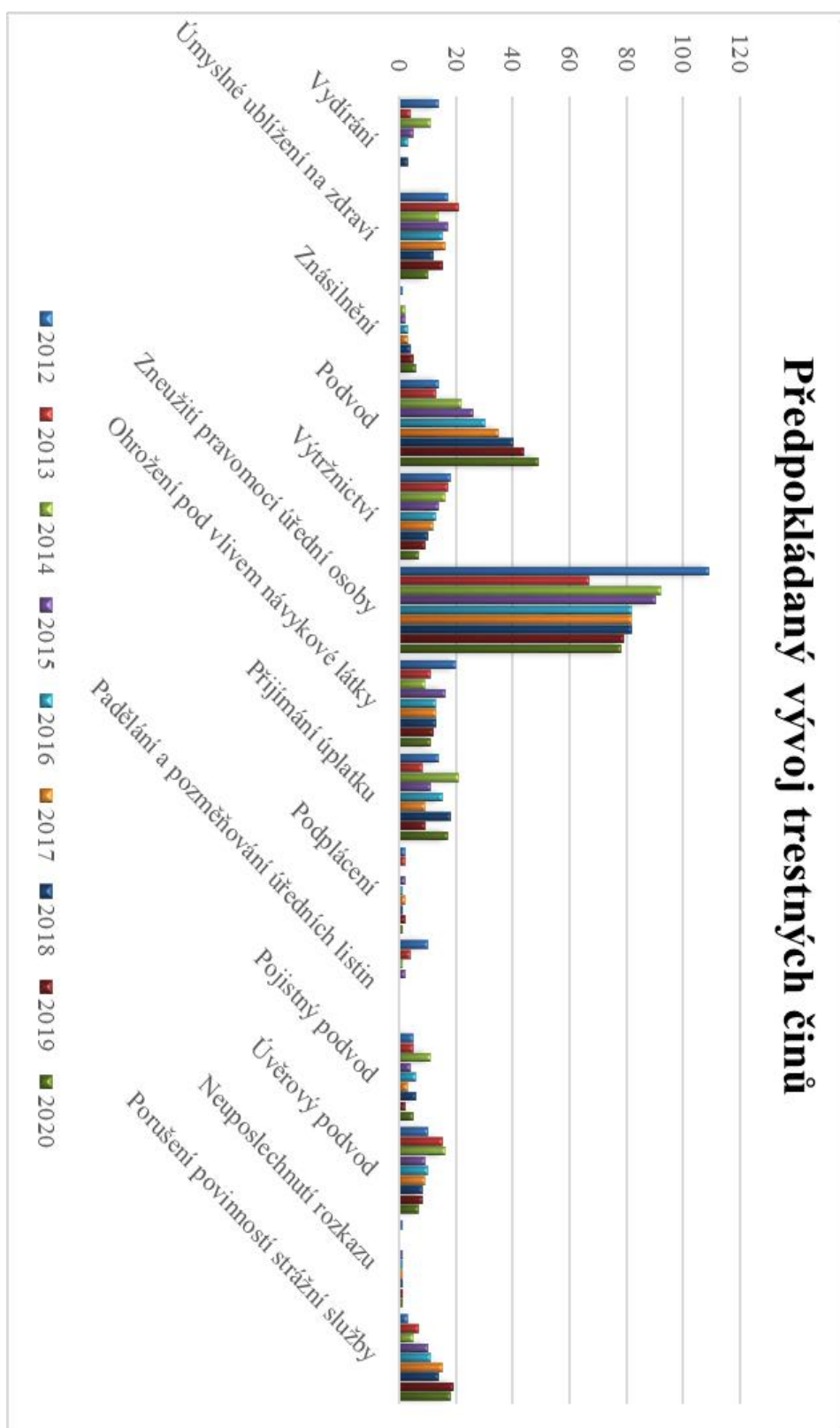
V této kapitole bude provedena statistická analýza pomocí funkce Forecast.Ets, díky které předpovíme budoucí vývoj trestných činů.

Tabulka 18 Předpokládaný vývoj trestných činů

[[39] [36] [40] [38], vlastní zpracování]

Druhy trestných činů	Počet trestných činů								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vydírání	14	4	11	5	3	0	3	0	0
Úmyslné ublížení na zdraví	17	21	14	17	15	16	12	15	10
Znásilnění	1	0	2	2	3	3	4	5	6
Podvod	14	13	22	26	30	35	40	44	49
Výtržnictví	18	17	16	14	13	12	10	9	7
Zneužití pravomocí úřední osoby	109	67	92	90	82	82	82	79	78
Ohrožení pod vlivem návykové látky	20	11	9	16	13	13	13	12	11
Přijímání úplatku	14	8	21	11	15	9	18	9	17
Podplácení	2	2	0	2	1	2	1	2	1
Padělání a pozměňování úředních listin	10	4	1	2	0	0	0	0	0
Pojistný podvod	5	5	11	4	6	3	6	2	5
Úvěrový podvod	10	15	16	9	10	9	8	8	7
Neuposlechnutí rozkazu	1	0	0	1	1	1	1	1	1
Porušení povinností strážní služby	3	7	5	10	11	15	14	19	18

Předpokládaný vývoj trestných činů

Graf 18 Předpokládaný vývoj trestných činů

Tento graf zobrazuje budoucí vývoj trestných činů do roku 2020. Od roku 2012 do roku 2015 jsme použili reálná data získaná od GIBS a data od roku 2016 jsme vygenerovali pomocí statistické funkce v aplikaci Excel.

U trestného činu vydírání vidíme v průběhu let razantní pokles. V letech 2017, 2019 a 2020 by počet trestných činů měl klesnout na 0. U úmyslného ublížení na zdraví by od roku 2016 mělo dojít ke snížení páčání tohoto trestného činu. Jen v roce 2017 vidíme nárůst na 15 trestných činů, ale v roce 2018 počet začíná klesat. U znásilnění by podle budoucího odhadu mělo dojít ke zvýšení počtu těchto skutků. V roce 2020 by se měl počet zvýšit z 1 na 6 trestných činů. Další nárůst trestných činů můžeme zpozorovat u porušení povinností strážní služby, kde by mělo dojít od roku 2012 do roku 2020 k nárůstu o 15 trestných činů. U zneužití pravomocí úřední osoby došlo od roku 2012 do roku 2020 ke snížení o 31 případů. U padělání a pozměňování úředních listin by od roku 2016 byl počet tohoto trestného činu 0. U trestného činu podvod by mělo dojít v průběhu let k největšímu nárůstu případů. Od roku 2012 do roku 2020 by se měl počet zvýšit o 35 skutků.

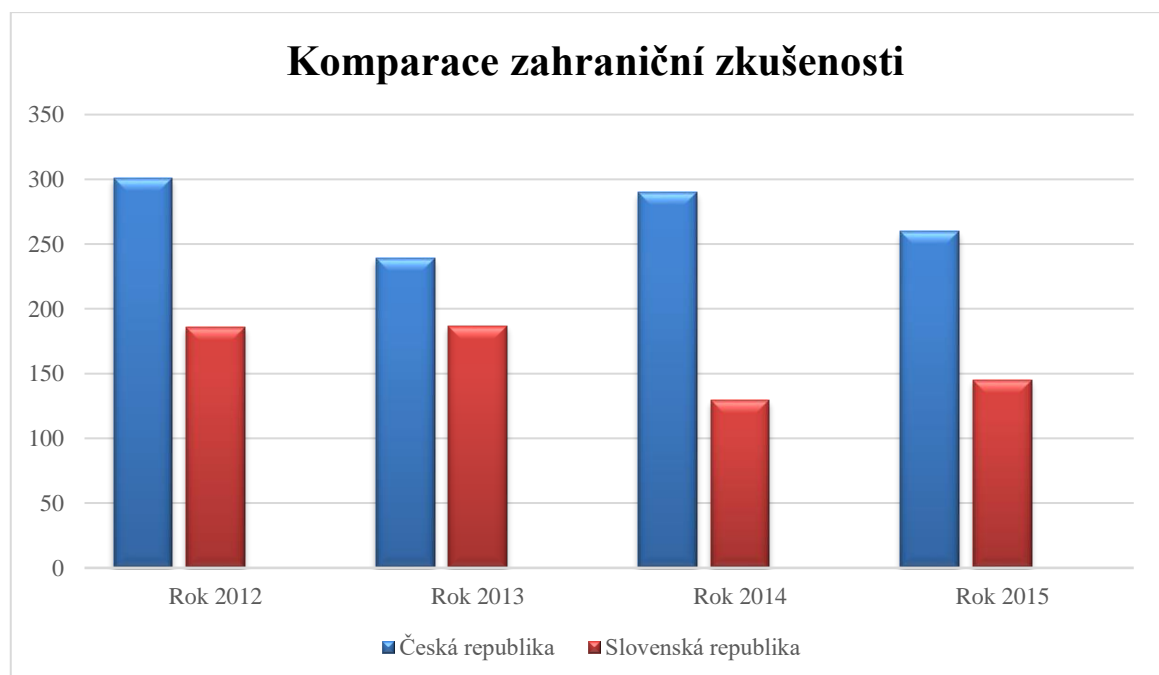
5.11 Komparace zahraniční zkušenosti

V této části budeme provádět komparaci trestných činů příslušníků u PČR a Policajného zboru Slovenskej republiky v letech 2012 až 2015.

Tabulka 19 Komparace zahraniční zkušenosti

[[36] [38] [41], vlastní zpracování]

Období	Počet trestných činů	
	Česká republika	Slovenská republika
Rok 2012	301	186
Rok 2013	239	187
Rok 2014	290	129
Rok 2015	260	145

Graf 19 Komparace zahraniční zkušenosti

Z grafu je zcela zřejmé, že v České republice se příslušníci dopouštěli trestných činů více než ve Slovenské republice, a to ve všech sledovaných obdobích.

Musíme si ale uvědomit, že v České republice máme větší počet policistů než na Slovensku. Ve Slovenské republice mají téměř o 40% policistů méně než v České republice.

V roce 2012 v České republice spáchalo trestný čin 0,75% z celkového počtu policistů v České republice. Na Slovensku to bylo 0,78% trestných činů. To znamená, že počet trestných činů v České republice byl nižší než na Slovensku. To samé můžeme vidět i v roce 2013, kde počet trestných činů v České republice je menší o 0,18%. Až v roce 2014 je počet páchaných trestných činů v České republice vyšší než na Slovensku a to o 0,18%. Stejně je to i v roce 2015, kde je počet trestných činů menší na Slovensku o 0,05%.

6 Diskuse

6.1 Pohled na protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců

Je zcela zřejmé, že k páchání protiprávního jednání dochází nejen mezi občany, ale také mezi příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů. Každý občan nahlíží na protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů jiným způsobem. První pohled je ten, že personál bezpečnostních sborů, jsou občané České republiky. Každý občan má své hodnoty, vzhování, sebekázeň, vnitřní zábrany. Z každého nového příslušníka nebo zaměstnance, který začne pracovat pro bezpečnostní sbor, z něj nedělá nového člověka s jinými společenskými hodnotami, sebekázní. Ale na druhý pohled si také musíme uvědomit, že příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů jsou vzorem naší společnosti. Jsou to příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů, jejichž hlavním úkolem je chránit občany. O tom, kdo bude přijat do bezpečnostního sboru, se rozhoduje v přijímacím řízení. Základní podmínkou pro přijetí je trestní a občanská bezúhonnost a osobní způsobilost, ty jsou následovány psychologickými testy. Je tedy nerozum porovnávat kriminalitu občanů a kriminalitu příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů, když jsou vzorem naší společnosti.

Podle mého názoru nelze porovnávat občany České republiky a příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů. Nelze tedy omlouvat protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů tím, že budeme tvrdit, že to jsou pouze lidi, a i lidé se mohou dopouštět chyb, kterých v budoucnu mohou litovat. V řadách příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů mají být lidé čestní, kteří mají své hodnoty a vnitřní zábrany k tomu, aby ve své profesi neporušovali právo a nedopouštěli se protiprávního jednání. Lidé, kteří se hlásí do těchto profesí, by měli být vybíráni na základě strukturovaných pohovorů pod dozorem psychologa, následně by měli podstoupit psychologické vyšetření. Nelze však zajistit, že lidé, kteří budou na základě těchto speciálních prostředků vybráni, budou schopni tuto profesi vykonávat a budou mít takovou vnitřní charakteristiku ke zvládnutí postoje budoucího příslušníka a zaměstnance.

Nelze však vyloučit, že i řádný příslušník a zaměstnanec se nemůže dostat do situace, kde se dopustí protiprávního jednání a spáchá trestný čin. Příslušník a zaměstnanec bezpečnostních sborů v důsledku své osobní těžké situace se může dopustit protiprávního jednání. V tomto případě je trefné rčení „jsme jen lidi, kteří se dopouští chyb“. Podle mého názoru se tak nedopatřením může stát, že příslušník či zaměstnanec se dopustí protiprávního jednání. Ale je důležité udělat vše pro to, aby se takové situace nestávaly moc často a eliminovat je na minimum a učinit tak vše pro to, aby příslušníci a zaměstnanci byli pro občany České republiky vzorem čestnosti a poctivosti a tvořili v naší zemi elitu.

6.2 Hlavní trendy protiprávního jednání a kriminality

Struktura kriminality se v letech 2012 a 2015 příliš neměnila. Došlo sice během let k poklesu, ale není až tak razantní. Za určující druh kriminality lze označit kriminalitu ostatní, ta představuje 38,44 % ze všech evidovaných trestných činů v roce 2012. V roce 2015 došlo ke snížení této kriminality o 19 případů. Největší podíl v ostatní kriminalitě má zneužití pravomoci úřední osoby, a to ve 103 případech v roce 2012. Zneužití pravomoci úřední osoby znamená, že úřední osoba má v úmyslu způsobit škodu nebo jinou újmu či opatřit sobě nebo někomu jinému prospěch. Co do četnosti pak následuje výtržnictví, maření úkolů úřední osoby z nedbalosti nebo nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů.

Další zcela rozšířenou kriminalitou je kriminalita zbývající, která představuje 21,77% ze všech evidovaných trestných činů. V roce 2015 došlo k poklesu o 25%. Největší početní zastoupení mají trestné činy ublížení na zdraví z nedbalosti (polovina ze všech trestných činů ve zbývající kriminalitě), ohrožení pod vlivem návykové látky (1/4 ze všech trestných činů ve zbývající kriminalitě).

A poslední velmi rozsáhlá kriminalita, je kriminalita hospodářská, která představuje 17,74% ze všech evidovaných trestných činů v roce 2012. V roce 2015 došlo k poklesu o polovinu případů oproti roku 2012. Nejpočetnějšími trestnými činy je přijímání úplatku. V roce 2012 je to 1/6 a v roce 2015 dokonce 1/3 z celkového počtu trestných činů v hospodářské kriminalitě, to znamená, že v roce 2015 dochází k poklesu ostatní trestných činů v rámci hospodářské kriminality, která zahrnuje úvěrový podvod (tzn. že ten kdo

při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo zkreslené informace) a padělání a pozměňování veřejných listin.

Nejz rozsáhlejším trestným činem za rok 2012 a za rok 2015 je zneužití pravomoci úřední osoby. Tohoto trestného činu se v 80% dopouští příslušníci a zaměstnanci PČR. Ostatních trestných činů, které spadají pod další druhy kriminality, se dopouštějí příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů jen v malých počtech.

Když nahlédneme do veřejných statistik, tak se protiprávního jednání dopouští více muži než ženy. Stejně je to i u osob trestně stíhaných, kde počet trestně stíhaných žen je zanedbatelný. Je to tedy proto, že ženy mají mnohem silnější vnitřní zábrany, které jim pomáhají k tomu, aby neporušovaly zákon, a muži mají tyto zábrany menší? Jsou ženy více čestné a poctivé než muži, nebo je to také proto, že ženy jsou více rafinované a na jejich protiprávní jednání se přijde jen v málo případech? Nebo je to spíše proto, že muž je živitel rodiny a chtěl si vylepšit finanční situaci rodiny? Na tomto každém tvrzení je trocha reálného základu.

Když nahlédneme na protiprávní jednání dle služební hodnosti, zjistíme, že na počátku kariéry tedy na služební hodnost referent, zjistíme, že se dopouští protiprávního jednání jen ojediněle, totožně je to i u trestně stíhaných referentů, kteří se dopustili trestného činu. Nárůst trestných činů a protiprávního jednání dochází u služební hodnosti nadstrážmistr. Kde dochází k obrovskému nárůstu případů oproti rotnému. V roce 2012 je počet 87 osob u protiprávního jednání a u trestně stíhaných 67 osob. V roce 2015 dochází k poklesu o 34% u protiprávního jednání a o 50% u osob trestně stíhaných. Dále můžeme pozorovat, že s rostoucí hodností se snižují případy protiprávního jednání a případy trestně stíhaných osob.

Pokud přejdeme k protiprávnímu jednání a spáchání trestného činu podle místa, kde se tyto skutky staly, můžeme zpozorovat, že nejčtetnějším místem těchto skutků je hlavní město Praha. Faktem je, že nejvíce příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů, kteří se dopustili těchto skutků, bylo evidováno v hlavním městě Praha. To neznamená, že je na tomto území největší úroveň kriminality. Je to dáno také tím, že na malém území žije velké množství obyvatel, kteří nejsou jako v jiném kraji rozptýlený na velkém území. V roce 2012 je druhým krajem, kde se událo nejvíce skutků kraj Moravskoslezský, to však neplatí pro rok 2015, kdy se druhým kraje podle četnosti skutků stal kraj Ústecký.

6.3 Příčiny protiprávního jednání a kriminality

Je velice jednoduché si položit otázku, co příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů vede k páčání trestných činů, ale je velmi těžké si na to odpovědět. Od vzniku samostatné České republiky docházelo mezi příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů k nárůstu kriminality. Lze předpokládat, že k tomu došlo v důsledku sociálních změn. Toto období popisuje ve své knize *Kriminalita policistů České republiky* Leo Salvét. Je přesvědčen, že konec uctívání komunistické strany nahradilo možnost vlastnit soukromý majetek a že peníze se posunuly v žebříčku hodnot do popředí. V českém hospodářství došlo k rozmachu, nečekaně bylo na našem trhu k dostání mnoho nového a drahého zboží, současně ale občané neměli dost vysoký příjem, aby si mohli tyto předměty dovolit. Z tohoto důvodu docházelo k nárůstu kriminality. Z mého hlediska jsou nízké mzdy zaměstnanců a příslušníků bezpečnostních sborů důvodem kriminality i v současné době.

V případě páčání trestné činnosti příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů se vyskytují i příčiny obecné. Pokud budeme brát v úvahu příčiny, které vedly k těmto skutkům, můžeme ovlivnit důsledky, tedy kriminalitu. Chtěla bych zde poznamenat názory ostatních lidí ohledně kriminality v bezpečnostních sborech. V diplomové práci „Trestná činnost páčána příslušníky PČR“ Aneta Marcolová uvádí, že policista bere svou práci jen jako zaměstnání, za kterou dostane mzdu, a ne jako své poslání. [42] PhDr. Alena Marešová a Mgr. Petr Kotulan se ve své studii o kriminologických aspektech zmiňují o tom, že jedním z hlavních problémů je nedostačující hrdost a nepřítomnost etiky ve vzájemných vztazích. [43] U civilního obyvatelstva by páčání trestné činnosti nemělo být překvapující, neboť lidé, kteří se dopouštějí trestné činnosti jsou ti, kteří nemají žádné vnitřní zábrany k tomu, aby neporušovali zákon. Pokud se ovšem jedná o příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů neboli elitu, neměli by se přes výběrové řízení dostat lidé s neuspokojivým charakterem. Hlavním problémem je to, že při výběrovém řízení je velký důraz kladen na intelekt, fyzickou způsobilost a osobnost (tzn. jak je člověk odolný vůči stresu apod.). Na morální stránku osobnosti se moc nehledí. Příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů by měli být čestní, měli by mít morální hodnoty, které by jim bránily se dopouštět trestných činů. V přijímacím řízení by se tedy měly začít využívat nové vědecké testy na morální hodnoty osobnosti.

Další možnou příčinou je finanční situace. Jak už bylo řečeno pro příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů je mzda zdrojem příjmů, stejně tak může považovat úplatek, který mu je v rámci služby nabízen za rychlý přivýdělek k dosavadnímu platu. Ekonomická kriminalita je jakýsi fenomén. Úplatek mohou přijmout i kvůli špatné finanční situaci v rodině, doufají, že jim tento způsob dopomůže k překonání této situace. Další příčinou může být splácení půjček a klesající příjem rodiny. Skutečnost, že pachatelem je příslušník nebo zaměstnanec bezpečnostních sborů, který zneužívá svého postavení za účelem rychlého přivýdělku, vede k oslabení důvěryhodnosti v bezpečnostní sbory. Vhodným preventivním opatřením pro snížení páchaní trestných činů by bylo navýšit mzdu. Toto opatření je však velmi náročné zrealizovat.

V diplomové práci „Trestná činnost páchaná příslušníky PČR“ Aneta Marcolová uvádí, že další příčinou páchaní trestných činů příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů může být neznalost trestního zákoníku nebo dalších právních norem. [42] Já osobně si myslím, že každý nový zaměstnanec nastupující do svého zaměstnání by měl mít přehled o působnosti trestních zákonů (neznalost zákona neomlouvá).

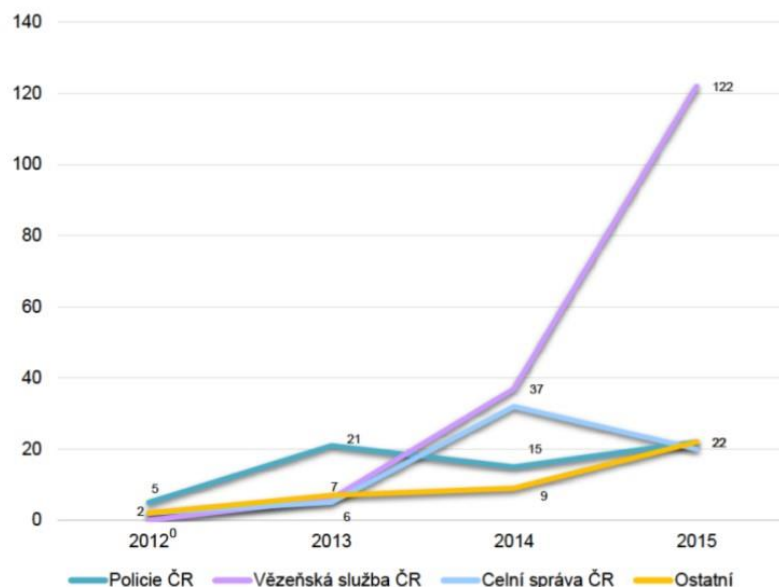
Ze statistik vyplývá, že trestných činů se dopouští služebně mladší příslušníci a zaměstnanci. V letech 2012 a 2015 se nejčastěji dopustili trestných činů příslušníci a zaměstnanci ve věku 25 až 29 let. Především u zaměstnanců a příslušníků trestná činnost po 40 roce výrazně klesá. Mladí nastupující příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů o poslání nepřemýšlejí, někteří si dokonce myslí, že s nástupem do bezpečnostního sboru jim začíná příležitost si více dovolovat.

Vzhledem k popisu možných příčin jsem došla k závěru, že pokud nebudou příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů brát své zaměstnání jako poslání, ale jen jako každodenní rutinu za kterou dostanou mzdu, budou jednat v rozporu s morálkou a etickým kodexem. Ale pouze zvýšení platů nedává záruku nezkorumpovatelnosti. Zářným případem jsou poslanci, kteří mají plat několikanásobně vyšší a přesto se zde korupce vyskytuje. Stále záleží na člověku samotném, zda bude zkorumpován či ne. Také při přijetí do služebního poměru a zaškolování nových příslušníků a zaměstnanců není kladen příliš velký důraz na vštěpování morálních zásad. Správná práce u bezpečnostních sborů má být brána jako poslání a to znamená, že úplatkářství, zneužívání pravomoci úřední osoby a další trestné činy jsou neslučitelné s touto prací.

6.4 Doporučení

Jak předcházet trestné činnosti u příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů? Je důležité si uvědomit, že GIBS je instituce zaměřená na prevenci. Preventivním prvkem GIBS je především zkouška spolehlivosti neboli tzv. prostředek prevence kriminality. Bohužel GIBS nemá tolik zaměstnanců, aby se zkoušky spolehlivosti mohly provádět ve větším měřítku. V souvislosti s tím, že zkouška spolehlivosti byla od roku 2012 rozšířena na další bezpečnostní sbory, je tedy potřebné, aby GIBS vytvořila další pracovní místa a aby došlo k rozšíření celého speciálního oddělení zabývající se jejím prováděním. V případě rozšíření tohoto oddělení a navýšení počtu pracovníků by vedlo ke zvýšení počtu prováděných zkoušek spolehlivosti za rok. V případě, kdy by došlo k navýšení prováděných zkoušek spolehlivosti, by si příslušník a zaměstnanec rozmyslel, zda se dopustí protiprávního jednání, a to zejména z důvodu, že by si nemohl být jistý, zda na něm zkouška spolehlivosti není zrovna prováděna. Došlo by tedy ke zvýšení efektivity prevence v oblasti zkoušky spolehlivosti. Bohužel aby mohlo dojít ke zvýšení počtu zaměstnanců, rozšíření pracoviště a s tím zvýšení zkoušek muselo by dojít k navýšení ročního finančního rozpočtu.

Podle mě je jedním z nejefektivnějších nástrojů prevence přednášková činnost, která je zaměřená nejen na příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů ale také na studenty středních a vysokých škol, kteří po ukončení studia pravděpodobně nastoupí do služby k bezpečnostnímu sboru. V této době má GIBS preventivní pracoviště, které se zabývá vytvářením preventivních a metodických aktivit vůči vnějším subjektům. Pracovníci tohoto pracoviště mají na starosti úkoly týkající se spolupráce se studenty na vysokých školách, vystupují na různých konferencích a seminářích. Věnují se také spolupráci s ostatními bezpečnostními sbory, kde pořádají preventivní přednášky. Pracovníci tohoto oddělení se účastní i různých akcí v zahraničí. Nejefektivnější nástroj preventivního pracoviště je přednášková činnost cestou jednotlivých posluchačů.

Obrázek 1 Vývoj přednáškové činnosti

Zdroj: [30]

Toto je vývoj přednáškové činnosti v letech 2012 až 2015. Podle mě je tedy důležité, aby došlo ke zvýšení spolupráce s PČR a Celní správou České republiky. Je to z důvodu, aby došlo ke zintenzivnění přednáškové činnosti zejména u těchto bezpečnostních sborů.

Dále je důležité rozšířit přednáškovou činnost na vysokých a středních školách např. na Policejní akademii, Českém vysokém učení technickém - obor Civilní nouzové plánování, a to z důvodu, že tito studenti budou pravděpodobně po ukončení studia pracovat u bezpečnostních sborů. Tato přednáška by měla být zaměřená na GIBS a na skutečné případy, kterých by se měli posluchači ve své budoucí práci u bezpečnostních sborů vyvarovat. Nejlépe orientovaná přednáška by měla být pro cca 10 - 40 posluchačů, aby nedošlo k anonymitě. V případě, kdy se přednášky účastní méně posluchačů, je možné s nimi navázat kontakt. Je tedy možnost kladení otázek od větší části posluchačů, dochází k aktivnímu zapojení posluchačů o danou problematiku a tudíž zvýšení preventivního účinku.

Aby mohlo dojít ke zvýšení počtu přednášek jak na vysokých školách, středních školách a u ostatních bezpečnostních sborů, musel by se opět zvýšit počet pracovníků v oblasti prevence, kteří by tyto přednášky uskutečňovali.

7 Závěr

Kriminalita občanů České republiky je nežádoucí jev celé společnosti. Ale pokud se protiprávního jednání dopustí příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů je tento problém ještě vážnější. Právě oni by měli být příkladem pro společnost, jelikož hlavním úkolem bezpečnostních sborů je chránit obyvatelstvo. V roce 2012 se stala Generální inspekce bezpečnostních sborů speciálním orgánem pro odhalování a prověřování trestných činů spáchaných příslušníky a zaměstnanci některých bezpečnostních sborů. Jedním ze základních cílů bylo celkové představení Generální inspekce bezpečnostních sborů, jakožto významné instituce státní správy. V teoretické části je proveden historický popis všech orgánů od Inspekčního oddělení ministerstva národní bezpečnosti až po současnou Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Kriminalita příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů je velmi sledovaným tématem. Je to především kvůli tomu, že je to fenomén, který je sledován médii. Občané se obávají, že kriminalita příslušníků a zaměstnanců je jev velice rozšířený. Praktická část nám umožnila objektivní náhled na to zda, kriminalita je tak rozšířený jev, jak se nám z médií jeví, nebo je to jen zveličování situace. Jedním z cílů bylo pomocí komparace zjistit kriminalitu v letech 2012 až 2015 tedy od vzniku Generální inspekce bezpečnostních sborů. Ze zjištěných výsledků lze tvrdit, že v roce 2013 došlo k poklesu kriminality, výjimkou je rok 2014 kdy došlo k mírnému nárůstu. V roce 2015 vidíme nejnižší počet trestných činů za sledovaná období. Dalším cílem bylo analyzovat vývojové trendy příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015 pomocí několika kritérií. Těmito kritérii bylo pohlaví, věku, délka služby či práce, místo spáchání, územní zařazení, služební a pracovní hodnost. Celkově lze říci, že protiprávního jednání se dopouští v největším rozsahu policisté, kteří jsou následováni příslušníky a zaměstnanci Vězeňské služby České republiky. Dalším cílem byla celková komparace trestných činů příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2015. Zjistili jsme, že z celkového počtu trestných činů tím nejčastějším bylo zneužití úřední osoby, a to v roce 2012 i 2015. Dalším častým trestným činem v roce 2012 a 2015 byl podvod a ohrožení pod vlivem návykové látky.

Ve shrnutí byl popsán pohled na protiprávní jednání a kriminalitu příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Charakterizovali jsme nejčastější vývojové trendy a popsali možné příčiny, které vedou k protiprávnímu jednání a kriminalitě.

8 Seznam použité literatury

- [1]. Policie České republiky. [Online] 2017. [Citace: 12. 2 2017.]
<http://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>.
- [2]. **Gerloch, Aleš.** *Teorie práva, 5.vydání.* Plzeň : Aleš Čeněk s.r.o., 2009. 978-80-7380-233-2.
- [3]. **Večeřa, Miloš, a další.** *Teorie práva.* Brno : Masarykova univerzita, 2014. 978-80-210-4683-2.
- [4]. **Pavelka, Ivan.** Pravo. [Online] 17. Prosinec 2005. [Citace: 16. 2 2017.]
pravo.wz.cz/vyb/data/kriminologie.doc.
- [5]. **Novotný, Oto a Zapletal, Josef.** *Kriminologie.* Praha : ASPI, 2004. 8073570262.
- [6]. **Vichlenda, Milan a Krček, Ivan.** *Kriminologie. Studijní opora, skripta.* Karviná, 2011.
- [7]. Trestný čin. *Trestní řízení.* [Online] 2006-2017. [Citace: 20. 3 2017.]
<http://www.trestni-izeni.com/vyklad-pojmu/trestny-cin>.
- [8]. **Balabán, Miloš a Stejskal, Libor.** *Kapitoly o bezpečnosti. Druhé, změněné a doplněné vydání.* Praha : Karolinum, 2010. 9788024618630.
- [9]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.* [Online] [Citace: 1. březen 2017.]
http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/bezpecnostni_system.html.
- [10]. Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky.* [Online] 2017. [Citace: 1. 3 2017.] <http://www.mvcr.cz/clanek/kdo-je-kdo-organy-odpovedne-v-cr-za-vnitri-bezpecnosti.aspx>.
- [11]. **Souček, Vladimír, a další.** *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek, Krizové řízení, Modul G.* Praha, 2005.
- [12]. **Hendrych, Dušan a kolektiv.** *Právní slovník, 3. podstatně rozšířené vydání.* Praha : C.H.Beck, 2009. 978-80-7400-059-1.
- [13]. *Zákon 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.* 2000.
- [14]. **Vokuš, Jiří.** Policie České republiky. Praha : Policejní prezidium České republiky, 2010.
- [15]. **Hrudka, Josef a Vangeli, Benedikt.** *Teorieib. Verze zkoušky spolehlivosti v České republice.* [Online] 13. Červen 2015. [Citace: 16. 3 2017.]
http://www.teorieib.cz/pbi/files/189-01_HRUDKA.pdf.
- [16]. Policie . *Policie České republiky.* [Online] 2017. [Citace: 21. 3 2017.]
<http://www.policie.cz/clanek/urad-vnitri-kontroly-jak-a-kde-si-muze-obcan-stezovat.aspx>.

- [17]. Celní správa České republiky. *Brožura*. Praha : Generální ředitelství cel, 2015.
- [18]. **Matoušek, Pavel a Sabelová, Lenka**. *Clo: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1.3.2007*. Praha : ASPI, 2007. 9788073572631.
- [19]. Celní správa. *Celní správa*. [Online] 17. Srpna 2015. [Citace: 18. 2 2017.] <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.
- [20]. **Vězeňská služba České republiky**. Vězeňská služba České republiky. *České věznice*. [Online] 2008. [Citace: 8. 3 2017.] http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Publikace/ceske_veznice.pdf.
- [21]. Zákon č. 555/1992 Sb. Zákon o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky.
- [22]. **Bárta, Milan**. *Inspekce ministra vnitra v letech 1953- 1989*. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2009. 978-80-87211-27-4.
- [23]. Archiv bezpečnostních složek. *Prozatímní inventář k archivnímu fondu*. Praha, 1978.
- [24]. **Salvet, Leo**. Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky*. [Online] 2008. [Citace: 21. Leden 2017.] [file:///C:/Users/Jana/Downloads/2008-10-priloha_mala%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Jana/Downloads/2008-10-priloha_mala%20(2).pdf).
- [25]. Zákon č. 283/1991 Sb. *Zákon o Policii České republiky*.
- [26]. Zákon č. 141/1961 Sb. *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.
- [27]. **Salvet, Leo**. Kriminalita policistů České republiky. Praha : Linde, 2011. 978-80-7201-849-9.
- [28]. **Melša, Jan a Vaněček, Miloš**. Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Generální inspekce bezpečnostních sborů*.
- [29]. Zpráva o činnosti za rok 2014. Praha, 2016.
- [30]. **Melša, Jan**. Preventivní činnost Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Rigorózní práce*. Praha, 2017.
- [31]. Povinně zveřejňované informace. *Generální inspekce bezpečnostních sborů*. [Online] 2012-2016. [Citace: 16. 3 2017.] <http://www.gibs.cz/o-instituci/povinne-zverejnovane-informace>.
- [32]. Zákon č. 341/2011. *Zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*.
- [33]. **Melša, Jan**. Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Preventivní působení Generální inspekce bezpečnostních sborů*. [Online] 14. Říjen 2014. [Citace: 24. 1 2017.] <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy/preventivni-pusobeni-generalni-inspekce-bezpecnostnich-sboru>.
- [34]. Zákon č. 361/2003 Sb. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
- [35]. Generální inspekce bezpečnostních sborů. *GIBS*. [Online] [Citace: 18. 3 2017.] <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskovezpravy/preventivni-pusobeni-zkousek-spolehlivosti>.

- [36]. **GIBS**. Zpráva o činnosti inspekce za rok 2013. Praha, 2014.
- [37]. **Marešová , Alena a Scheinost, Miroslav**. Trendy kriminality v ČR z pohledu roku 2000. 2001.
- [38]. **GIBS**. Zpráva o činnosti inspekce za rok 2015. Praha, 2016.
- [39]. **GIBS**. Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012. Praha, 2013.
- [40]. **GIBS**. Zpráva o činnosti inspekce za rok 2014. Praha, 2015.
- [41]. Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného sboru za obdobie roka 2015. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky*. [Online] 2015. [Citace: 2. 8 2017.] <https://www.minv.sk/?sekcia-kontroly-a-inspekcej-sluzby-mv-sr>.
- [42]. **Marcolová, Aneta**. Trestná činnosť páchaná príslušníky Policie České republiky. 2005/2006.
- [43]. **Marešová, Alena a Kotulan, Petr**. Kriminologické aspekty trestné činnosti policistů. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. 80-86008-97-5.
- [44]. **Eichler, Jan**. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21.století*. Praha : AVIS, 2006. 80-7278-326-2.
- [45]. **Vaněček , Miloš a Melša, Jan**. Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Generální inspekce bezpečnostních sborů*.

Seznam symbolů a zkratk

GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů

PČR – Policie České republiky

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vývoj přednáškové činnosti	94
--	----

Seznam grafů

Graf 1 Přehled kriminality prošetřovaných GIBS	42
Graf 2 Komparace pachatelů dle pohlaví v letech 2012 a 2015	43
Graf 3 Komparace protiprávních jednání dle věku v letech 2012 a 2015	46
Graf 4 Komparace protiprávních jednání dle délky služby/práce v roce 2012 a 2015	48
Graf 5 Komparace pachatelů dle místa v roce 2012 a 2015	50
Graf 6 Komparace pachatelů dle místa zařazení v roce 2012 a 2015	53
Graf 7 Komparace pachatelů dle hodnosti v letech 2012 a 2015	56
Graf 8 Komparace trestně stíhaných osob dle pohlaví v letech 2012 a 2015	57
Graf 9 Komparace trestně stíhaných osob dle věku v letech 2012 a 2015	60
Graf 10 Komparace trestně stíhaných osob dle délky služby v letech 2012 a 2015	62
Graf 11 Komparace trestně stíhaných osob dle místa v letech 2012 a 2015	64
Graf 12 Komparace trestně stíhaných osob dle místa zařazení v letech 2012 a 2015	67
Graf 13 Komparace trestně stíhaných osob dle hodnosti v letech 2012 a 2012	70
Graf 14 Přehled trestných činů za rok 2012	73
Graf 15 Přehled trestných činů za rok 2015	76
Graf 16 Komparace vybraných trestných činů v letech 2012 a 2015	79
Graf 17 Předpokládaný vývoj kriminality	81
Graf 18 Předpokládaný vývoj trestných činů	84
Graf 19 Komparace zahraniční zkušenosti	86
Graf 20 Pachatelé dle pohlaví v roce 2012	103
Graf 21 Pachatelé dle pohlaví v roce 2015	104
Graf 22 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2012	105
Graf 23 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2015	106
Graf 24 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2012	107
Graf 25 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2015	108
Graf 26 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby/ práce v roce 2012	109
Graf 27 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby/ práce v roce 2015	110
Graf 28 Rozdělení pachatelů dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2012	111
Graf 29 Rozdělení pachatelů dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2015	112
Graf 30 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2012	113
Graf 31 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle místa zařazení roce 2015	114
Graf 32 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle hodnosti v roce 2012	115
Graf 33 Rozdělení pachatelů protiprávních dle hodnosti v roce 2015	116

Seznam tabulek

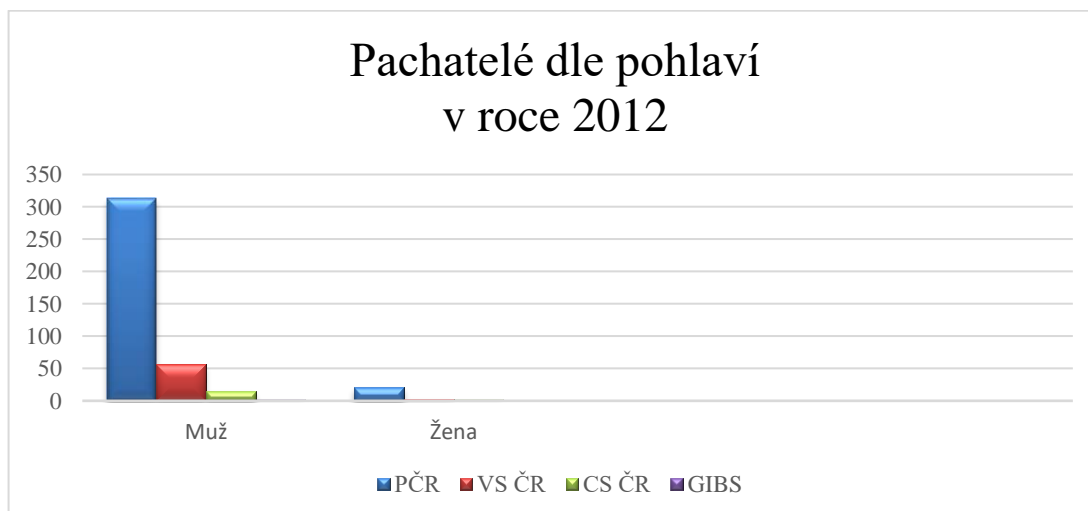
Tabulka 1 Vývoj kriminality prošetřované Generální inspekcí bezpečnostních sborů	41
Tabulka 2 Komparace pachatelů dle pohlaví.....	43
Tabulka 3 Komparace protiprávních jednání dle věku v letech 2012 a 2015.....	45
Tabulka 4 Komparace protiprávních jednání dle délky služby v letech 2012 a 2015	47
Tabulka 5 Komparace pachatelů dle místa spáchání v roce 2012 a 2015	50
Tabulka 6 Komparace protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2012 a 2015	53
Tabulka 7 Komparace osob protiprávních jednání dle hodnosti v letech 2012 a 2015	55
Tabulka 8 Komparace trestně stíhaných osob v letech 2012 a 2015	57
Tabulka 9 Komparace trestně stíhaných osob dle věku v letech 2012 a 2015	59
Tabulka 10 Komparace trestně stíhaných osob dle délky služby v letech 2012 a 2015	61
Tabulka 11 Komparace trestně stíhaných osob dle místa v letech 2012 a 2015	64
Tabulka 12 Komparace trestně stíhaných osob dle místa zařazení v letech 2012 a 2015 ...	67
Tabulka 13 Komparace trestně stíhaných osob dle hodnosti v letech 2012 a 2015	69
Tabulka 14 Přehled trestných činů za rok 2012.....	72
Tabulka 15 Přehled trestných činů za rok 2015.....	75
Tabulka 16 Komparace trestných činů v letech 2012 a 2015	78
Tabulka 17 Budoucí vývoj kriminality	81
Tabulka 18 Předpokládaný vývoj trestných činů.....	83
Tabulka 19 Komparace zahraniční zkušenosti	86
Tabulka 20 Pachatelé podle pohlaví v roce 2012	103
Tabulka 21 Pachatelé dle pohlaví v roce 2015	104
Tabulka 22 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2012.....	105
Tabulka 23 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2015.....	106
Tabulka 24 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2012	107
Tabulka 25 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2015	108
Tabulka 26 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby v roce 2012	109
Tabulka 27 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby v roce 2015	110
Tabulka 28 Pachatelé dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2012	111
Tabulka 29 Pachatelé dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2015	112
Tabulka 30 Pachatelé protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2012.....	113
Tabulka 31 Pachatelé protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2015	114
Tabulka 32 Pachatelé protiprávních jednání dle hodnosti v roce 2012	115
Tabulka 33 Pachatelé protiprávních jednání dle hodnosti v roce 2015	116

Příloha A : Protiprávní jednání dle pohlaví

Tabulka 20 Pachatelé podle pohlaví v roce 2012

[[36], vlastní zpracování]

Pohlaví	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Muž	313	56	15	2
Žena	20	3	2	0

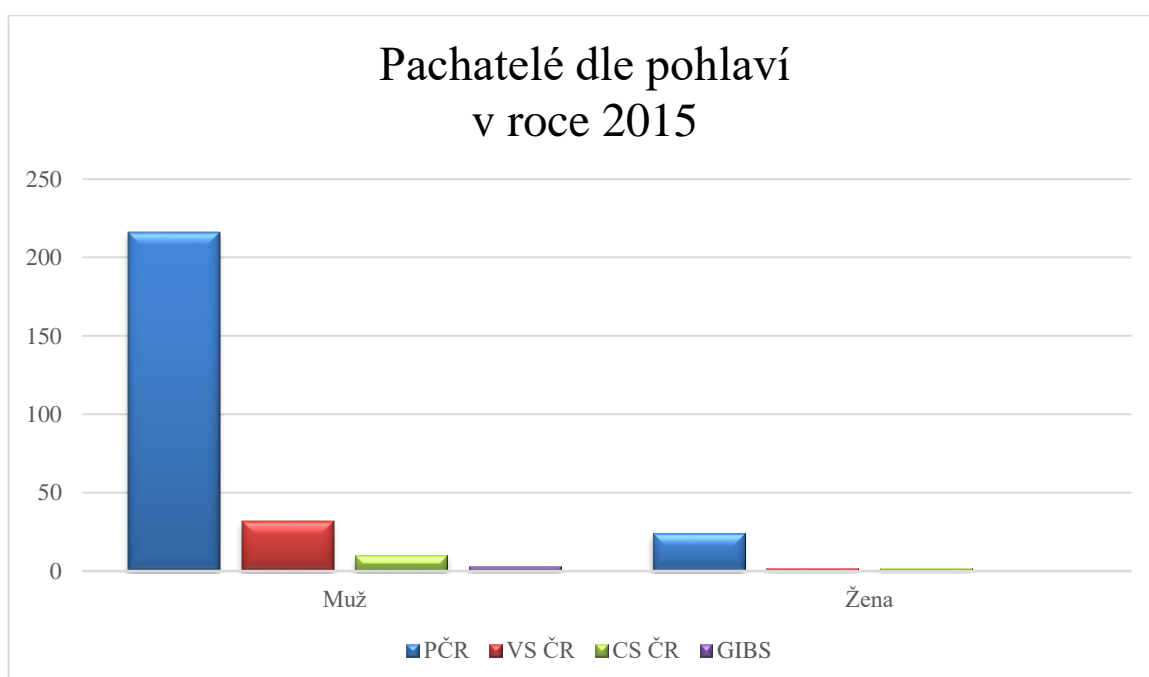

Graf 20 Pachatelé dle pohlaví v roce 2012

Tabulka 21 Pachatelé dle pohlaví v roce 2015

[[38], vlastní zpracování]

Pohlaví	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Muž	216	32	10	3
Žena	24	2	2	0

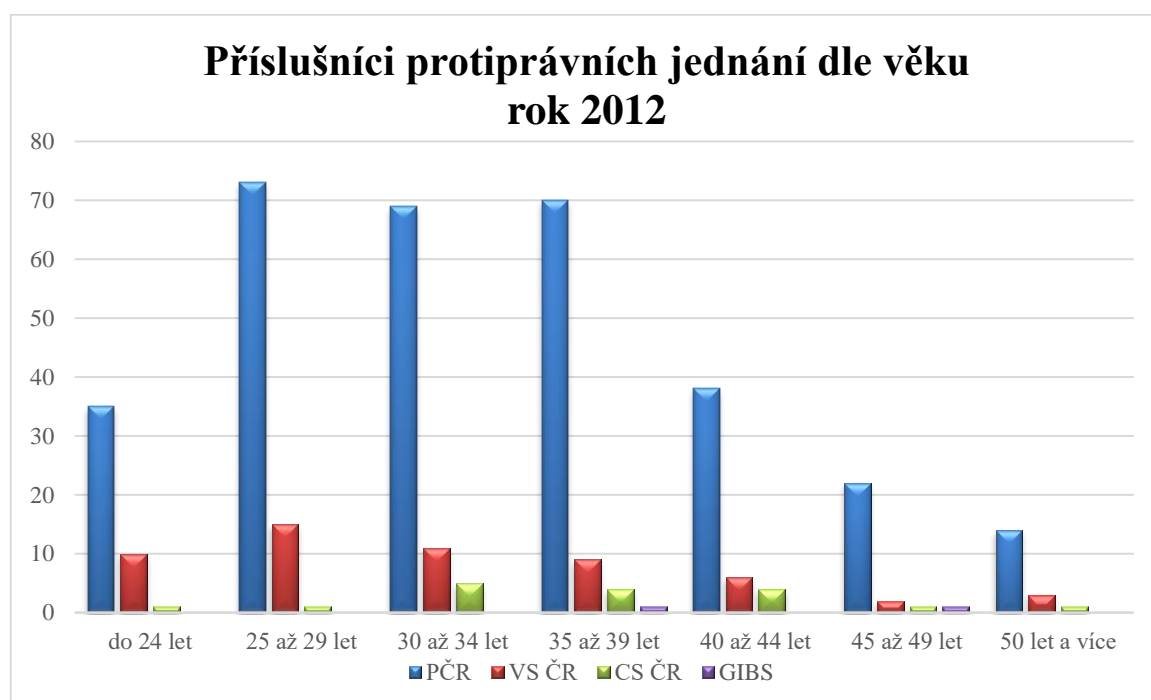
Graf 21 Pachatelé dle pohlaví v roce 2015

Příloha B : Protiprávní jednání dle věku

Tabulka 22 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2012

[[36], vlastní zpracování]

Věk pachatelů	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
do 24 let	35	10	1	0
25 až 29 let	73	15	1	0
30 až 34 let	69	11	5	0
35 až 39 let	70	9	4	1
40 až 44 let	38	6	4	0
45 až 49 let	22	2	1	1
50 let a více	14	3	1	0

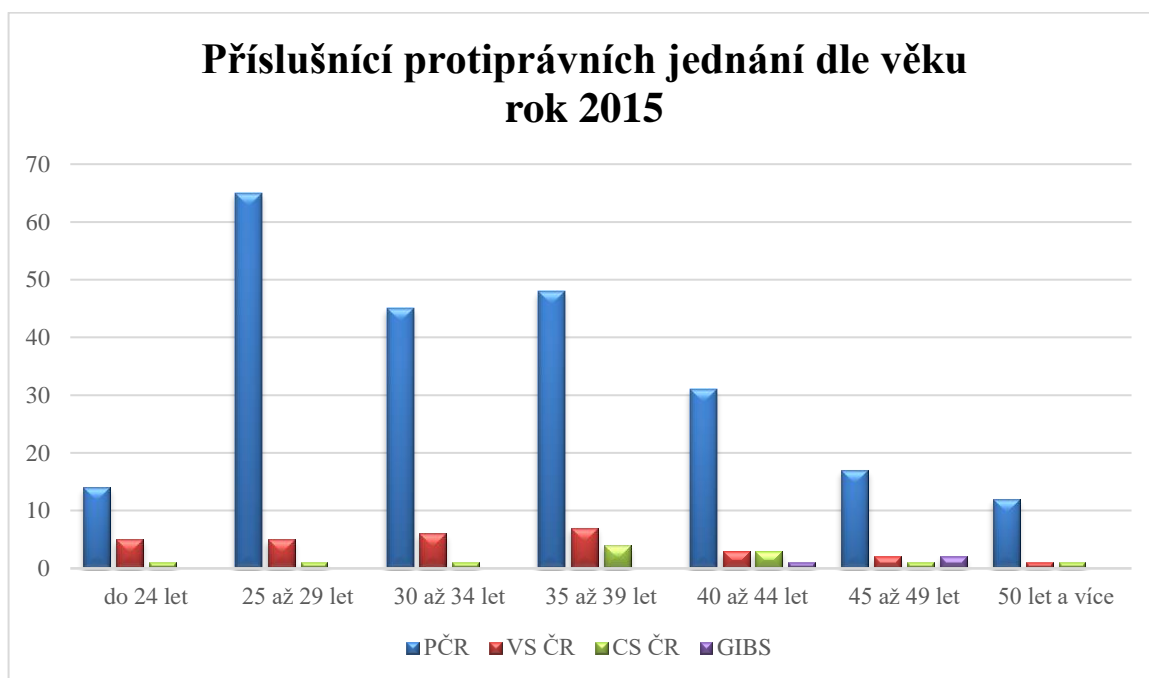

Graf 22 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2012

Tabulka 23 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2015

[[38], vlastní zpracování]

Věk pachatelů	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
do 24 let	14	5	1	0
25 až 29 let	65	5	1	0
30 až 34 let	45	6	1	0
35 až 39 let	48	7	4	0
40 až 44 let	31	3	3	1
45 až 49 let	17	2	1	2
50 let a více	12	1	1	0

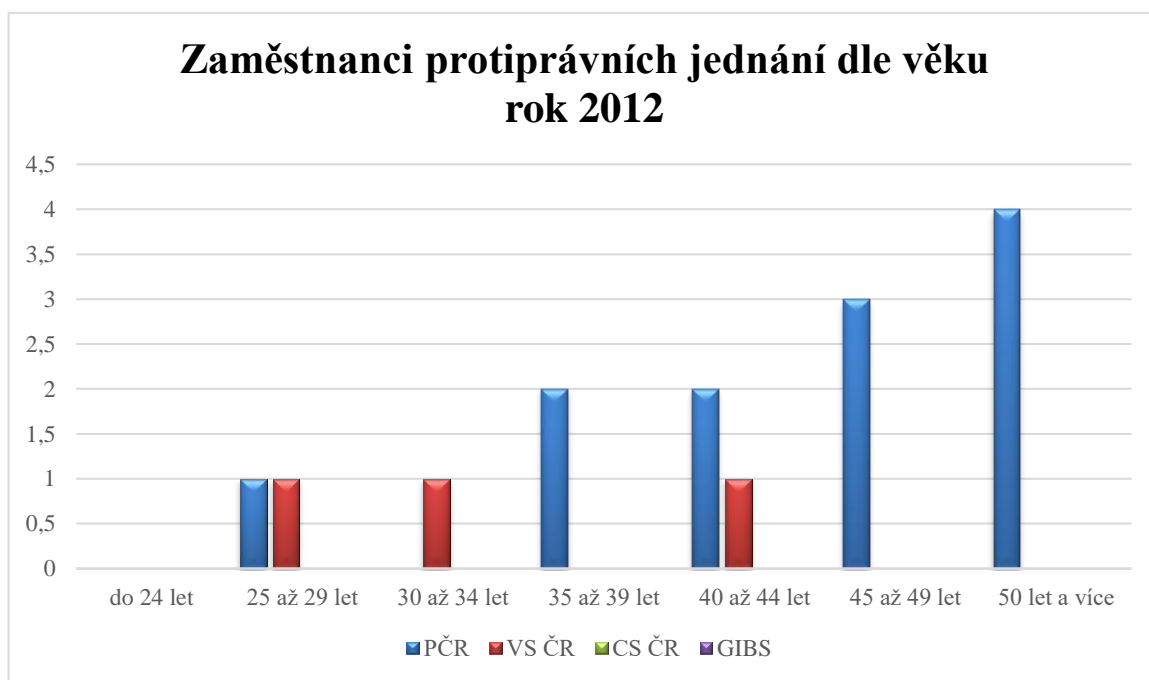

Graf 23 Příslušníci protiprávních jednání dle věku za rok 2015

Tabulka 24 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2012

[[36], vlastní zpracování]

Věk pachatelů	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
do 24 let	0	0	0	0
25 až 29 let	1	1	0	0
30 až 34 let	0	1	0	0
35 až 39 let	2	0	0	0
40 až 44 let	2	1	0	0
45 až 49 let	3	0	0	0
50 let a více	4	0	0	0

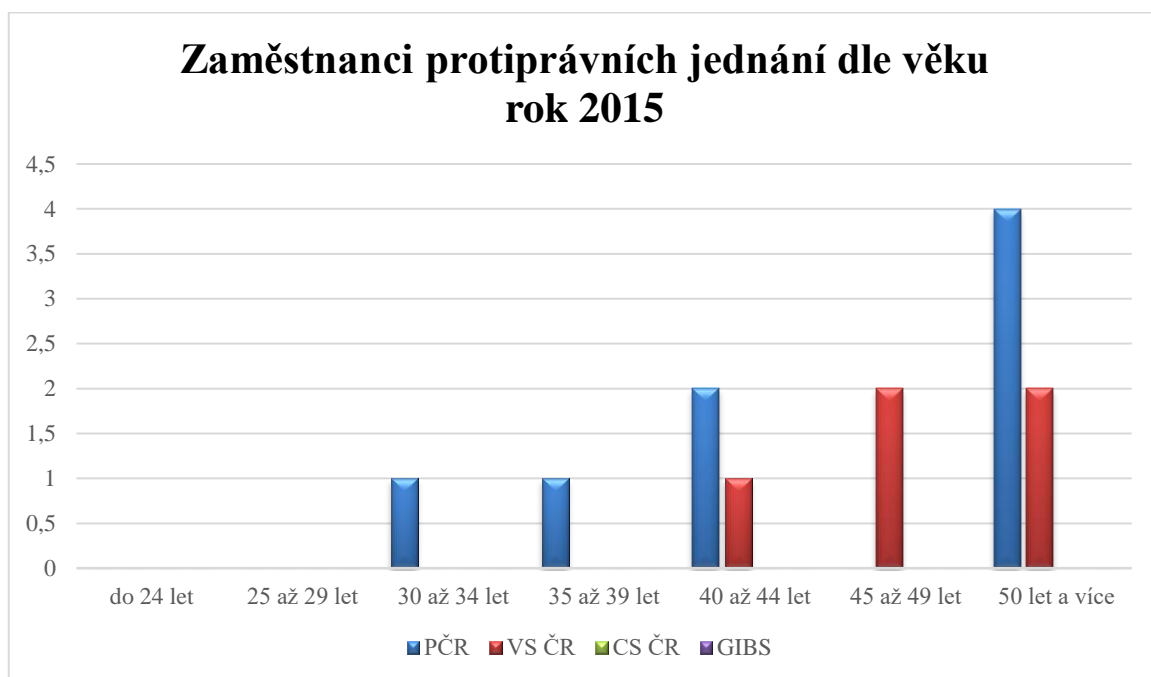

Graf 24 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2012

Tabulka 25 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2015

[[38], vlastní zpracování]

Věk pachatelů	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
do 24 let	0	0	0	0
25 až 29 let	0	0	0	0
30 až 34 let	1	0	0	0
35 až 39 let	1	0	0	0
40 až 44 let	2	1	0	0
45 až 49 let	0	2	0	0
50 let a více	4	2	0	0

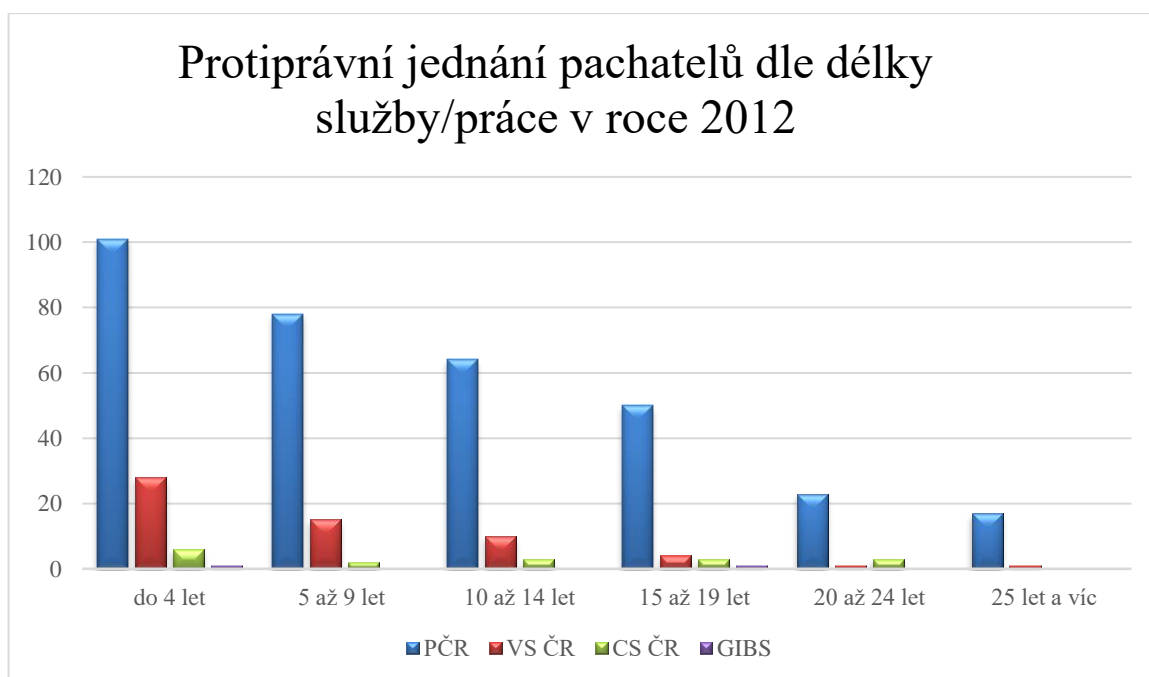
Graf 25 Zaměstnanci protiprávních jednání dle věku za rok 2015

Příloha C : Protiprávní jednání dle délky služby

Tabulka 26 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby v roce 2012

[[38], vlastní zpracování]

Délka služby	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
do 4 let	101	28	6	1
5 až 9 let	78	15	2	0
10 až 14 let	64	10	3	0
15 až 19 let	50	4	3	1
20 až 24 let	23	1	3	0
25 let a víc	17	1	0	0

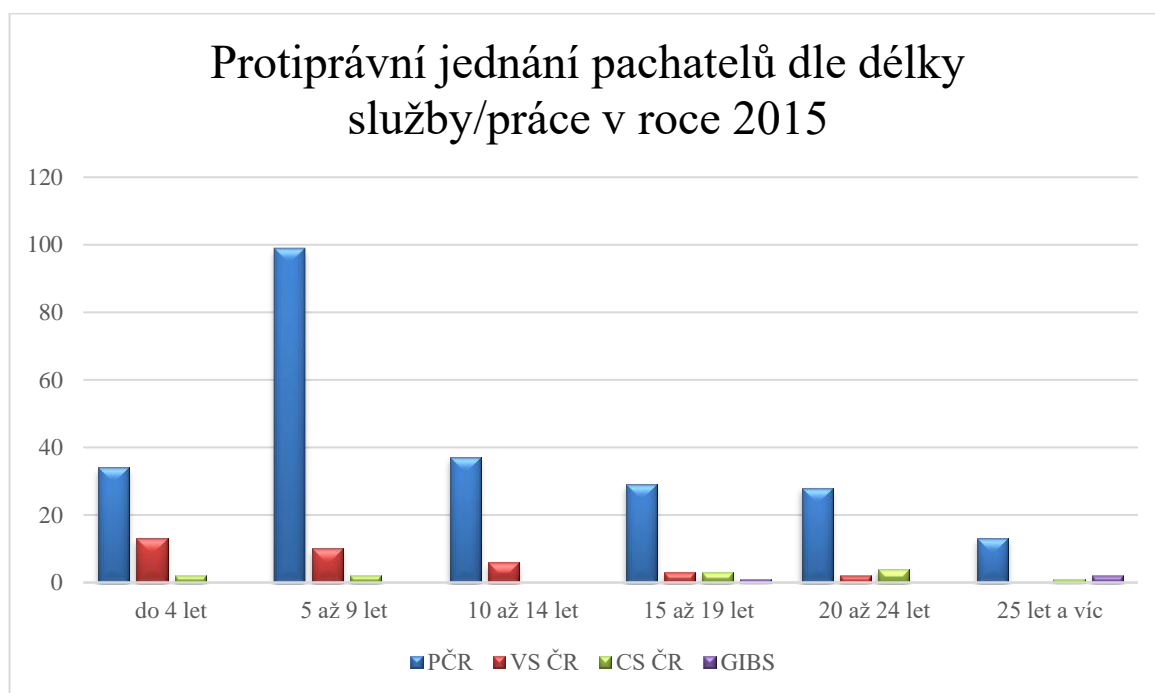

Graf 26 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby/ práce v roce 2012

Tabulka 27 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby v roce 2015

[[38], vlastní zpracování]

Délka služby	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
do 4 let	34	13	2	0
5 až 9 let	99	10	2	0
10 až 14 let	37	6	0	0
15 až 19 let	29	3	3	1
20 až 24 let	28	2	4	0
25 let a víc	13	0	1	2

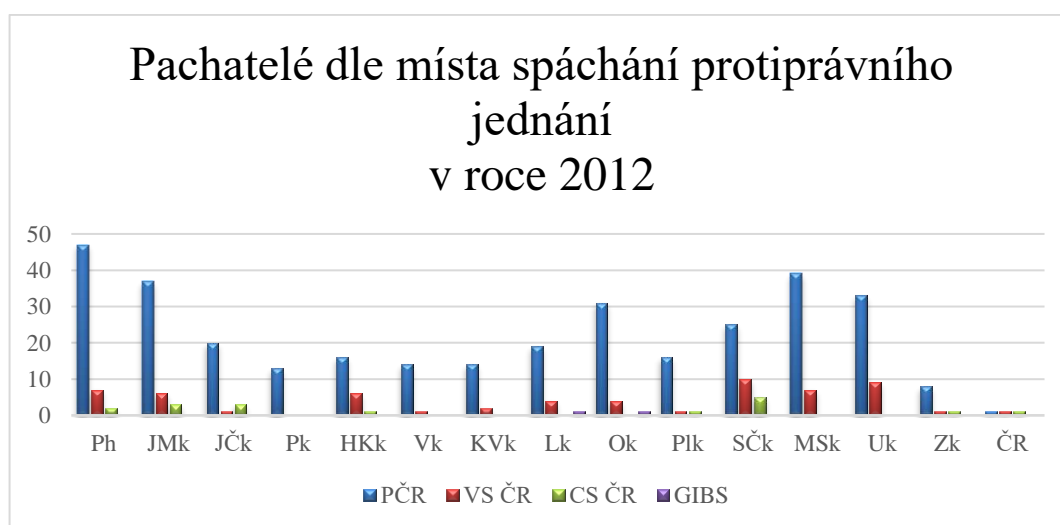
Graf 27 Protiprávní jednání pachatelů dle délky služby/ práce v roce 2015

Příloha D : Protiprávní jednání dle místa spáchání

Tabulka 28 Pachatelé dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2012

[[36], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Ph	47	7	2	0
JMk	37	6	3	0
JČk	20	1	3	0
Pk	13	0	0	0
HKk	16	6	1	0
Vk	14	1	0	0
KVk	14	2	0	0
Lk	19	4	0	1
Ok	31	4	0	1
Plk	16	1	1	0
SČk	25	10	5	0
MSk	39	7	0	0
Uk	33	9	0	0
Zk	8	1	1	0
ČR	1	1	1	0

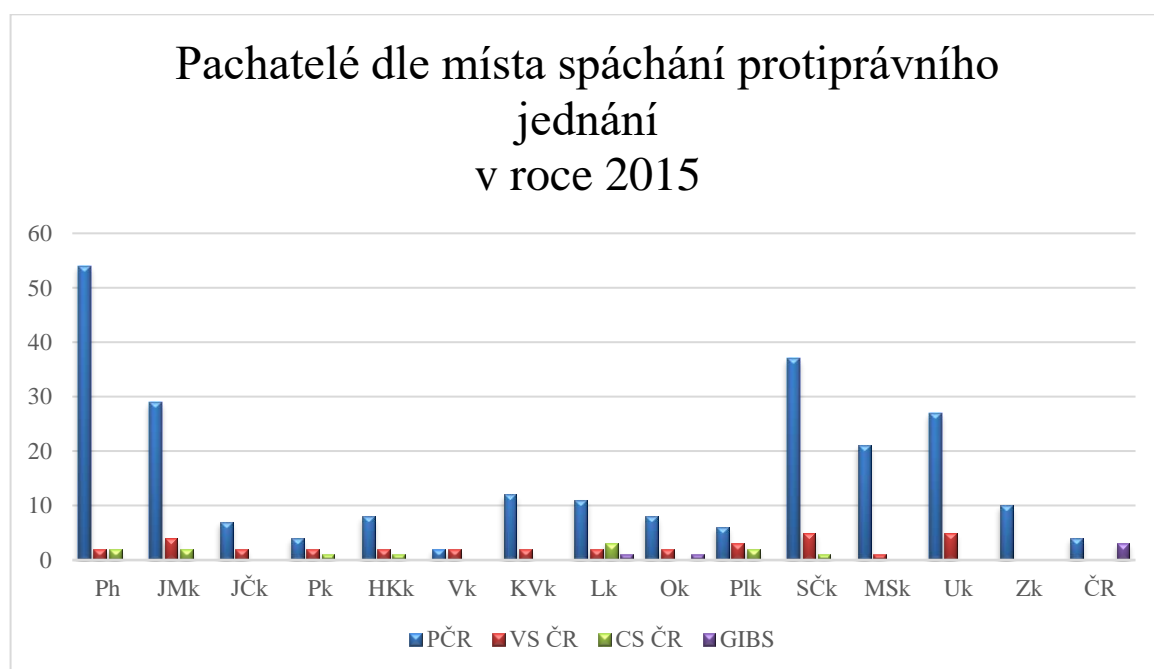

Graf 28 Rozdělení pachatelů dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2012

Tabulka 29 Pachatelé dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2015

[[38], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Ph	54	2	2	0
JMk	29	4	2	0
JČk	7	2	0	0
Pk	4	2	1	0
HKk	8	2	1	0
Vk	2	2	0	0
KVk	12	2	0	0
Lk	11	2	3	1
Ok	8	2	0	1
Plk	6	3	2	0
SČk	37	5	1	0
MSk	21	1	0	0
Uk	27	5	0	0
Zk	10	0	0	0
ČR	4	0	0	3

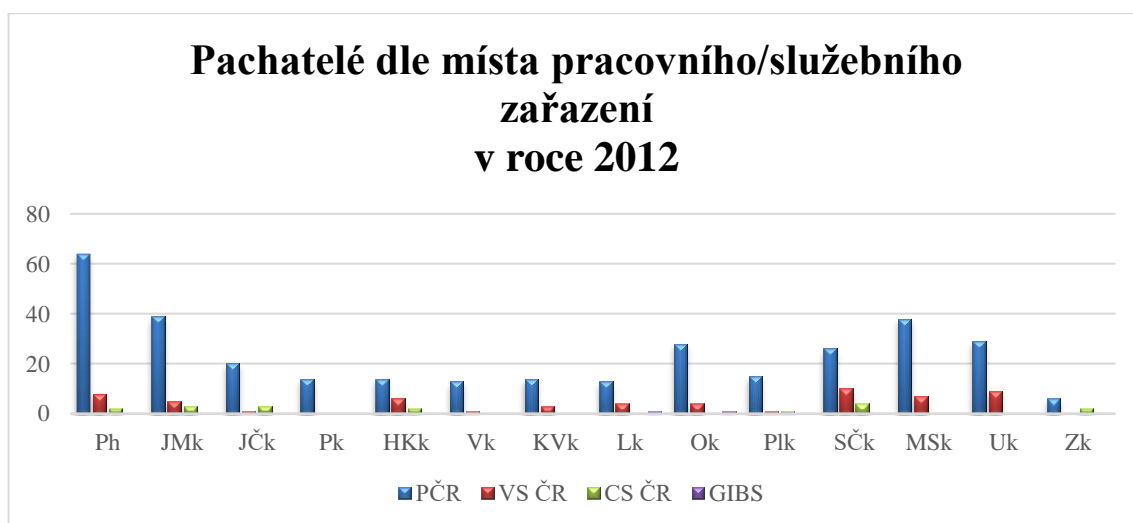
Graf 29 Rozdělení pachatelů dle místa spáchání protiprávního jednání v roce 2015

Příloha E : Protiprávní jednání dle místa zařazení

Tabulka 30 Pachatelé protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2012

[[36], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Ph	64	8	2	0
JMk	39	5	3	0
JČk	20	1	3	0
Pk	14	0	0	0
HKk	14	6	2	0
Vk	13	1	0	0
KVk	14	3	0	0
Lk	13	4	0	1
Ok	28	4	0	1
Plk	15	1	1	0
SČk	26	10	4	0
MSk	38	7	0	0
Uk	29	9	0	0
Zk	6	0	2	0

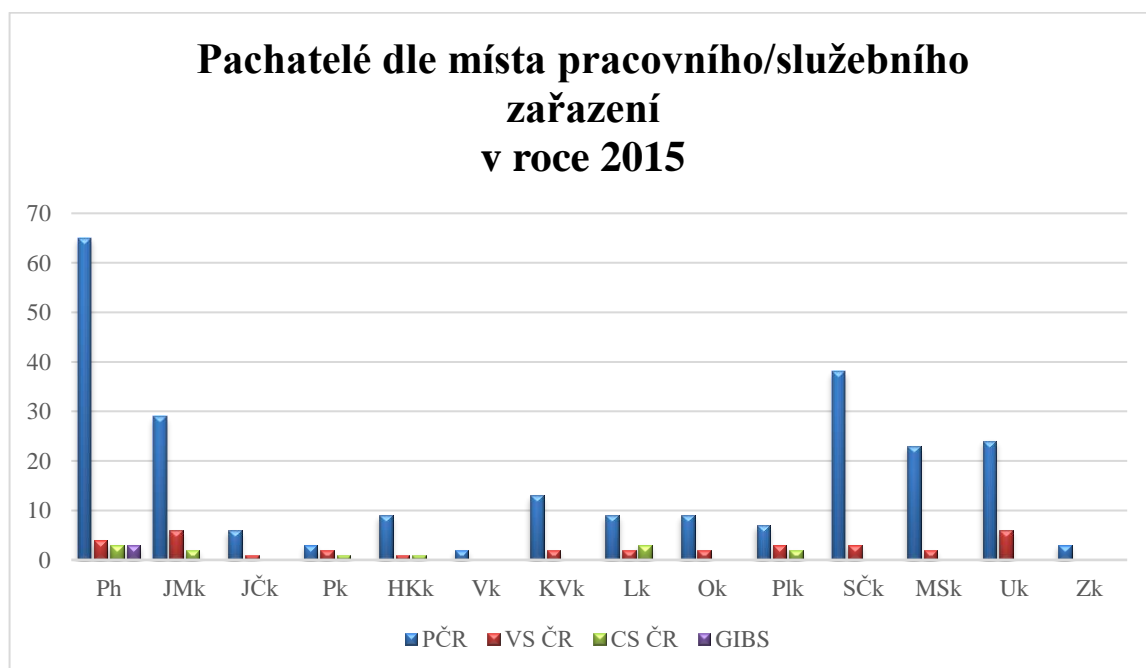

Graf 30 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2012

Tabulka 31 Pachatelé protiprávních jednání dle místa zařazení v roce 2015

[[38], vlastní zpracování]

Místo spáchání	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Ph	65	4	3	3
JMk	29	6	2	0
JČk	6	1	0	0
Pk	3	2	1	0
HKk	9	1	1	0
Vk	2	0	0	0
KVk	13	2	0	0
Lk	9	2	3	0
Ok	9	2	0	0
Plk	7	3	2	0
SČk	38	3	0	0
MSk	23	2	0	0
Uk	24	6	0	0
Zk	3	0	0	0

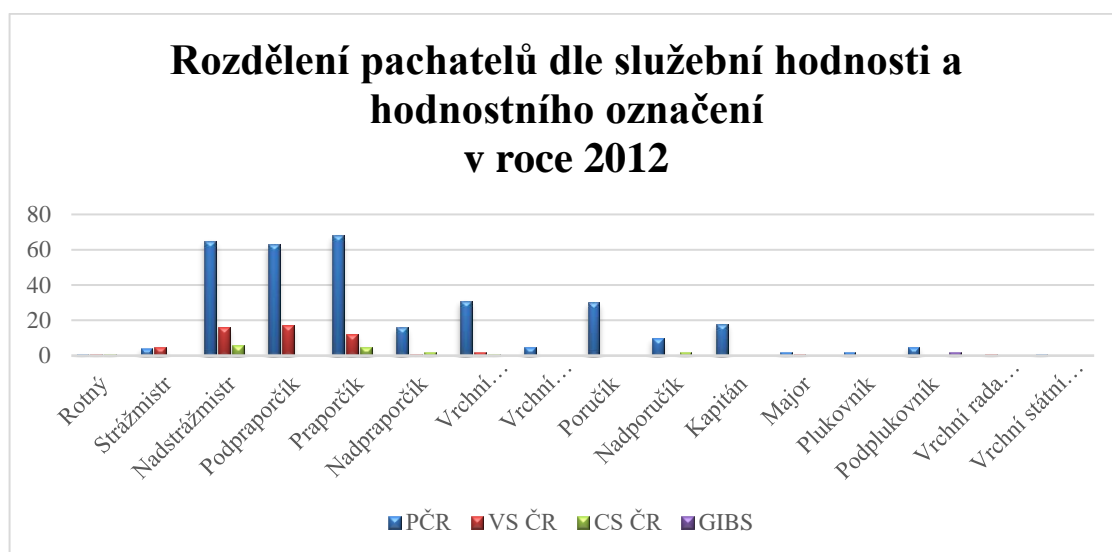
Graf 31 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle místa zařazení roce 2015

Příloha F : Protiprávní jednání dle hodnosti

Tabulka 32 Pachatelé protiprávních jednání dle hodnosti v roce 2012

[[36], vlastní zpracování]

Hodnost	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Rotný	1	1	1	0
Strážmistr	4	5	0	0
Nadstrážmistr	65	16	6	0
Podpraporčík	63	17	0	0
Praporčík	68	12	5	0
Nadpraporčík	16	1	2	0
Vrchní napraporčík	31	2	1	0
Vrchní podporučík	5	0	0	0
Poručík	30	0	0	0
Nadporučík	10	0	2	0
Kapitán	18	0	0	0
Major	2	1	0	0
Plukovník	2	0	0	0
Podplukovník	5	0	0	2
Vrchní rada plukovník	0	1	0	0
Vrchní státní rada plukovník	1	0	0	0

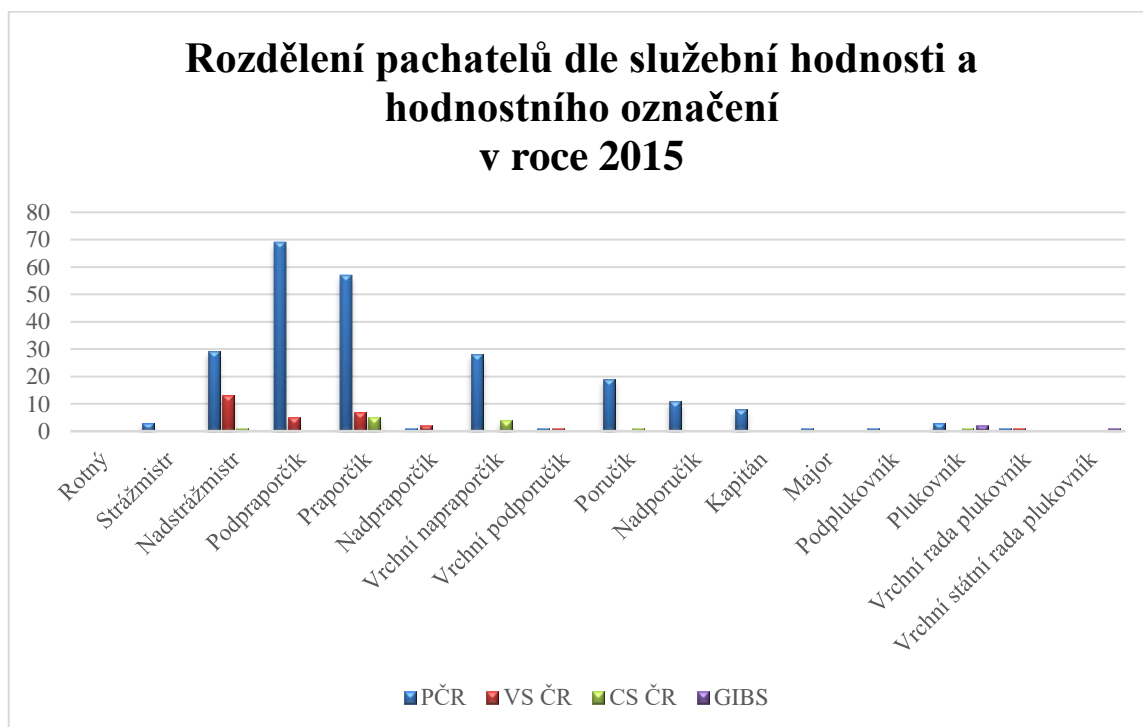

Graf 32 Rozdělení pachatelů protiprávních jednání dle hodnosti v roce 2012

Tabulka 33 Pachatelé protiprávních jednání dle hodnosti v roce 2015

[[38], vlastní zpracování]

Hodnost	Počet pachatelů			
	PČR	VS ČR	CS ČR	GIBS
Rotný	0	0	0	0
Strážmistr	3	0	0	0
Nadstrážmistr	29	13	1	0
Podpraporčík	69	5	0	0
Praporčík	57	7	5	0
Nadpraporčík	1	2	0	0
Vrchní napraporčík	28	0	4	0
Vrchní podporučík	1	1	0	0
Poručík	19	0	1	0
Nadporučík	11	0	0	0
Kapitán	8	0	0	0
Major	1	0	0	0
Podplukovník	1	0	0	0
Plukovník	3	0	1	2
Vrchní rada plukovník	1	1	0	0
Vrchní státní rada plukovník	0	0	0	1

Graf 33 Rozdělení pachatelů protiprávních dle hodnosti v roce 2015

